

Landstingsstyrelsens förslag till beslut

Delårsbokslut 2004 för Stockholms läns landsting och bolag

Föredragande landstingsråd: Ingela Nylund Watz

Ärendet

Landstingsdirektören har överlämnat delårsrapport för Stockholms läns landsting och bolag för perioden januari-augusti 2004 jämte prognos för helåret 2004.

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

att fastställa delårsbokslut för Stockholms läns landsting och bolag för perioden 1 januari – 31 augusti 2004

att ej ianspråktaga medel i den i 2003 års bokslut beslutade avsättningen om 274 100 000 kronor avseende strukturarbetet inom sjukvården upplöses 2004

att en ny avsättning skall göras för omställningsåtgärder som avgångsvederlag/utbildning, uppsägning samt omställningslön till ett maximerat belopp av 274 100 000 kronor.

I delårsbokslutet prognostiseras ett överskott för helåret 2004 på sammanlagt 484 miljoner, vilket är bättre än budget. Landstingets kostnadsökningstakt för helåret 2004 prognostiseras till 1,8 procent, vilket kan jämföras med de 8,2 procent som gällde för det senaste borgerligt styrda året 2002.

I stort sett samtliga verksamheter förväntas klara eller överträffa sina budgetmål. Om prognosen i delårsbokslutet står sig kommer landstinget för år 2004 att klara en balanserad budget. Detta blir i så fall första gången sedan 1996.

Bilaga

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande

2004-10-07

Detta har kunnat uppnås utan att kvaliteten i landstingets verksamheter försämrats.

Bakom siffrorna döljer sig att hela landstinget nu drar åt samma håll för att skapa en tryggare situation för välfärden i vår region. Den radikalt förbättrade styrningen och budgetdisciplinen ger goda förutsättningar för att under 2005 lyckas med att fullfölja omställningsarbetet till ett varaktigt effektivare landsting.

Behandling i landstingsstyrelsen

Landstingsrådsberedningen behandlade ärendet den 27 oktober 2004.

Landstingsstyrelsen behandlade ärendet den 9 november 2004.

Vid behandlingen i landstingsstyrelsen yrkades bifall dels till landstingsrådsberedningens förslag, dels till m-, fp- och kd-ledamöternas förslag.

Landstingsstyrelsens beslut fattades utan omröstning.

M-, fp- och kd-ledamöterna reserverade sig:

”Landstingsstyrelsen föreslås besluta att fastställa delårsbokslut för Stockholms läns landsting och bolag för perioden 1 januari – 31 augusti 2004, att uppdra åt landstingsstyrelsens förvaltning att redovisa de besparingar i Stockholms läns landsting som föranleds av skatteutjämningsystemet, att uppdra åt landstingsstyrelsens förvaltning att redovisa vad skattebetalarna i Stockholms län skulle få för de pengar som via utjämningsystemet används för verksamhet i andra landsting, att uppta förhandlingar med regeringen om - dels förändringar av skatteutjämningsystemet - dels förutsättningar för utvecklingsarbete, forskning, vårdstrukturer och infrastruktursatsningar m.m.

Sedan slutet av augusti har de flesta konjunkturbedömare inkommit med sina prognoser. Bedömningarna pekar på att Sverige just nu befinner sig i toppen av konjunkturen och även nästa år är konjunkturutsikterna positiva, men tillväxten bedöms bli lägre än i år. Prognoserna pekar dock på flera risker som om de förverkligas kommer att påverka konjunkturförloppet negativt.

Inte minst ur ett sysselsättningsperspektiv är detta bekymmersamt. Arbetslösheten ligger en bit över 5 procent och särskilt den långvariga arbetslösheten tenderar att bita sig fast på höga nivåer.

Om sysselsättningen inte ökar kommer skatteinkomsterna att stagnera. Det är allvarligt att skattekraften inte ökar i Stockholms län innevarande år. Skattehöjningen i år på 65 öre förklarar hela inkomstökningen för 2004. Om utvecklingen fortsätter måste skatten höjas allt mer för att klara finansieringen, vilket bara kommer att skada tillväxten i vår region än mer. Landstinget befinner sig i en neråtgående spiral. Förutsättningarna att finansiera verksamheten på ett hållbart sätt är därför dåliga.

Sedan majoriteten i Stockholms läns landsting skiftade efter valet 2002 och blev socialistisk har skatten höjts med 1 krona och 95 öre. För hushållen innebär det, tillsammans med en samtidig försvagning av arbetsmarknadsläget i länet, en kraftig försämring av de ekonomiska ramarna. Allt högre bostadspriser som en följd av den ihållande bostadsbristen har hushållen klarat tack vare låga räntor. Nu väntar sannolikt högre räntor varpå följer högre boendekostnader, något som ytterligare sätter press på hushållskassan. Till detta måste läggas hoten om allt dyrare kommunikationer i regionen via trängselskatterna. Den nuvarande politiska inriktningen försämrar möjligheterna att på lång sikt finansiera det offentliga uppdraget i Stockholmsregionen.

De löpande inkomsterna måste räcka till för att finansiera landstingets kostnader. En uthållig och långsiktig finansiering av det uppdrag Stockholms läns landsting har förutsätter att skattekraften ökar och att landstinget får behålla skatteinkomsterna. Men utjämningsystemet har framtvingat de största skattehöjningarna på 25 år. Det är rimligt att vi för våra skattebetalare öppet redovisar vad skattepengarna används till. För det första bör landstingsstyrelsens förvaltning redovisa månadsbokslut inklusive och exklusive det inomkommunala utjämningsystemet. En konsekvensbeskrivning för vad utjämningskostnaderna betyder för verksamheterna i vårt län kan lämnas i samband med redovisningen. Syftet med en sådan redovisning är att öka medborgarnas insyn i hur landstinget använder skattepengarna. För att ytterligare öka förståelsen kan olika relationsmått användas. Till exempel att nettokostnaden för hälso- och sjukvården i hela Östergötlands landsting motsvarar det vårt landsting betalar till utjämningsystemet. Kostnader kan också relateras inom vårt eget landsting. Utgifterna för Karolinska universitetssjukhuset i Solna motsvarar t.ex. ungefär utjämningskatten i år.

Effekterna av de åtgärder som landstingsmajoriteten genomdrivit är oklara. Besparingarna är inte definierade, och även om kostnadsökningstakten just

nu är låg gäller det inte bara för Stockholms läns landsting. Lågkonjunkturen och arbetsmarknadsläget tillsammans med den mycket låga inflationen bidrar till att kostnaderna bara stiger långsamt. Dock är det så att löneökningstakten är snabbast i landstingssektorn, något som sätter ytterligare press på landstinget.

Sammantaget är läget alltså mycket bekymmersamt. Även om Stockholms läns landstings delårsresultat är positivt, trots det kraftiga fallet i skatteintäkterna, är åtgärderna endast tillfälliga. Därtill måste läggas de ospecificerade besparingarna och riskerna på kostnadssidan senare i år.

Ett avgörande dilemma för Stockholms läns landsting kvarstår i utjämningsystemet. Vid sidan av uppdraget att tillförsäkra medborgarna god hälso- och sjukvård, är den viktigaste politiska uppgiften under denna mandatperiod att åstadkomma en förändring som är gynnsam för länets invånare. Emellertid innebär liggande förslag en fortsatt försämring för vår region, och behovet är därför stort att omgående begära förhandlingar med regeringen om substantiella förändringar av nuvarande och framtida utjämningsystem mellan landsting.”

Ärendet och dess beredning

Landstingsdirektören har i tjänsteutlåtande den 7 oktober 2004 (bilaga) föreslagit landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta *att* fastställa delårsbokslutet 2004, *att* ej ianspråktaga medel i den i 2003 års bokslut beslutade avsättningen om 274 100 000 kronor avseende strukturarbetet inom sjukvården upplöses 2004, *att* en ny avsättning görs för omställningsåtgärder som avgångsvederlag/utbildning, uppsägning samt omställningslön till ett maximerat belopp av ovanstående upplösning.

Landstingsstyrelsen

Delårsbokslut 2004 för Stockholms läns landsting och bolag

Härmed överlämnas delårsbokslutet för perioden januari-augusti 2004 samt prognos för helåret 2004.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Landstingsstyrelsen beslutar föreslå landstingsfullmäktige besluta

att fastställa delårsbokslutet 2004

att ej ianspråktaga medel i den i 2003 års bokslut beslutade avsättningen om 274 100 000 kronor avseende strukturarbetet inom sjukvården upplöses 2004

att en ny avsättning görs för omställningsåtgärder som avgångsvederlag/utbildning, uppsägning samt omställningslön till ett maximerat belopp av ovanstående upplösning.

Mer detaljerad information lämnas av avdelningarna Koncernredovisning och Verksamhetsanalys vid Landstingsstyrelsens förvaltning.

Sören Olofsson

Bilaga 1: Personalkostnader SLL

Bilaga 2: Akutsjukhusens personalkostnader, inhyrd personal

Bilaga 3: Avrapportering av uppdrag enligt landstingsfullmäktiges beslut om budget 2004

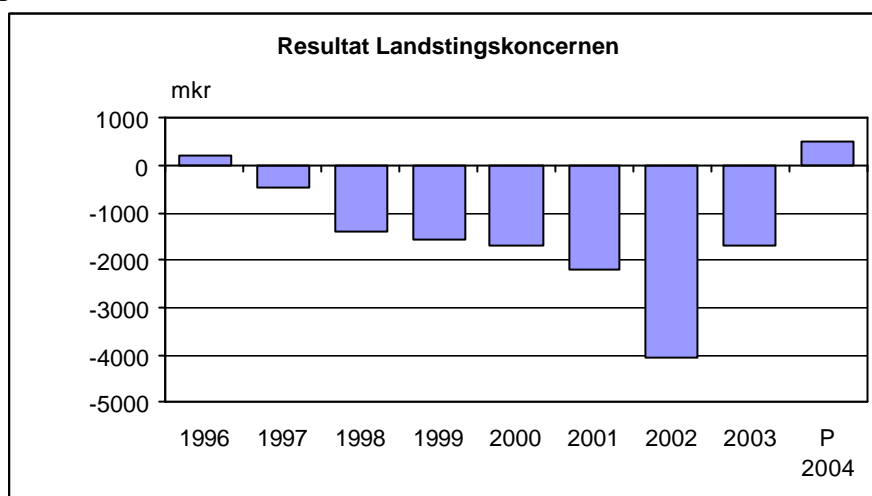
Innehållsförteckning	Sida
1 Att uppmärksamma	3
2 Koncernledningens kommentar	4
3 Sammanfattning	7
4 Finansiering	9
5 Investeringar	11
6 Landstingskoncernen	13
6.1 Utfall för perioden jan-aug 2004	13
6.2 Prognos för helår 2004	15
6.3 Personal	20
6.4 Miljö	26
6.5 Upphandling	28
7 Koncernfunktioner	29
8 Den samlade sjukvården	31
9 Beställarkontor Vård	34
10 Akutsjukhusen	37
11 Stockholms läns sjukvårdområde	42
12 Övriga vårdenheter	45
13 Trafiken	47
14 Fastigheter	53
15 Övriga verksamheter	54
Resultaträkning	57
Balansräkning	59
Finansieringsanalys	63
Noter	65
Resultat för samtliga enheter i landstingskoncernen	70
Prognos för samtliga enheter i landstingskoncernen	72
Bilaga 1: Personalkostnader SLL	
Bilaga 2: Akutsjukhusens personalkostnader, inhyrd personal	
Bilaga 3: Avrapportering av uppdrag enligt landstingsfullmäktiges beslut om budget 2004	

Siffror inom parentes avser föregående år om inte annat anges.
mkr=miljoner kronor

1 Att uppmärksamma

Prognosen för 2004 visar på ett överskott på ca 484 mkr trots lägre skatteintäkter om 582 mkr gentemot budget.

Sammantaget visar **koncernens samlade resultat** på tydliga förbättringar jämfört med tidigare år. Senast Landstingskoncernen uppvisade ett överskott var 1996. I nedanstående diagram åskådliggörs det redovisade resultatet för perioden 1996-2003

Fortsatt kostnadskontroll – i prognosen beräknas verksamhetens kostnader bli 812 mkr lägre än budget. Personalkostnaderna beräknas öka med 2,5% jämfört med helårsbudget.

Den samlade sjukvården redovisar en positiv resultatprognos om 371 mkr vilket är 349 mkr bättre än budget.

Sjukfrånvaron i landstinget minskar. Antalet sjukfrånvarodagar per anställd för delåret uppgår till 14,9 (16,4). För helåret 2004 beräknas minskningen till 2 dagar.

Likviditeten har förbättrats sedan årsskiftet huvudsakligen beroende på en positiv resultatutveckling.

Prognosen för **finansnettot** har förbättrats med 341 mkr mot budget p.g.a. lägre marknadsräntor och minskat lånebehov.

Resultatdisposition före bokslutsdisp och skatt	Utfall 2004	Utfall 2003	Års-bokslut 2003	Budget 2004	Prognos 2004	Avvikelse Bu/Prog
mkr	jan-aug	jan-aug				
Hälso- och sjukvården	1 025	815	659	22	371	349
Trafiken	68	-58	-66	-144	37	181
Fastighetsverksamheten	513	367	428	463	773	310
Koncernfinansiering	-507	-1 706	-2 799	-232	-823	-591
Övriga verksamheter	138	119	63	-48	125	174
Resultat SLL	1 237	-463	-1 715	61	484	423

2 KONCERNLEDNINGENS KOMMENTAR

2.1 Det ekonomiska läget och balanskravet

Sammantaget är landstingets ekonomiska situation bättre än på många år. Organisatoriska strukturförändringar och stort ansvarstagande för kostnadskontroll i organisationen ger ett resultat som är bättre än väntat trots lägre skatteintäkter och statsbidrag än beräknat.

Ekonomisk återhållsamhet gäller dock i högsta grad fortfarande. Vi är mitt uppe i ett omfattande förändringsarbete med målet att uppnå långsiktig hållbarhet i såväl verksamhet som ekonomi. Det är ett arbete som kommer att ta flera år att fullborda.

Det prognostiserade helårsresultatet 2004 visar på ett överskott på 484 mkr. Det är 423 mkr bättre än budgeterat.

Det ackumulerade resultatet per augusti är 1 237 mkr vilket är 1 176 mkr bättre än budgeterat. Merparten av verksamheterna redovisar ett positivt resultat och ger en prognos för helårsresultatet som överstiger budget.

De genomförda förändringarna i sjukhusstrukturen och övriga förändringar i vården beräknas ge besparingar på 924 miljoner kronor i år.

I samband med budgetförslaget för 2005 kommer förslag om balansproblematiken att presenteras jämte förslag till hur det ackumulerade underskottet avseende 2003 (-1 782 mkr) skall hanteras.

Fullmäktigeuppdrag till landstingsstyrelsen

I samband med att fullmäktige fattade beslut om budget för 2004 gavs ett antal uppdrag till landstingsstyrelsen. Arbetsläget vad gäller flertalet av dessa uppdrag redovisas i bilaga 3.

Ytterligare utredningar avseende uppdrag till landstingsstyrelsen pågår och dessa kommer att redovisas i årsbokslut 2004.

Viktiga händelser under året

Organisatoriska förändringar

Under 2003 genomfördes förändringar inom landstingsstyrelsens förvaltning för att effektivisera beställararbetet. Resultatet av förändringarna kan idag konstateras vara dels rena ekonomiska besparingar men också betydligt förbättrad ekonomisk uppföljning och verksamhetsstyrning.

För att fullfölja effektiviseringarna inom förvaltningsorganisationen har vi under året undersökt möjligheterna att realisera samordningsvinster även på den administrativa sidan

inom landstingsstyrelsens förvaltning. Resultatet av översynen kommer att kommenteras i samband med helårsbokslutet.

Ansvar och befogenheter för Hälso- och sjukvårdsutskottet respektive Ägarutskottet har under året fungerat väl.

Hälso- och sjukvårdsutskottets främsta uppgift är att upphandla vård från interna och externa leverantörer.

Ägarutskottets uppgift är att utöva och utveckla ägarstyrningen utifrån fullmäktiges direktiv. I detta ansvar ingår att nominera ledamöter till produktionsenheternas styrelser, att utarbeta förslag till ägardirektiv och att övervaka att ägardirektiven följs.

Under året har också utredningen om Stockholms läns framtida sjukvårdsstruktur, 3S, pågått. Utredningen lade i september fram sin slutrapport som bland annat beskriver hur den framtida närsjukvården och den nya universitetssjukvården samt akutsjukvården ska kunna utformas. Rapporten behandlas i skrivande stund inom landstingets politiska organ som efter årsskiftet kommer att ta ställning till hur det fortsatta arbetet skall bedrivas. Utredningen bygger på befintliga trender inom medicinsk utveckling.

I några viktiga avseenden har dock omstruktureringen av sjukvården inletts redan under detta året. Det gäller framförallt bildandet av Karolinska Universitetssjukhuset som lägger grunden för en framtida samordning av universitetssjukvården.

Karolinska Universitetssjukhuset bildades 1 januari i år genom en sammanslagning av Karolinska sjukhuset och Huddinge Universitetssjukhus AB. Under hela året har ett intensivt arbete pågått för att genomföra sammanslagningen i hela organisationen och samtidigt genomföra de kostnadssänkningar som beslutats. En övergripande organisationsstruktur har lagts fast, de specialiteter som funnits vid båda sjukhusen har sammanförts till gemensamma kliniker och vissa verksamhetsområden har samordnats och koncentrerats till en ort. Det har varit ett välplanerat förändringsarbete som fungerat mycket bra och resulterat i en tydlig profilering av Karolinska universitetssjukhuset i såväl Huddinge som i Solna. Vid årets slut beräknas verksamheten ge ett överskott på 30 miljoner kr.

Utöver detta studeras för närvarande den långsiktiga utvecklingen av sjukvården i Norrtälje och Södertälje. Detta arbete väntas presenteras vid årsskiftet. Såväl Norrtälje sjukhus AB som Södertälje sjukhus har under året framgångsrikt genomfört ett antal åtgärder för att fullfölja det besparingsuppdrag som gavs i budget 2004.

Övriga viktiga händelser

Även fastighetssidan har präglats av utredningen om Stockholms nya sjukvårdsstruktur. Locum har under året utrett förutsättningarna för att bygga ett nytt universitetssjukhus i Solna och att kartlägga närsjukvårdens behov av lokaler. En särskild lokalplaneringsgrupp med representanter från både beställare och producenter har bildats. Ut-

över detta fortsätter Locum att utveckla samarbetet med beställaren för att optimera landstingets lokalutnyttjande och fastighetsinvesteringar.

AB Storstockholms Lokaltrafik (SL) arbetar med förberedelser för införandet av trängselskatt i Stockholm. I juli träffades ett avtal med staten som ger SL fullständiga ekonomiska garantier för sina åtaganden i samband med såväl planering som genomförande av försöket med trängselskatt. SL arbetar också på flera fronter med att minska svinnet. Arbetet utförs i samarbete med entreprenörerna med bland annat information, utbildning, attitydpåverkan och förstärkning av befintlig kontroll.

Punktligheten i trafiken har stigit under året för i stort sett samtliga trafikslag och allt talar för att punktligheten kommer att utvecklas positivt även under resten av året.

Inom forskning och utveckling har vi under året tagit ett kliv framåt genom att som första landsting i Sverige bilda ett särskilt utskott för forskning, utveckling och utbildning. FoUU utskottets roll är att bereda frågor om budget och fördelning av FoUU-medel inför landstingsstyrelsens beslut. Utskottet bildades i samband med tecknandet av ett avtal med Karolinska institutet om breddat och fördjupat samarbete inom forskning, utveckling och utbildning riktat mot vården, ALF-avtalet.

ALF-avtalet med Karolinska Institutet är ett regionalt avtal som kompletterar det centrala ALF-avtal som reglerar statens ersättning till landstinget för deras medverkan i läkarutbildningen och den kliniska forskningen. Tecknandet av det regionala ALF-avtalet föregicks av ett intensivt förberedelsearbete med representanter från Stockholms läns landsting (SLL) och Karolinska Institutet (KI) där man tillsammans lade grunden för en samsyn på den framtida forskningen, utvecklingen och utbildningen inom sjukvården. Samverkan mellan SLL och KI kring ALF ska organiseras utifrån tre nivåer; en koncernledningsnivå, en verksamhetsledningsnivå och en verksamhetsnivå. På alla nivåer har SLL och KI lika många representanter.

Under året har också ett annat viktigt avtal tecknats. Det är ett avtal som ska reglera samarbetet mellan läkemedelsföretagen och sjukvårdspersonal/forskare. Samverkan mellan sjukvården, forskningen och läkemedelsindustrin är viktig för alla parter men det måste ske öppet och på rätt villkor. Genom det nya avtalet tar landstinget kontrollen över ansvaret för sina egna medarbetares utbildning kring läkemedel och det läggs ett tydligt ansvar på verksamhetschefen. Avtalet kompletterar ett centralt avtal som träffades i juni mellan Läkemedelsföreningen och Landstingsförbundet. Parterna i det lokala avtalet är SLL, KI, Stockholms läkarförening, Vårdförbundet och Läkemedelsindustriföreningen (LIF).

3 SAMMANFATTNING

3.1 Ekonomi

Det ackumulerade resultatet per augusti 2004 uppgår till 1 237 mkr för landstingskoncernen vilket är en förbättring med 1 700 mkr jämfört med föregående år.

Prognosen för 2004 visar på ett överskott på ca 484 mkr kronor vilket är 423 mkr bättre än årets budget och 2 199 mkr bättre än föregående år. Det ekonomiska läget har utöver skatte- och taxehöjningen förbättrats genom en omfattande ytterligare kostnadsgenomgång, ett antal åtgärdsprogram samt effektivisering som har kompenserat de vikande skatteintäkter som nu prognostiseras.

Den samlade sjukvården prognostiserar sitt resultat till 371 mkr vilket kan jämföras med ett budgeterat resultat på 22 mkr.

Trafikverksamheten, uppvisar ett överskott på 37 mkr vilket är 181 mkr över 2004 års budget.

Fastighetsverksamheten visar ett överskott på 773 mkr vilket skall jämföras med budgeterad nivå på 463 mkr. Resultatförbättringen är främst hänförlig till reavinster vid fastighetsförsäljningar.

3.2 Budgetuppföljning

	Augusti	Juli	Förändring
Landstingsfullmäktiges resultatbudget 2004 (mkr)	61	61	
Avvikelser mot LF:s budget			
Koncernfinansiering	-591	-661	70
Beställare sjukvård	150	0	150
Akutsjukhusen	65	46	19
Stockholms läns sjukvårdsområde	122	77	45
Övrig sjukvård	13	9	4
SL-koncernen	157	140	17
Övrig trafik	24	20	4
Fastighetsverksamhet (LFS, Locum)	310	361	-51
Övriga verksamheter inkl elimineringsar	175	15	160
<i>Summa avvikelser</i>	<i>423</i>	<i>7</i>	<i>416</i>
Prognos	484	68	

3.2.1 Beställarkontor Vård (BKV)

BKV redovisar ett positivt resultat om 150 mkr i **prognosen** för 2004. Huvudförklaringar till det positiva resultatet är i huvudsak en låg kostnadsutveckling.

I den lägesrapport som BKV lämnar i delårsbokslut per augusti beräknas ett totalt underskott avseende strukturbesparingar om 94 mkr. Den viktigaste enskilda orsaken till underskottet är att betinget om remisskrav för privatpraktiker, som enligt budget skulle ge besparingar på 100 mkr, beräknas lämna underskott med 75 mkr eftersom remisskravet endast är genomfört inom två specialiteter. Övriga underskott är av mindre omfattning. 15 av 22 besparingsobjekt beräknas ge full effekt.

3.2.2 Akutsjukhusen

Akutsjukhusen redovisar per augusti ett ackumulerat resultat om 142 mkr. Vidare rapporteras en prognos motsvarande 67 mkr för helår 2004. Positiv prognosavvikelse redovisas av Karolinska Universitetssjukhuset, Södersjukhuset AB samt Danderyds Sjukhus AB, 30, 30 respektive 16 mkr. Norrtälje Sjukhus AB och Södertälje sjukhus redovisar en negativ prognosavvikelse motsvarande -3 respektive -8 mkr.

3.2.3 Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO)

SLSO förbättrar sin prognos jämfört med föregående månad med 45 mkr till 123 mkr. Ackumulerat utfall t.o.m. augusti månad är 280 mkr, vilket är 125 mkr bättre än motsvarande period föregående år samt 181 mkr bättre än periodiserad budget.

3.2.4 Folk tandvården Stockholms län AB (FTV)

FTV redovisar fortsatt en resultatprognos på 35 mkr vilket är 10 mkr bättre än budget.

3.2.5 SL-koncernen

SL-koncernen redovisar en positiv prognos på 157 mkr jämfört med budgeterat nollresultat. Detta är en förbättring av tidigare prognos med 17 mkr. Prognosen avviker från budget negativt avseende linjetrafikintäkter med 17 mkr samt trafik kostnader och övrigt med 97 mkr, positivt avseende kapitalkostnader med 206 mkr samt reavinst med 65 mkr från fastighetsförsäljningar.

3.2.6 Landstingsfastigheter

Landstingsfastigheters prognos på 768 mkr innebär en resultatförbättring mot 2004 års budget med 310 mkr. Förbättringen sammanhänger dels med ett förbättrat finansnetto, dels ökade realisationsvinster. Den tidigare gjorda bedömningen om årets försäljningar har reviderats och periodens prognos pekar på realisationsvinster motsvarande 260 mkr.

4 FINANSIERING

4.1 Finansiering

Likviditet, betalningsberedskap och finansnetto

Likviditeten uppgår till 1 380 mkr, vilket är 590 mkr högre än vid årets början. Samtidigt har låneskulden inklusive leasing under samma period minskat med ca 600 mkr till 20,1 miljarder. Vid utgången av 2004 beräknas låneskulden inkl leasing uppgå till ca 19,5 miljarder kronor, vilket innebär en minskning jämfört med föregående årsskifte med 1,2 miljarder.

Den försämrade skatteintäktsprognosen påverkar resultatet, men inte kassaflödet negativt, då inbetalningarna av skatt till landstinget sker enligt tidigare fastlagd plan. Den likvidmässiga skatteintäkten överstiger den periodiserade med 801 mkr och inkluderar reduktionen av generella statsbidrag med 177 mkr.

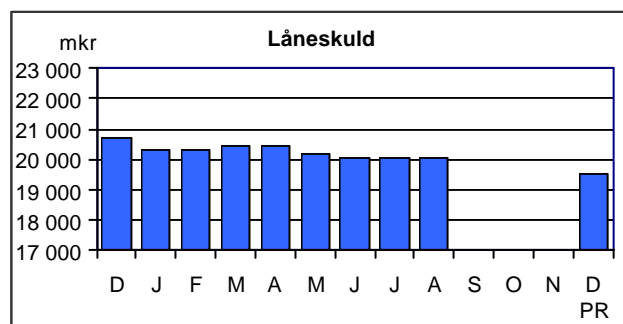
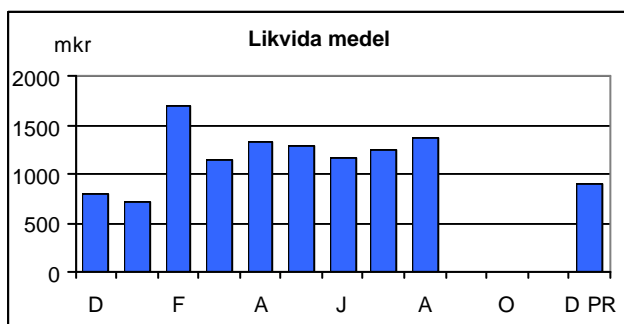
Enligt landstingets finanspolicy ska landstingets genomsnittliga betalningsberedskap uppgå till minst 21 dagar. Betalningsberedskapen var den sista augusti 6,8 miljarder, vilket motsvarar en betalningsberedskap på 49 dagar.

Finansnettot prognostiseras till -870 mkr, vilket är en förbättring mot budget med 341 mkr.

De finansiella kostnaderna prognostiseras minska med 365 mkr mot budgeterade 1 311 mkr. Minskningen är huvudsakligen hänförlig till SL vars leasingkostnader minskar till följd av det gynnsamma ränteläget.

De finansiella intäkterna väntas minska med 24 mkr mot budget till 77 mkr. Anledningen till detta är främst att ränteintäkten för lånet som SL beviljat Transitio minskar på grund av de lägre marknadsräntorna.

SLL hade per 2004-08-31 tecknat ränteswapavtal (not 5) om totalt 4,2 miljarder för att låsa in en fast ränta och skydda kassaflödet för lån och finansiell leasing med rörlig ränta. Detta innebär en ökning från årsskiftet 2003-2004 med 1,4 miljarder i syfte att ytterligare förlänga räntebindningstiden.

4.2 Finanspolicy

AB SL innehar bankgaranti om 10 mkr från Bayerische Hypo- und Vereinsbank AB. Bayerische Hypo- und Vereinsbank AB har en rating på A- vilket är lägre än i finanspolicyn stipulerade A+ enligt Standard and Poor's. SL kommer att begära kompletterande säkerhet.

Pensionsmedlen återlånas i enlighet med av landstingsfullmäktige fastställd placeringspolicy för pensionsmedel.

4.3 Finansieringsanalys

	Koncernen	
	040831	030831
Summa kassaflöde från verksamheten	2 070	330
<i>Förändring av rörelsekapital</i>	219	492
Kassaflöde före investeringar	2 289	822
<i>Nettoförändring av investeringsverksamheten</i>	-1 580	-2 182
Kassaflöde efter investeringar	709	-1 360
<i>Nettoförändring av lånefinansiering</i>	-600	1 315
<i>Nettoförändring av övrig finansiering</i>	481	331
Förändring av likvida medel	590	286

Finansieringsanalysen, se fullständig finansieringsanalys på sid 63, visar kassaflöde från verksamheten inkl. förändringar av rörelsekapitalet, kassaflöde från investeringsverksamheten samt finansiering. Summan av dessa komponenter utgör förändringen av landstingets likvida medel.

Kassaflödet från verksamheten är positivt med 2 070 mkr, detta är en förbättring jämfört med 31 augusti 2003 med 1 740 mkr. Den främsta förklaringen till förbättringen är att resultatet för 2004 är bättre än 2003.

Förändringen netto av rörelsekapitalet är positiv med 219 mkr. Förändringen av de kortfristiga skulderna ger en negativ likviditetseffekt på 1 221 mkr. Det speglar den säsongsvariation som finns i framförallt löne- och semesterskuld samt leverantörsskulder och upplupna kostnader. Leverantörsskulderna har också minskat jämfört med årsbokslutet med 1 248 mkr.

Förändringen av de kortfristiga fordringarna ger en positiv likviditetseffekt med 1 462 mkr. I årets förändring finns en positiv effekt av att kundfordringarna i delårsbokslutet är 597 mkr lägre än årsbokslutet, vilket är en normal säsongsvariation. Vidare har periodiseringen av skatteintäkterna gett en positiv likvideffekt med 408 mkr till och med delårsbokslutet, vilket främst orsakats av att slutavräkningen för skatteintäkterna år 2002 utbetalades i januari 2004 med 263 mkr.

Investeringarna är 514 mkr lägre än föregående år, se utförligare kommentarer i avsnittet kring investeringar. Försäljningarna är 69 mkr högre än föregående år och erhållna statsbidrag för investeringar är 11 mkr lägre än föregående år. Detta gör att investeringsverksamheten netto ger en negativ likviditetseffekt med 1 580 mkr vilket är 602 mkr bättre än föregående år.

Kassaflödet efter investeringar är positivt med 709 mkr vilket har medfört att lån om totalt 600 mkr som förfallit kunnat lösas. Återlån av pensionsmedel med 481 mkr har skett.

Likvida medel har ökat med 590 mkr och uppgår till 1 380 mkr.

5 INVESTERINGAR

5.1 Totala investeringar

Periodens investeringar uppgick totalt till 1,9 miljarder kronor eller 56 % av den budgeterade årsvolymen på 3,3 miljarder kronor.

Netto Mkr	Utfall augusti 04	Budget 2004	Prognos 2004
Trafikinvesteringar	1 209	1 794	1 877
Fastigheter	382	924	790
Maskiner och inventarier	248	585	500
Ombyggnad i externt förhyrda lokaler	19	13	40
Totala investeringar SLL-koncernen	1 858	3 316	3 207

5.2 Trafikinvesteringar

Trafikinvesteringar genomförs inom SL och WÅAB. SL:s nettoinvesteringar uppgick under perioden till 1 127 mkr och avser framför allt modernisering och upprustning av tunnelbana samt ny pendeltågsdepå i Upplands-Bro. Prognosen på 1 739 mkr innebär budgetöverskridande på 83 mkr vilket förklaras av att statsbidraget erhöles med 83 mkr lägre än budgeterat på grund av senareläggning från Banverkets sida. WÅAB:s investeringar uppgick under perioden till 82 mkr och avser främst delbetalningar av tre nya isgående fartyg. Prognosen på 138 mkr ligger i nivå med budgeten.

5.3 Fastighetsinvesteringar

Fastighetsinvesteringar genomförs inom ramen för LFS. Investeringarna uppgick under perioden till 382 mkr och prognosen pekar på att årets volym stannar på 790 mkr, dvs. 134 mkr under budgeten. Avvikelsen beror framför allt på försiktighet från hyresgästernas sida samt senareläggning av flertalet mindre projekt.

5.4 Maskiner och inventarier samt övriga investeringar

Periodens investeringar i maskiner och inventarier uppgick till 248 mkr och prognosen ligger 85 mkr under budgeten.

5.5 Ombyggnader i externt förhyrda lokaler

I prognosen för ombyggnader i externt förhyrda lokaler noteras högre volym än vad som angavs i budgeten. Större avvikelser rapporteras av FTV AB med 6 mkr och DS AB med 5 mkr samt Karolinska med 9 mkr.

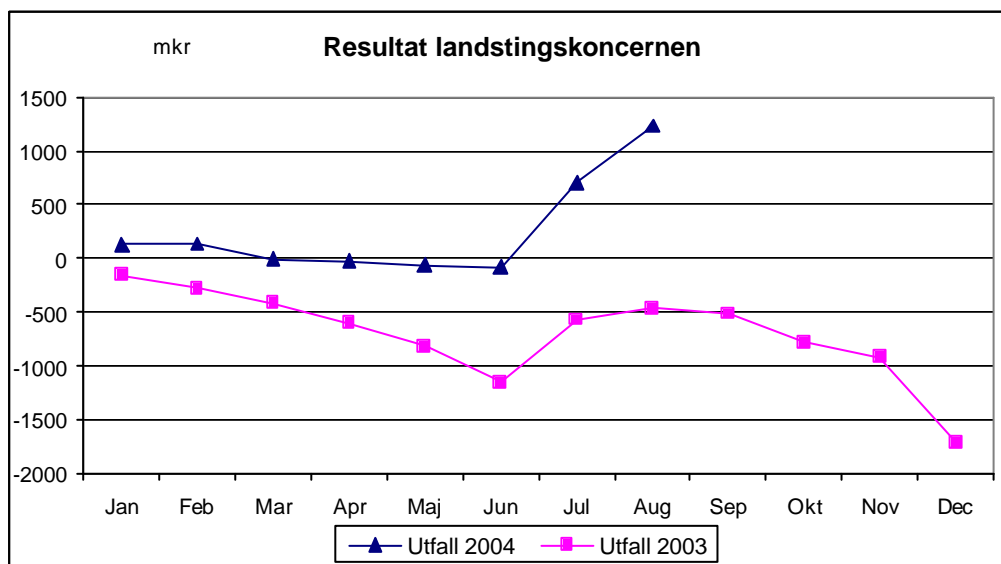

6 LANDSTINGSKONCERNEN

Resultaträkning mkr	Utfall	Utfall	%	Års- bokslut	Budget Prognos		%
	2004	2003	förändring		2004	2004	förändring
	jan-aug	jan-aug	04-03	2003	2004	2004	Pr-Bokslut
Verksamhetens intäkter	9 741	9 394	3,7	14 457	15 249	15 120	4,6
Verksamhetens kostnader	-31 662	-31 469	0,6	-48 664	-50 361	-49 549	1,8
Avskrivningar	-1 134	-1 057	7,3	-1 597	-1 689	-1 707	6,9
Verksamhetens bruttokostnader	-32 796	-32 526	0,8	-50 261	-52 050	-51 246	2,0
Verksamhetens nettokostnader	-23 055	-23 132	-0,3	-35 804	-36 801	-36 136	0,9
Skatteintäkter	27 267	25 553	6,7	38 305	41 582	40 901	6,8
Generellt statsbidrag	1 235	1 321	-6,5	2 048	1 920	1 950	-4,8
Inkomst- och kostnadsutjämning	-3 574	-3 586	-0,3	-5 379	-5 430	-5 361	-0,3
Summa skatteintäkter, generellt statsbidrag, utjämning	24 928	23 288	7,0	34 974	38 072	37 490	7,2
Finansiella intäkter	59	59	0,0	108	101	76	-29,6
Finansiella kostnader	-695	-678	2,5	-993	-1 311	-946	-4,7
Resultat	1 237	-463		-1 715	61	484	

6.1 Utfall för perioden januari-augusti 2004

Resultatutfallet för januari-augusti 2004 uppgår till 1 237 mkr, vilket är 1 700 mkr bättre än motsvarande period föregående år.

6.1.1 Verksamhetens intäkter

Verksamhetens intäkter ökade med 347 mkr eller 3,7 % mellan januari-augusti 2004 och januari-augusti 2003.

mkr	Utfall 2004 jan-aug	Utfall 2003 jan-aug	% förändring 04-03	Bidrag till % förändring
Verksamhetens intäkter				
Patientavgifter sjuk- och tandvård	686	640	4,8	0,3
Trafikantavgifter m.m.	2 526	2 256	12,6	3,0
Försäljning av primärtjänster	701	676	3,7	0,3
Hysesintäkter, försäljning övriga tjänster, material och varor	1 723	1 869	-7,8	-1,6
Statsbidrag för läkemedel	2 603	2 485	4,7	1,3
Övriga statsbidrag och övriga bidrag	1 231	1 299	-5,2	-0,7
Övriga intäkter	271	169	60,4	1,1
Summa verksamhetens intäkter	9 741	9 394	3,7	3,7

Intäkterna från såväl patient- som trafikantavgifter har ökat relativt kraftigt främst till följd av taxehöjningar som genomfördes andra halvåret 2003 resp. 1 mars 2004. Minskningen av hyresintäkter och försäljning av övriga tjänster m.m. förklaras till större delen av förändrade rapporteringsprinciper inom SL. Posten övriga statsbidrag och övriga bidrag minskade, vilket delvis beror på att det 6%-iga statsbidraget för momsbefriad verksamhet minskar till följd av avbolagiseringen av Huddinge Universitetssjukhus AB. Även kostnadssidan har reducerats till följd av avbolagiseringen.

6.1.2 Verksamhetens kostnader

Verksamhetens kostnader ökade mellan januari-augusti 2004 och motsvarande period 2003 med 193 mkr, 0,6%. Verksamhetens bruttokostnader (verksamhetens kostnader inkl. avskrivningar) ökade med 0,8%.

Personalkostnaderna ökade med 2,9%. Ökningen av lönekostnaderna som utgör större delen av personalkostnaderna, uppgick till 2,5%.

Kostnaderna för den externt köpta hälso- och sjukvården samt verksamhetsanknutna tjänster (lab, röntgen m.m.) ökade med 5,5%. Det är främst den köpta dagsjukvården och hemsjukvården som bidrar till ökningen.

Kostnaderna för läkemedel inom läkemedelsförmånen minskade med 0,4% mellan januari-augusti 2004 och motsvarande period 2003. Kostnaderna för läkemedel för perioden januari-augusti 2004 översteg statsbidraget för läkemedelsförmånen för samma period med ca 49 mkr.

Kostnaderna för lämnade bidrag minskade med 101 mkr, 15,1%. Större delen av avvikelserna förklaras av en redovisningsteknisk omläggning av bidrag till forskning och utveckling under 2003 till följd av organisationsförändring inom BKV.

mkr	Utfall 2004 jan-aug	Utfall 2003 jan-aug	% förändring 04-03	Bidrag till % förändring
Verksamhetens kostnader				
Personalkostnader	11 985	11 642	2,9	1,1
Köpt hälso- och sjukvård samt verksamhetsanknutna tjänster	6 271	5 945	5,5	1,0
Köpt trafik ¹⁾	4 648	4 579	1,5	0,2
Läkemedel inom läkemedelsförmånen	2 652	2 662	-0,4	0,0
Övriga material och varor	1 518	1 548	-1,9	-0,1
Lämnade bidrag	567	668	-15,1	-0,3
Lokal- och fastighetskostnader, hyra av anläggningstillgångar	1 309	1 350	-3,0	-0,1
Övriga kostnader ¹⁾	2 712	3 075	-11,8	-1,2
Summa verksamhetens kostnader	31 662	31 469	0,6	0,6
Avskrivningar	1 134	1 057	7,3	
Summa verksamhetens bruttokostnader	32 796	32 526	0,8	

¹⁾ Justering har skett år 2003 för kostnader enligt SJ-avtalet, 240 mkr.

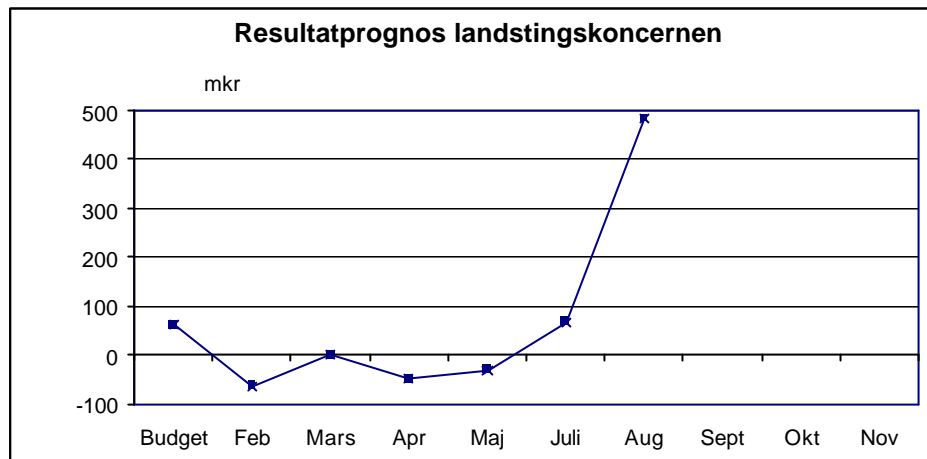
6.1.3 Skatteintäkter, generellt statsbidrag och utjämning

De samlade skatteintäkterna (inklusive generellt statsbidrag och utjämning) ökade med 1 640 mkr mellan januari-augusti 2003 och motsvarande period 2004, vilket motsvarar en procentuell ökning med 7%. Huvuddelen av denna ökning är relaterad till höjningen av skattesatsen från 11,62 till 12,27%. Om höjningen av skattesatsen inte hade genomförts skulle skatteintäkterna ha ökat med 0,8%. Kostnaderna för utjämningsystemet uppgick till 3 574 mkr vilket är en minskning med 12 mkr jämfört med motsvarande period 2003.

6.2 Prognos för helår 2004

Prognosen för helåret pekar på ett överskott med 484 mkr, vilket är 2 199 mkr bättre än utfallet för 2003. Jämfört med budget för 2004 innebär prognosen en förbättring med 423 mkr. Förbättringen beror främst på att verksamhetens kostnader prognostiseras bli 812 mkr lägre än budgeterade. Staten har beviljat ett stöd till SLL om 200 mkr för innevarande räkenskapsår, vilket redovisas som minskade verksamhetskostnader. Även de finansiella kostnaderna beräknas i prognosen bli betydligt lägre än budgeterat. Förbättringen uppgår till 365 mkr. Samtidigt har skatteintäktsprognosen reviderats ned med 582 mkr. Denna försämring kompenseras dock av en betydligt lägre kostnadsnivå än vad som budgeterats.

Den samlade hälso- och sjukvården prognostiserar ett resultat om 371 mkr, vilket är 349 mkr bättre än budget. Trafiken redovisar en positiv avvikelse mot budget med 181mkr. Fastighetsverksamhetens prognos om 773 mkr är 310 mkr bättre än budget. Övriga enheter inkl koncernjusteringar prognostiserar en positiv avvikelse mot budget med 175 mkr.

6.2.1 Verksamhetens intäkter

Verksamhetens intäkter år 2004 beräknas enligt prognosen uppgå till 15 120 mkr, vilket är 129 mkr lägre än vad som budgeterats. Det innebär dock en ökning med 663 mkr eller 4,6% jämfört med 2003. Bakom denna ökning ligger framför allt höjningen av trafiktaxorna 1 mars 2004 med ca 20%, men även en högre prognostiserad reavinst vid försäljning av anläggningstillgångar. I prognosen redovisas reavinster med 329 mkr, varav 269 mkr utöver budget och 58 mkr har redovisats i utfallet t.o.m. augusti.

6.2.2 Verksamhetens kostnader

Verksamhetens kostnader beräknas 2004 uppgå till 49 549 mkr, vilket är 812 mkr lägre än budget för år 2004. Jämfört med utfallet 2003 ökar verksamhetskostnaderna enligt prognosen med 1,8%. Personalkostnaderna beräknas öka med 2,5%.

6.2.3 Skatteintäkter, generell statsbidrag och utjämning

Prognosen för 2004 för de samlade skatteintäkterna (skatteintäkter, generellt statsbidrag och utjämning) uppgår till 37 490 mkr. Det innebär en ökning jämfört med 2003 med 2 516 mkr eller 7,2%. Större delen av denna ökning är hänförlig till höjningen av skattesatsen från 11,62 % år 2003 till 12,27% år 2004. Om ingen skattehöjning skulle ha skett hade ökningen av skatteintäkterna stannat vid 333 mkr eller 1,0%.

Prognosen i delårsbokslutet augusti 2004 har reviderats ned med 582 mkr jämfört med budget 2004. Uppdelningen på de olika komponenterna i de samlade skatteintäkterna framgår nedan. Jämförelse görs också med de två tidigare prognoser som gjorts under 2004 (månadsboksluten för februari resp. mars 2004).

	Prognos 2004 (feb 2004)	Prognos 2004 (mar 2004)	Prognos 2004 (aug 2004)	Budget 2004 (nov 2003)	Avvikelse Prognos aug2004- Budget 2004
Skatteintäkter	41 369	40 808	40 901	41 582	-681
Generellt statsbidrag	1 924	1 747	1 950	1 920	30
Inkomst- och kostnadsutjämning (inkl nivåjustering)	-5 361	-5 361	-5 361	-5 430	69
Summa	37 932	37 194	37 490	38 072	-582

Nedan redovisas orsakerna till revideringen av de samlade skatteintäkterna i prognosen för 2004 i delårsbokslutet för augusti jämfört med budget. Jämförelsen görs för skatteintäkter, generellt statsbidrag, kostnads- respektive inkomstutjämning

Skatteintäkter 2004. Analys av förändringar mellan budget 2004 och prognos i delårsbokslut 2004

Mkr	Variabel- värde Budget	Variabel- värde Delårs- bokslut	mkr
Budget 2004			41 582
Skatteunderlag, länet år 2002, % förändring föregående år	4,33	4,11	-88
Skatteunderlag riket år 2003, % förändring föregående år	4,70	4,21	-287
Skatteunderlag riket år 2004, % förändring föregående år	4,47	3,68	-222
Justerad uppräkningsfaktor 2003	5,03	5,00	-3
Justerad uppräkningsfaktor 2004	3,54	3,50	-5
Teknisk justering av avräkningsposter			-77
”200-kronan”, kr/inv. definitiv beräkning januari 2004	48,72	49,28	1
Summa förändringar			-681
Delårsbokslut 2004			40 901

Den främsta förklaringen till nedrevideringen av skatteintäkterna i delårsbokslutet 2004 jämfört med budget är den svagare utvecklingen av skatteunderlaget (uppräkningsfaktorerna) i riket år 2003 och 2004. Ökningen av skatteunderlaget år 2003 antas nu bli ca 0,5%-enheter lägre än vad som antogs i budget och år 2004 antas ökningstakten bli ca 0,8%-enheter lägre än i budget. Sammantaget medför nedjusteringen av skatteunderlagsutvecklingen i riket 2003-2004 en neddragning av de prognostiserade skatteintäkterna med 509 mkr.

Uppräkningsfaktorerna för 2003 och 2004 som användes i budgetprognosen för 2004 var 5,03 resp. 3,54%. Dessa uppgifter hämtades från Landstingsförbundets Ekonominytt nr 14/03, där det angavs att regeringen hade fastställt dessa uppräkningsfaktorer. Det visade sig dock senare att detta var fel, uppräkningsfaktorerna var egentligen fastställda till 5,00 resp. 3,50%. Denna justering medför en nedjustering av skatteintäkterna med sammanlagt -8 mkr. Nedjusteringen av uppräkningsfaktorerna medför också att avgiften för inkomstutjämningsavgiften minskar med 4 mkr (se nedan), varför nettoeffekten för SLL blir ett minus på 4 mkr.

Generellt statsbidrag. Analys av förändringar mellan budget 2004 och prognos i delårsbokslut 2004

mkr	Variabel- värde Budget	Variabel- värde Delårs- bokslut	mkr
Budget 2004			1 920
Invånarrelaterat generellt statsbidrag, kr/inv	929	834	-177
Generellt sysselsättningsstöd			141
Nyanställningsstöd			66
Summa förändringar			30
Delårsbokslut 2004			1 950

I generellt statsbidrag ingår invånarrelaterat generellt statsbidrag, generellt sysselsättningsstöd och nyanställningsstöd.

Det invånarrelaterade generella statsbidraget har minskat med 177 mkr jämfört med budget. Orsaken är att enligt en ny beräkning av regeringen som redovisades i vårpropositionen 2004 var effekterna på skatteunderlaget av regelförändringar med anledning av pensionsreformen m.m. 2003 större än vad som tidigare beräknats. Därför minskades bidraget på tilläggsbudget 2004 vilket föranlett att de månatliga utbetalningarna minskat fr.o.m. augusti 2004.

Det generella sysselsättningsstödet beräknas bli 141 mkr högre än vad som angavs i budget 2004. Stödet utgår med en viss procentsats på landstingets lönekostnadsunderlag (inklusive schablonmässigt beräknad löneandel av köpt verksamhet). Procentsatsen höjdes i regeringens budgetproposition för 2005 från tidigare angivna 1,0 % till preliminärt 1,7 %, vilket medför en höjning av bidraget jämfört med budget med 137 mkr. Dessutom har lönekostnadsunderlaget stigit mer än vad som antogs i budget vilket medfört en uppjustering av stödet med 4 mkr.

Nyanställningsstödet utgår med 32,82 % av den del av ökningen av lönekostnadsunderlaget som överstiger 4%. För år 2003 upptogs stödet i årsredovisningen för SLL till 184 mkr. Den definitiva beräkningen visar att beloppet blir 66 mkr högre. Detta avräkningsbelopp avseende bidragsåret 2003 kommer att redovisas i årsbokslutet för år 2004. (Nyanställningsstödet upphör fr.o.m. 2004.)

Kostnadsutjämning (inkl införandetillägg). Analys av förändringar mellan budget 2004 och prognos i delårsbokslut 2004

mkr	Variabel- värde Budget	Variabel- värde Delårs- bokslut	mkr
Budget 2004			629
Kostnadsutjämning, kr/inv	-206	-202	7
Summa förändringar			7
Delårsbokslut 2004			636

Den definitiva avgiften för kostnadsutjämning blev 4 kronor/invånare lägre jämfört med budget, vilket medförde en förbättring med 7 mkr av kostnadsutjämnningen.

Inkomstutjämning. Analys av förändringar mellan budget 2004 och prognos i delårsbokslut 2004

mkr	Variabel- värde Budget	Variabel- värde Delårs- bokslut	mkr
Budget 2004			-5 728
Skatteunderlag, länet år 2002, % förändring föregående år	4,33	4,11	71
Skatteunderlag riket år 2002, % förändring föregående år	5,34	5,28	-17
Invånarantal 1 nov 2003 länet	1 860 194	1 860 247	2
Justerad uppräkningsfaktor 2003	5,03	5,00	2
Justerad uppräkningsfaktor 2004	3,54	3,50	2
Summa förändringar			60
Delårsbokslut 2004			-5 668

Avgiften för inkomstutjämnningen blev 60 mkr lägre år 2004 än vad som antogs i budget. Förbättringen är i huvudsak ett resultat av att skatteunderlaget i länet inkomståret 2002 ökade långsammare (4,11 % i stället för 4,33 %) än vad som antogs i budgeten. Denna lägre ökning av skatteunderlaget resulterade i en mindre differens mellan länets skattekraft och rikets skattekraft än i budgetprognosen vilket medförde att avgiften för inkomstutjämnningen blev 71 mkr lägre än budgeterat. Detta motverkas till viss del av att ökningen av skatteunderlaget i riket samma år blev något lägre (5,28 % i stället för 5,34 %) än vad som prognostiserades i budgeten. Denna lägre ökning av skatteunderlaget resulterade i en större differens mellan länets skattekraft och rikets skattekraft vilket medförde att avgiften för inkomstutjämnningen blev 17 mkr högre än budgeterat.

Utöver vad som ovan sagts om kostnads- och inkomstutjämnningen kan noteras att kostnaden för den s.k. nivåjusteringen (som i huvudsak finansierar införandetilläggen i utjämnningssystemet) blev 2 mkr lägre än budgeterat.

6.3 Personal

Hittills under året har ett prioriterat område varit omstruktureringsarbetet i syfte att uppnå en budget i balans och de personalkonsekvenser som uppstått i samband med detta. I enlighet med landstingets ekonomiska åtgärdsprogram har generella åtgärder vidtagits för att varaktigt minska personalinhyrningen och minska personalkostnadsutvecklingen.

Parallellt med detta har arbetet med att attrahera, behålla och utveckla medarbetare fortsatt för att kunna säkerställa personalförsörjningen på lång sikt. En viktig del i detta är arbetet med arbetsmiljö- och hälsa. Tendensen är att den genomsnittliga sjukfrånvaron fortsätter att minska och målet är en minskning med 1 dag/år.

Personalstruktur

Anställda per verksamhetsområde

	2004-08	2003-08	% för.	Av totala	Inom respektive verk-	
				ant. anst	samhetsområde	
				% - andel	% - andel	% - andel
				anställda	kvinnor	män
	2004-08	2003-08	% för.	2004-08	2004-08	2004-08
Hälso- och sjukvård inkl tandvård	40 838	40 931	-0,2	96,2	79,3	20,7
Trafik	678	685	-1,0	2,3	37,8	62,2
Fastighetsverksamhet	188	196	-4,1	0,4	45,9	54,1
Övrig verksamhet	765	757	1,1	1,8	57,6	42,4
Totalt	42 469	42 569	-0,2	100	79,4	20,6
<i>varav inom förvaltningarna</i>	<i>31 603</i>	<i>25 149</i>	<i>25,7</i>	<i>74,4</i>	<i>80,2</i>	<i>19,8</i>
<i>varav inom bolagen</i>	<i>10 866</i>	<i>17 420</i>	<i>-37,6</i>	<i>25,6</i>	<i>77,2</i>	<i>22,8</i>

Det totala antalet anställda i landstingskoncernen uppgick i augusti 2004 till 42 469 (42 569). Den stora förändringen i personalstrukturen är att andelen anställda i bolag har minskat. Detta beror på att Huddinge universitetssjukhus AB avbolagiserades i samband med sammanslagningen med Karolinska sjukhuset. Från och med årsskiftet bildade dessa två Karolinska universitetssjukhuset.

De tre produktionsområdena har slagits samman till en gemensam förvaltning och bildar från och med 1 april Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO).

Personalnyckeltal	2004-08	2003-08	% diff
Antal anställda	42 469	42 569	-0,2
Andel kvinnor	79,4	80,1	-0,7
Andel män	20,6	19,9	0,7
Andel deltid	14,8	15,9	-1,1
Antal årsarbetare ¹⁾	40 157	40 538	-0,9
Sysselsättningsgrad ²⁾	94,5%	95,2%	-0,7
Antal läkare	5 580	5 704	-2,2
Antal sjuksköterskor	11 750	11 675	0,6
Antal undersköterskor	5 587	6 032	-3,8
Sjukdagar per anställd	14,9	16,3	-8,3
Sjukdagar per anställd - kvinnor	16,7	18,1	-7,7
Sjukdagar per anställd - män	7,9	9,3	-15,1
Medelålder	45 år	45 år	0,0

¹⁾ Sum syssgrad ²⁾ Syssgrad i förhållande till antal anställda

Av det totala antalet anställda är andelen kvinnor 79,4, (80,1)% och andelen män 20,6, (19,9)%. Antalet läkare och undersköterskor har minskat medan antalet sjuksköterskor ökat. Andelen deltidsanställda inom koncernen fortsätter att minska och uppgick i augusti till 14,8, (15,9)%.

Personalkostnader

I tabellen nedan redovisas landstingskoncernens personalkostnader. Största delen av personalkostnaderna utgörs av löner. Dessutom ingår sociala avgifter och pensionskostnader.

	2004-08	2003-08	Förändr i %
Lönekostnader, mkr	8 014	7 816	2,5
därav -sjuklön	120	108	11,1
-ersättning för övrig frånvaro ¹⁾	640	644	-0,6
-övertidsersättning	168	161	4,3
Pensionskostnader	1 157	972	19
Sociala avgifter m.m.	2 814	2 853	-1,4
Summa personalkostnader	11 985	11 642	2,9
Kostnad för inhyrd personal	71	343	-79,3

¹⁾ t ex semester, tjänstledighet med lön, kompledighet, fackliga uppdrag, föräldraledighet

Enligt budgetmålet för 2004 får personalkostnaderna öka med högst 5% per resultat-enhet. Detta inkluderar såväl löneökningstakt som volymtillväxt. De totala personalkostnaderna uppgår under perioden till 11 985 mkr vilket är en ökning med 2,9,

(4,9)% jämfört med föregående delårsbokslut. Prognosen för helåret är 18 732 mkr (18 284 mkr utfall 2003) en ökning med 2,5%.

Lönekostnaderna ökade under perioden med 2,5, (5%). Denna ökning kan delas upp i en del för volymminskning -0,9% och en del lönekostnadsutveckling 3,4%. En huvudorsak till ökningen av sjuklönekostnader jämfört med föregående delår är arbetsgivarens utökade betalningsansvar från två till tre veckor som infördes fr.o.m. 1 juli 2003. I de stigande pensionskostnaderna ses bl.a. ett ökade pensionsutbetalningar samt pensionsskuldökningen.

Kostnader för inhyrd personal

Kostnader för inhyrd personal mkr	2004-08	2003-08	Prognos 2004	Utfall 2003
SLSO	51	162	73	211
Akutsjukhusen	16	177	20	220
Övriga enheter	4	4	5	10
Totalt	71	343	98	441

Enligt budget 2004 får kostnadsandelen för inhyrd personal uppgå till max 2% av personalkostnaderna. Lokala beslut om inhyringsstopp eller stor restriktivitet med att hyra in personal togs under hösten 2003. En utfasningsperiod skedde under senare delen av 2003 och full effekt av beslutet har kunnat ses under 2004. En kraftig reduktion av kostnaderna har skett från 343 mkr till 71 mkr, drygt ca 79%. För perioden motsvarade kostnadsandelen 0,5, (2,9)% av personalkostnaderna.

Prognosen för helåret är 98 mkr (441 mkr utfall 2003). Detta innebär en minskning med 78% jämfört med 2003, vilket motsvarar en kostnadsandel som är 0,5% av de prognostiserade personalkostnaderna, (2,4% utfall 2003).

Bedömning avseende personalomställningsarbete och kostnader

Efter att omställningsarbetet pågått och möjligheterna bättre kunnat analyseras kan en viss förändring av arbetets inriktning konstateras som ger återverkningar på kostnadsbilden för personalomställningen.

En grundläggande förutsättning är att den inhyrda personalen via bemanningsföretagen har kunnat minskas i en större omfattning än beräknat. Detta har inneburit att egen personal kunnat slussas över för dessa arbetsuppgifter och därmed har behovet att minska egen personal förändrats, vilket naturligtvis ger en lägre kostnadsbild för omställningarna. En annan faktor som påverkat omställningsarbetet är den interna och externa rörlighet som initialt kanske underskattades något. Denna förändring av personalminskning innebär utöver volymen också en förskjutning mot omställningsåtgärder med lägre kostnadsbild.

Med anledning av ovanstående görs en framställan att

- ej ianspråktaga medel i den i 2003 års bokslut beslutade avsättningen om 274 100 000 kronor avseende strukturarbetet inom sjukvården upplöses 2004 och
- att en ny avsättning görs för omställningsåtgärder som avgångsvederlag/utbildning, uppsägning samt omställningslön till ett maximerat belopp av ovanstående upplösning.

Medellöneutvecklingen

Förvaltningsvisa löneöversynsförhandlingar avseende samtliga avtalsområden beräknas vara klara under senare delen av 2004.

Medellönen för anställda i hela landstingskoncernen uppgår den 31 augusti 2004 till 25 135 kr, vilket är en höjning sedan augusti 2003 med 684 kr (2,8 %). Kvinnornas medellöner har ökat med 673 kr (2,9 %) och männens med 709 kr (2,3 %).

Personal- och kompetensförsörjning

Det beslut som fattades om generellt anställningstopp i slutet av förra året har fortsatt att gälla under delåret. Det avser stopp för tillsvidareanställningar och tidsbegränsade anställningar över tre månader (med undantag för anställning av ST-läkare inom områden där det råder uppenbar brist). Beslut om undantag från anställningsstoppet fattas av högsta förvaltnings- eller bolagsledning. Samtliga nämnder och bolag uppmanades att fatta motsvarande beslut.

Rekryteringsläget har förbättrats inom samtliga områden och jämfört med förra delåret har tjänster som tidigare har bemannats med inhyrd personal eller varit vakanta tillsatts. Fortfarande har primärvården ett ganska stort rekryteringsbehov av distriktsläkare och distriktsköterskor. Svårigheter finns också att rekrytera specialläkare till beroendevård och psykiatri.

Landstingets omställningsarbete

I april antog fullmäktige ”Riktlinjer för omställningsåtgärder till följd av strukturförändringar i sjukvården”(LS 0402-0269). Omställningsåtgärderna ska användas för strukturella förändringar i vården som leder till lägre kostnadsnivå över tid samt säkerställer en god personal och kompetensförsörjning långsiktigt.

De omställningsåtgärder som beslutades var; särskild ålderspension, omställningstid, avgångsvederlag/utbildning. I sista hand kan uppsägning p.g.a. arbetsbrist göras. För särskild ålderspension avsattes i årsbokslutet 2003, 274 mkr. Beslut om finansiering av övriga åtgärder finns ej. Riktlinjer för avrop av centrala omställningsmedel har utarbetats av landstingsstyrelsens förvaltning (LSF).

Av medel som avsatts för särskild ålderspension har 83,5 mkr utnyttjats t.o.m. 31 augusti och omfattat 125 personer. Övriga omställningsåtgärder har berört 86 personer. Tack vare ett intensivt omställningsarbete har antalet anställda som hittills behövt sägas

upp på grund av arbetsbrist ej blivit så stort som tidigare beräknat, 17 personer har blivit uppsagda pga arbetsbrist, de flesta undersköterskor.

Effekterna av Karolinska universitetssjukhusets omstruktureringsprogram kommer huvudsakligen att synas under hösten och under nästa år. Eventuella konsekvenser av sammanslagningen av de tre produktionsområdena till ett sjukvårdsområde (SLSO) redovisas i samband med årsbokslutet.

Långsiktig personalförsörjning

I det fortsatta arbetet med den långsiktiga personal- och kompetensförsörjningen är det viktigt att fokusera på de strukturella förändringar som 3S-utredningen innebär. En översyn av hur dimensionering och inriktning ska kunna svara mot framtida efterfrågan och behov har inletts avseende ST-läkare. Översynen görs av FoUU-kansliet tillsammans med Personalpolitiska avdelningen.

Under våren startade ytterligare en kurs för sjuksköterskor examinerade före 1993 för att erbjuda vidareutbildning motsvarande kandidatexamen. Syftet är bl.a. för att ge sjuksköterskorna behörighet att söka specialistutbildningar (fr.o.m.1993 erhåller sjuksköterskor kandidatexamen i samband med sjuksköterskeexamen). Sedan 2001 har landstinget möjliggjort för ca 360 sjuksköterskor/biomedicinska analytiker att erhålla kandidatexamen. Landstingsstyrelsen har avsatt ytterligare medel för att utbildningen ska kunna fortsätta t.o.m. 2006.

Under sommaren fick 700 ungdomar mellan 16-18 år sommarpraktik främst inom vården. Sommarpraktik är en del i landstingets satsning på långsiktiga personalförsörjningsåtgärder.

Arbetsmiljö- och hälsoarbetet

Landstingsfullmäktige beslutade den 10 februari 2004 att anta Personalpolicy för Stockholms läns landsting. Policyn ska vara ett stöd i det förnyelse- och utvecklingsarbete som landstinget står inför och främja en hållbar utveckling i arbetslivet. Visionen är att Stockholms läns landsting ska vara en konkurrenskraftig arbetsgivare där medarbetarna känner arbetsglädje, stolthet, engagemang och framtidstro i en organisation som kännetecknas av kompetens och långsiktig verksamhetsutveckling.

Personalstrategiska områden är ledarskap, medarbetarskap, utveckling och lärande, arbetsmiljö och hälsa, lön och anställningsförmåner. Personal- och kompetensförsörjning, jämställdhet samt mångfald och integration ska beaktas i alla verksamheter genom att integreras i de personalstrategiska områdena. Utifrån personalpolicyn som plattform för landstingets personalpolitik ska förvaltningar/bolag utarbeta egna personalpolitiska program.

För att följa upp medarbetarnas upplevelse av sin arbetsmiljö avseende ledarskap, delaktighet, inflytande m.m. använder sig landstingets verksamheter av medarbetarenkäter/personalenkäter. Under 2004 kommer en och samma enkät (Temo-enkäten) omfatta verksamheter motsvarande minst 90% av medarbetarna i landstinget. Utifrån resultaten görs handlingsplaner för de förbättringsområden som identifieras.

Landstingsstyrelsens ägarutskott beslutade i september att en central upphandling snarast ska initieras för att få till stånd en SLL-gemensam medarbetarenkät fr o m 2006. Syftet är att få en landstingsanpassad medarbetarundersökning som ska användas som ett stöd för chefer vid förvaltningar/bolag. Den ska omfatta frågeområden av särskild vikt för landstingets förändringsarbete samt för att kvalitetssäkra personalpolitiken.

Jämställdhet och mångfald

Under våren har jämställdhetsarbetet varit i fokus, t ex har koncerngemensamma utbildningssatsningar för chefer och andra nyckelpersoner genomförts. Förvaltningarna/bolagen har utarbetat jämställdhets-/respektive mångfaldsplaner för 2005 som redovisas till landstingsstyrelsen. Målet för landstingets övergripande jämställdhetsprojekt är att jämställdhetsperspektivet ska finnas med i varje beslut som fattas i koncernen. Koncernledningens jämställdhetsansvarige har presenterat landstingets jämställdhetsplan i EU-sammanhang. Landstinget har i samverkan med Karolinska Institutet (KI) beviljats 6 miljoner kr från ESF-rådet för Certifierad utbildning av chefer i SLL och Karolinska Institutet i jämställdhet. Projektet beräknas börja i oktober 2004.

Vid årsskiftet avslutades de projekt som arbetat med utländsk vårdpersonal, inom och utanför EU, och integrerades i den ordinarie verksamheten. En central koordinators- och expertfunktion vid LSF ger stöd till verksamheterna för att underlätta integrations- och mångfaldsarbetet. LSF har fortsatt att anordna introduktionskurser och medicinska juridikkurser samt erbjuder möjligheten till auskultation för att underlätta integrationsprocessen.

Hälsofrämjande arbete

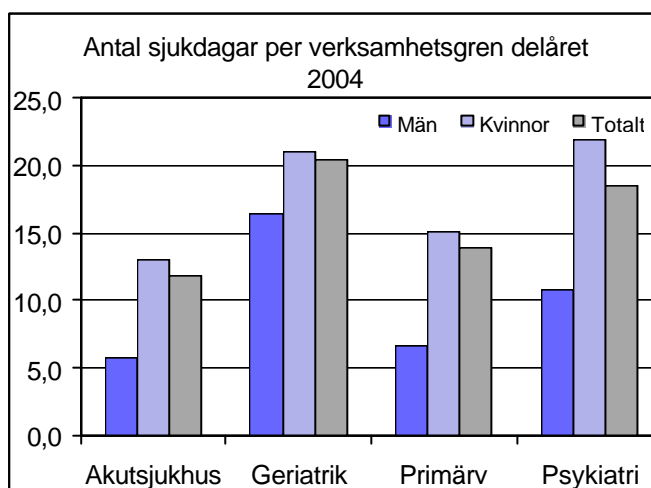
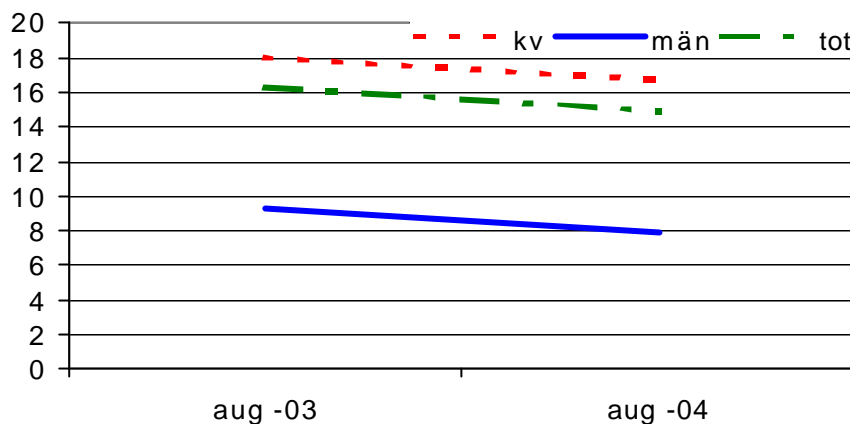
Vidare har förvaltningarna/bolagen utvecklat det hälsofrämjande arbetet i enlighet med landstingets Hälsoplan 2003-2006. Ett antal seminarier har arrangerats av Landstingsstyrelsens förvaltning för nyckelpersoner inom arbetsmiljöområdet på temat "Friskt vågat". Inriktningen har varit att sprida aktuell forskning samt att lyfta fram goda exempel från landstingets verksamheter i syfte att stimulera utvecklingsarbetet. Utifrån hälsoplanens övergripande mål att skapa hälsofrämjande arbetsplatser och minska sjukdagarna per anställd med minst en dag per år har landstingets förvaltningar/bolag vidareutvecklat det systematiska arbetsmiljöarbetet. Landstingets hälsobokslut kommer att presenteras i årsbokslut 2004.

Sjukfrånvarons utveckling

Hälsoplanens mål med att minska sjukfrånvaron uppnåddes förra året genom en minskning på 1,7 dagar. Tendensen är att sjukfrånvaron fortsätter att sjunka.

För delåret uppgår antalet sjukfrånvarodagar per anställd i genomsnitt 14,9, (16,3). För män är antalet dagar 7,9, (9,3) och för kvinnor 16,7, (18,1). Prognosen för 2004 baserad på delårsresultatet ger en genomsnittlig sjukfrånvaro på 22,4 dagar (24,4 utfall 2003). Motsvarande prognos för män blir 11,2, (14,0) och för kvinnor 25,0, (26,9).

Antal sjukdagar per anställd/kön delåret 2004

Samtliga verksamhetsgrenar har sänkt sin sjukfrånvaro jämfört med föregående delår. Akutsjukhusen redovisar den största minskningen och lägsta sjukfrånvaron med 11,8 dgr/anst (15,4). Psykiatrien som tidigare har legat högst har minskat med 3,4 dagar till 18,5, (21,9) sjukdagar i genomsnitt per anställd. Geriatriken ligger nu högst med 20,5, (20,9) dagar och primärvården har 14,0, (16,2) dagar i genomsnitt per anställd.

En mer fördjupad analys av sjukfrånvaron görs i samband med års- och hälsobokslut 2004.

6.4 Miljö

Tillstånd för miljöfarlig verksamhet

För anläggningarna vid Huddinge sjukhus och Södersjukhuset är tillståndsprocessen fortfarande igång. Förseningarna beror på att Locum och Länsstyrelsen väntar på en eventuell ändring gällande reservkraftsanläggningars tillståndsplikt.

Tillstånd eller motsvarande för samtliga anläggningar ska sökas senast 2004 om lagändringen inte genomförs.

Luftföroreningar och buller från väg-, spår- och sjötrafik

De luftföroreningar, som SLL ger upphov till, kommer företrädesvis från dieslbussarna. SLL arbetar därför långsiktigt med att byta ut dessa mot mindre miljöbelastande fordon.

Ett inköpskonsortium har börjat bildas för etanoldrivna bussar av SLL, SL, etanolproducenten SEKAB, stiftelsen Bioalcohol Fuel Foundation (BAFF) och Stockholms stad. Syftet med konsortiet är att skapa en upphandlingsvolym, som är tillräckligt stor (1 000 - 5 000 bussar) för att stimulera ytterligare tillverkare att börja producera etanoldrivna bussar. Hittills har endast en leverantör funnits och denna har signalerat en ovilja att fortsätta sin produktion på grund av för små volymer. Projektet presenterades i juni vid en konferens i Stockholm. I september ordnades ett större möte i Bryssel med företrädare för transportföretag och etanolproducenter från olika EU-länder.

Uppföljning av handlingsplaner mot buller samt mängd utsläppt fossil koldioxid görs för närvarande årsvis.

Luftföroreningar från värme- och elproduktion

Mål och utfall enl. nya förutsättningar från SMHL.	Utfall 2002	Utfall 2003	2003 T2	2004 T2
Värmeanvändning (kWh/m ² BTA) *)	141	142	88	85
Elanvändning (kWh/m ² BTA)	107	106	72	71
Energianvändning, kWh/m ² BTA, strategiska fastigheter	248	248	160	155

*) Graddagsjusterade värden

Tabell: Energianvändningen avseende el- och värmeanvändning inom det strategiska fastighetsbeståndet.

En prognos med utgångspunkt från ovan angivna siffror för energi-användningen pekar på en bestående reduktion runt 2-3 kWh/m².

Äldre föroreningar i mark och byggnader

SLL finns en relativt god bild av föroreningar i byggnader. När det gäller föroreningar i mark är våra kunskaper betydligt mer bristfälliga. Arbetet med att inventera våra markinnehav ur föroreningssynpunkt har nyligen inletts på SL Infrateknik och kommer snart också att starta på Locum. Projektet ska åstadkomma en heltäckande, riskbaserad prioritering av fastigheterna så att saneringsåtgärder kan sättas in, där de behövs mest.

Miljöskulder

Locum redovisar att miljöskulden för att återställa idag känd förorenad mark och förorenade byggnader ligger på mellan 30 och 70 miljoner kronor.

Läkemedelsrester i mark, vatten och luft

Klassificeringen av läkemedlen fortsätter enligt plan. Resultatet vägs in i Läkemedelskomitéernas rekommendationer (Kloka Listan).

Lustgasutsläpp från vården

Landstingsstyrelsens förvaltning har tecknat kontrakt med en japansk firma avseende en lustgasdestruktionsanläggning. Denna kommer att vara installerad på förlossningen på Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge i december 2004.

Verksamhetsanknutna miljöfrågor

I delårsrapporteringen skulle förvaltningarna och bolagen ange hur långt de kommit i att nå:

- de lokala miljömålen
- de övergripande gemensamma miljömålen
- certifierat miljöledningssystem.

Samtliga förvaltningar och bolag redovisar hur långt de kommit i att nå de lokala målen och hur de gemensamma övergripande målen brutits ner till lokala anpassningar. Efter senaste omorganisationen är nio av 26 förvaltningar och bolag certifierade. Övriga har en certifiering inplanerad under år 2004 och år 2005.

6.5 Upphandling

Stockholms läns landstigs upphandlingspolicy reglerar hur upphandling skall hanteras inom landstinget. I policyn regleras också vad respektive förvaltning/bolag ansvarar för avseende vilka upphandlingar de kan göra.

Samordnad upphandling hanteras sedan många år av landstingets centrala upphandlingsavdelning SLL Upphandling. Samordnad upphandling resulterar oftast i ramavtal som skall täcka landstingets behov avseende tjänster eller varor. Alla samordnade upphandlingar sker i nära samverkan med slutanvändarna. Alla ramavtal publiceras på landstingets intranät. Upphandlingar av varor som skall försörja sjukhusens och sjukvårdsområdets behov av förbrukningsartiklar lagras i landstingets "Marknadsplats". Från Marknadsplatsen överförs informationen till respektive sjukhus/sjukvårdsområdes lokala beställningssystem där varan enkelt kan avropas elektroniskt. Försörjningen av varor skall ske via landstingets materialdistributör MediCarrier.

Vid alla samordnade upphandlingar där betydande miljöpåverkan uppstår ställer landstinget alltid miljökrav för att minska miljöpåverkan så mycket som möjligt. En kontinuerlig översyn sker för att kartlägga var miljökravinsatserna gör bäst verkan. I årets upphandling avseende handskar, bl.a. vinylhandskar har ställda miljökrav resulterat i att landstinget lyckats minska innehållet av miljö- och hälsofarliga mjukgörare med ca 100 ton per år på en volym av 23 miljoner handskar. Dessutom har upphandlingen resulterat i sänkta priser på ca 15 % jämfört med förra avtalsperioden.

Årligen hanterar SLL Upphandling ca 100 samordnade upphandlingar till ett värde av ca sex miljarder kronor.

7 Koncernfunktioner

7.1 Koncernfinansiering

Ekonomi

Utfallet per den sista augusti 2004 på -508 mkr innebär en negativ avvikelse mot periodiserad budget på 151 mkr. Skatteintäkterna understeg de budgeterade med 453 mkr.

Koncernfinansiering prognostiserar ett resultat för 2004 på -823 mkr, vilket är 591 mkr sämre än budgeterat. Den främsta förklaringen är att skatteintäkterna prognostiseras understiga budget med 582 mkr.

Vidare beräknas de personalrelaterade kostnaderna bli 97 mkr högre än budgeterat, vilket i huvudsak består av ett netto av ökade pensionskostnader på 146 mkr och minskade arbetsgivaravgifter på 51 mkr.

Övriga kostnader prognostiseras understiga budget med 349 mkr, bland dessa ingår ett stöd från staten om 200 mkr som hanterats i prognosen som en reducerad kostnad samt tidigare reserverade medel om 200 mkr för att täcka risk för ökade finansiella kostnader. Koncernens finansiella kostnader bedöms nu stabila varför dessa medel ej längre väntas behöva ianspråkta.

I bokslutet för 2003 gjordes en avsättning på 274 mkr för kostnader för särskild ålderspension i samband med beslutade omstruktureringsåtgärder. T.o.m. augusti 2004 har 84 mkr upplösts mot denna avsättning.

Verksamhet

Koncernfinansiering är en central redovisningsenhet där poster av landstingsövergripande karaktär redovisas. Enheten har inte några anställda och bedriver ingen egen verksamhet. Landstingsskatten, statsbidrag för hälso- och sjukvård och särskilt statsbidrag till landstingen för läkemedelsförmånens kostnader redovisas som intäkter.

Utbetalning av landstingsbidrag och utbetalningar enligt kapitaltäckningsgaranti till förvaltningar och bolag belastar resultatet. Andra kostnader som belastar koncernfinansiering är kostnader för sociala avgifter samt pensionskostnader för landstingets förvaltningsdel exkl akutsjukhusen. För detta erhålles en schabloniserad intäkt från förvaltningarna i form av ett pålägg på deras lönekostnader, ett s.k. PO-pålägg.

7.2 Landstingsstyrelsens förvaltning (exkl BKV)

Ekonomi

Resultatet för perioden uppgår till 81 mkr, att jämföra med utfallet för samma period föregående år på 23 mkr och periodiserad budget på 4 mkr.

Prognosen för 2004 visar ett överskott på 60 mkr mot ett budgeterat nollresultat. Detta beror på att verksamhetens kostnader väntas understiga budget med 59 mkr. Lämnade bidrag prognostiseras minska med 27 mkr mot budget och övriga verksamhetskostnader med 42 mkr.

Jämfört med helåret 2003 prognostiseras verksamhetens kostnader minska med 169 mkr. I utfallet för 2003 ingick dock kostnad för flytt av vårdhögskolan till Södertörn med 154 mkr. Justerat för detta prognostiseras verksamhetens kostnader minska med 15 mkr, eller 1,4 %.

Verksamhet

Landstingstyrelsens förvaltnings roll är i första hand att bistå koncernledningen inom områden som verksamhetsanalys, koncernredovisning, IT, juridik, informationsfrågor, miljö, personalpolitiska frågor mm. Kontoret skall även svara för administrativt stöd åt de förtroendevalda, ansvara för centrala frågor inom arkivering, ägarfrågor, centralupphandling samt utbildning.

Under våren har beslutats om en utredning som ska se över organisationen för hela LSF. Uppdraget avser att analysera LSF:s uppgifter och utvärdera den nuvarande organisationen. Utredningen ska också ge förslag till en effektivisering av den nuvarande organisationen och till hur resurserna ska dimensioneras i framtiden. Förslaget till förändringar presenteras under hösten för att träda i kraft 2005.

8 Den samlade HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN

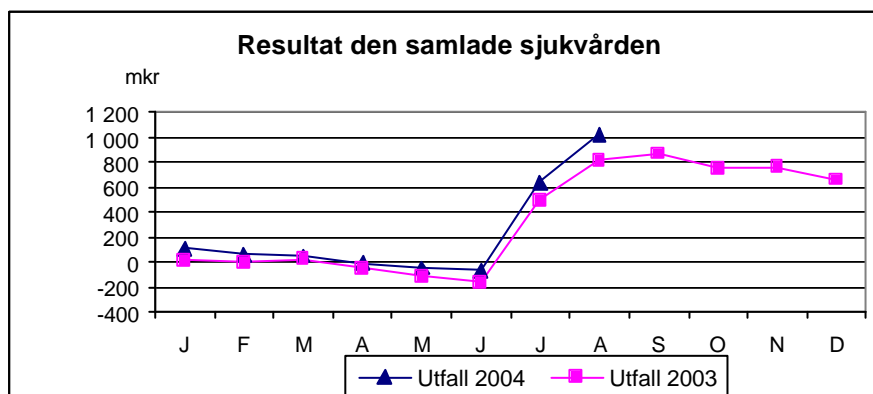
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt mkr	Utfall 2004 jan-aug	Utfall 2003 jan-aug	Förändring 04-03	Bokslut 2003	Budget 2004	Prognos 2004	Förändring Pr-bokslut 2003
Beställarkontor Vård (BKV)	567	698	-131	631	0	150	-481
Akutsjukhusen	142	-58	200	-90	0	67	157
Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO)	280	156	124	101	2	123	22
Övriga ¹⁾	36	8	28	20	20	31	11
Koncernjusteringar ²⁾	0	11	-11	-3	0	0	3
Summa	1 025	815	210	659	22	371	-288

1) Består av: Folktandvården Stockholms Län AB, Ambulanssjukvården i Storstockholm AB, Stockholm Care AB.

2) Koncernjusteringarna består enbart av internförsäljningsdifferenser.

Resultatutfallet för perioden januari-augusti för den samlade hälso- och sjukvården är 1 025 mkr, vilket är 210 mkr bättre än motsvarande period föregående år. Positiva förändringar redovisas av sjukvårdproducenterna, främst akutsjukhusen med 200 mkr och SLSO med 124 mkr, medan BKV:s resultat har försämrats med 131 mkr.

Vid en jämförelse mellan utfallet t o m augusti och periodiserad budget kan konstateras att utfallet överstiger den periodiserade budgeten med 569 mkr. Den positiva avvikelser mot periodiserad budget kan främst hänföras till BKV (229 mkr), akutsjukhusen (130 mkr) samt SLSO (181 mkr).

	Utfall 2004 Utfall 2003			
	jan-aug	jan-aug	% förändring 04-03	% förändring 03-02
Konsolidering av den samlade sjukvårdens resultaträkning, mkr				
Verksamhetens intäkter	26 047	25 660	2	12
Personalkostnader	-10 989	-10 787	2	7
Kostnader för inhyrd personal	-68	-340	-80	11
Övriga kostnader	-13 674	-13 469	2	9
Verksamhetens kostnader	-24 731	-24 596	1	8
Avskrivningar	-327	-299	9	13
Finansnetto	36	50	-28	-6
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt	1 025	815		

Sjukvårdens samlade resultaträkning (tabell ovan) visar att verksamhetens intäkter har ökat med 2% medan verksamhetens kostnader ökat med 1% jämfört med samma period 2003. Motsvarande förändring mellan 2003 och 2002 var 12% avseende verksamhetens intäkter (m.a.a. den kraftiga höjningen av BKV:s landstingsbidrag 2003) och 8% avseende verksamhetens kostnader. Personalkostnadsökningen uppgår till 2% jämfört med samma period 2003. Motsvarande förändring mellan 2003 och 2002 var 7%. De totala bemanningskostnaderna (personalkostnader plus kostnader för inhyrd personal) är 0,6%, 70 mkr lägre, jämfört med samma period 2003. Motsvarande förändring mellan 2003 och 2002 var en ökning på 7%.

Helårsprognosen för den samlade sjukvården uppgår till 371 mkr, vilket är 349 mkr bättre än budgeterat resultat.

Den samlade sjukvårdens personalkostnader för 2004 beräknas öka med knappt 3% jämfört med helåret 2003. Det är en ökning med 428 mkr, från 16 647 mkr till 17 075 mkr. Detta kan jämföras med budgetdirektiven för 2004 som angav personalkostnadsökningar på maximalt 5% för resultatenheter. Lönekostnaderna, vilka utgör den största delkomponenten av personalkostnaderna, beräknas öka med drygt 2%, dvs. 245 mkr, från 11 155 mkr till 11 400 mkr. Lönekostnadsökningen består av en volymminskning på 1% och en löneökning på drygt 3%. Antalet årsarbetare beräknas minska med 400 st., från 38 712 per 2003-12-31 till 38 312 per 2004-12-31.

De prognostiserade kostnaderna för inhyrd personal uppgår till 94 mkr. Detta är en minskning med 339 mkr, dvs. 78%, jämfört med helåret 2003. Relationen mellan kostnaderna för inhyrd personal och personalkostnaderna uppgår till 0,6%, vilket kan jämföras med 2,6% för helåret 2003.

De prognostiserade bemanningskostnaderna (personalkostnader plus kostnader för inhyrd personal) beräknas öka med 0,5% jämfört med helåret 2003. Det är en ökning med 89 mkr, från 17 080 mkr till 17 169 mkr.

Arbetet med att genomföra de strukturåtgärder som beslutades i budget 2004 pågår. De största besparingarna ska relativt sett göras på Karolinska, NTS, STS och St. Erik. Enligt prognosen ska dessa fyra sjukhus reducera antalet årsarbetare i år med drygt 400 personer varav merparten avser Karolinska. Hittills uppnådd reduktion är ca 350 årsarbetare.

Se vidare under avsnitten "Beställarkontor Vård", "Akutsjukhusen" samt "Produktionsområdena".

9 BESTÄLLARKONTOR VÅRD (BKV)

Resultaträkning mkr	Utfall 2004 jan-aug	Utfall 2003 jan-aug	% förändring	Bokslut 2003	Budget 2004	Prognos 2004	% förändring Pr-Bokslut
Landstingsbidrag	23 623	23 153	2	34 730	35 435	35 435	2
Övriga intäkter	625	665	-6	1 026	891	941	-8
Summa intäkter	24 248	23 818	2	35 756	36 326	36 376	2
Personalkostnader	-256	-259	-1	-403	-435	-396	-2
Köpt hälso- och Sjukvård *)	-19 079	-18 602	3	-28 384	-29 325	-29 317	3
Köpt tandvård	-403	-375	7	-600	-610	-609	2
Läkemedelsförmånen	-2 734	-2 637	4	-3 976	-4 143	-4 128	4
Övriga kostnader	-1 238	-1 278	-3	-1 822	-1 846	-1 817	0
Summa kostnader	-23 710	-23 151	2	-35 185	-36 359	-36 267	3
Avskrivningar	-5	-4	25	-8	-7	-8	0
Finansnetto	34	35	-3	68	40	49	-28
Resultat	567	698		631	0	150	

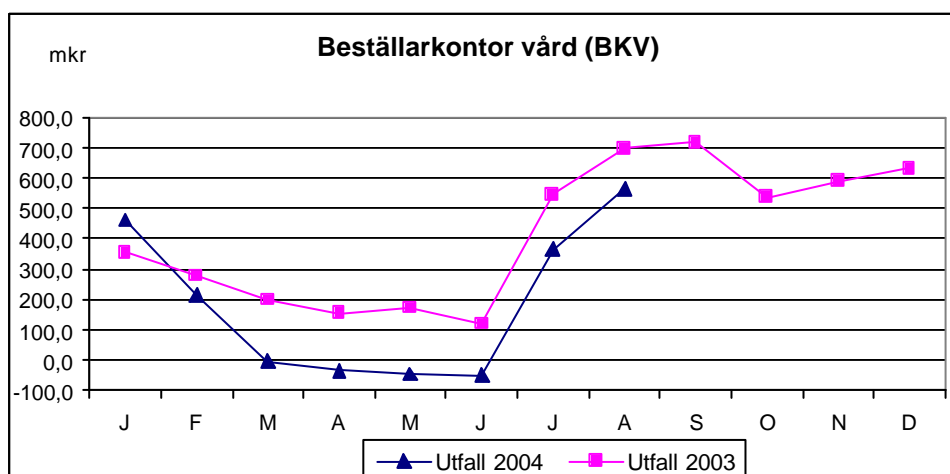
*) inkl. Verksamhetsanknutna tjänster

Ekonomi

Beställarkontor vård (BKV) **resultat** för perioden januari – augusti är 567 mkr. Resultatet är 229 mkr bättre än periodiserad budget.

Verksamhetens kostnader är 2% högre i augusti 2004 jämfört med augusti 2003. Detta kan jämföras med en kostnadsökning på 10% mellan augusti 2003 och augusti 2002.

Att en försämring av resultatet förväntas, från utfall per augusti om 567 mkr till ett resultat för helår 2004 om 150 mkr, beror främst på att sommarmånaderna är en lågintensiv period avseende vårdproduktion som ersätts per prestation.

BKV redovisar ett positivt resultat om 150 mkr i **prognosen** för 2004. Huvudförklaringar till det positiva resultatet är enligt BKV en stram hushållning samt en låg kostnadsutveckling. Budget 2004 förutsätter att ett omfattande åtgärdsprogram genomförs för att anpassa kostnaderna till beslutat landstingsbidrag. Landstingsfullmäktige beslutade i november 2003 om strukturbesparingar för BKV om 1 018 mkr för år 2004. I den lägesrapport som BKV lämnar i delårsbokslutet per augusti redovisas icke uppfyllda besparingar om 94 mkr (bilaga 3). Den viktigaste enskilda orsaken till underskottet är att betinget om remisskrav för privatpraktiker, som enligt budget skulle ge besparingar på 100 mkr, beräknas lämna underskott med 75 mkr eftersom remisskravet endast är genomfört inom två specialiteter. Övriga underskott är av mindre omfattning. 15 av 22 besparingsobjekt beräknas ge full effekt.

Prognostiserat resultat 2004 per verksamhetsområde enligt följande;

Verksamhet	Avvikelse i mkr
Beställarnas egen verksamhet	50
Akutsjukvård	-148
Psykiatri	23
Primärvård	6
Geriatrisk	-7
Hälso- och sjukvård i övrigt	104
Tandvård	4
Samhällsmedicin	1
Central justering	117
Summa	150

Den negativa budgetavvikelsen om -148 mkr för akutsjukvård förklaras till största delen av utebliven kostnadsminskning för utomlänsvård enligt Riksavtalet, ökade kostnader för privata specialister samt neonatalvård och förlossningar.

Den positiva budgetavvikelsen om 104 mkr för övrig vård är i stor utsträckning hänförligt till budgeterade reserver. Inom övrig vård ryms också ett överskott för läkemedel om 14 mkr.

BKV har valt att lägga in en central justering av lokalt framtagna prognoser. Justeringen görs p.g.a. att kostnadsutvecklingen hittills under 2004 varit så låg jämfört med budgetförutsättningarna.

Riskbedömning

BKV redovisar följande riskfaktorer i prognosen:

- prognosen förutsätter att omfattande aktiva besparingsåtgärder/omstruktureringar genomförs under året. Om någon eller några åtgärder inte genomförs försämras resultatet

- vårdproduktion utöver avtal inom akutsjukvården kan försämra resultatet
- kraftigt ökade genomsnittskostnader per besök hos privata sjukgymnaster

Redovisade risker bör dock ställas mot hittillsvarande låga kostnadsökningstakt.

Verksamheten

Utvecklingen av närsjukvården fortsätter. En rad åtgärder har vidtagits för att stärka och utveckla närsjukvården, t ex förstärkning av husläkarmottagningar, förbättrat akut omhändertagande, insatser för äldre, lokal beroendevård tillsammans med stadsdelar och kommuner. Fortsatt utveckling av närsjukvården är också en viktig del för att nå en jämlik vård och omfördela resurser till grupper och geografiska områden med ej tillgodosedda vårdbehov. Sjukvården i områden med eftersatta behov har förstärkts och planeras att ytterligare förstärkas.

Det kan noteras att antalet besök inom primärvården ökar medan besöken inom akutsjukvården minskar. Det är framförallt de akuta besöken inom akutsjukvården som minskar. Detta kan bl.a. förklaras av den fortsatta satsningen på närsjukvården.

Förbättringar inom vården för de prioriterade grupperna är en viktig del inom närsjukvården. En rad satsningar har genomförts under året. Ett arbete har t ex genomförts med syfte att likställa och utveckla ungdomsmottagningarnas uppdrag för att kunna identifiera och arbeta kring psykisk ohälsa, viktproblematik, droger och samverkan. För de äldre pågår arbetet med att förbättra det akuta omhändertagandet. Stroketeam inrättas i flera kommuner och stadsdelar. Diskussioner pågår om hur närsjukvårdsåtgärderna för de äldre ska utformas. I den södra länsdelen har läkarinsatserna i ett femtiotal särskilda boenden överförts från primärvården till geriatriska kliniken för att därigenom få ett bättre omhändertagande dygnet runt med minskat antal besök på akutmottagningen och färre inläggningar i slutenvården. Utvecklingen av den psykiska ohälsan oroar. En rad förstärkningsåtgärder har vidtagits under 2004, bl a psykosocial kompetens på husläkarmottagningarna. Planering för barn- och ungdomspsykiatriens förändring pågår. Även utvecklingen av missbruk och beroende oroar. Insatser sker bl.a. i fortsatt utveckling av de lokala beroendemottagningarna i samverkan mellan kommun och landsting.

10 AKUTSJUKHUSEN

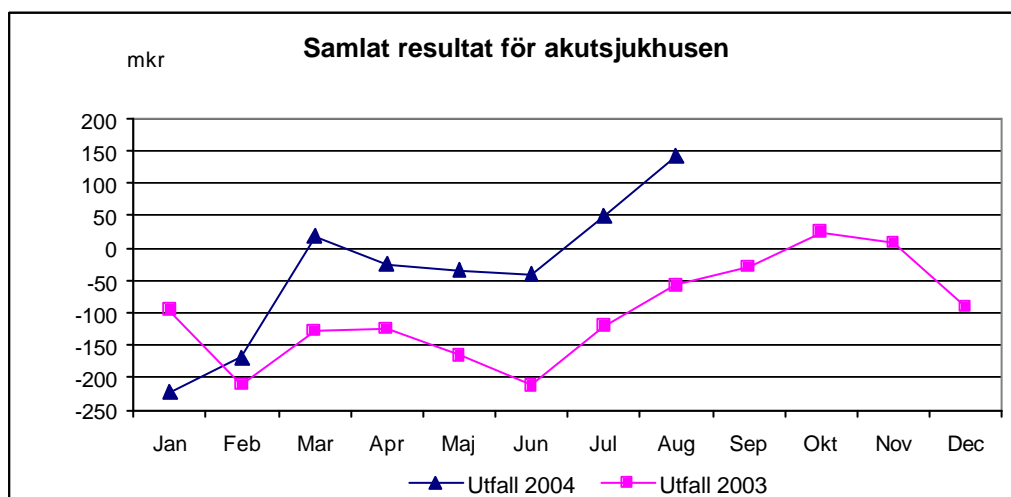
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt, mkr	Utfall 2004 jan-aug	Utfall 2003 jan-aug	Förändring 04-03	Bokslut 2003 ¹⁾	Budget 2004	Prognos 2004	Förändring Prognos- bokslut
Danderyds sjh AB	26	21	5	14	0	16	2
Norrtälje sjh AB	8	9	-1	10	0	-3	-13
S:t Eriks sjh AB	7	2	5	0	0	0	0
Södersjukhuset AB	98	-13	111	-22	0	30	52
Södertälje sjh	1	23	-22	16	0	-8	-24
Karolinska Univ sjh	1	-100	101	-108	0	30	138
<i>Justering konc²⁾</i>	0					2	
Summa	142	-58	200	-90	0	67	155

1) För Karolinskas del avser detta ett summerat resultat för HSAB och KS

2) Summa resultat, prognos är justerat för HS AB vilande bolag

Ekonomi

Det samlade **resultatutfallet** för akutsjukhusen är 142 mkr, vilket är 200 mkr bättre än motsvarande period föregående år. Resultatförändringen per sjukhus jämfört med motsvarande period föregående år framgår av tabellen ovan. Större förändringar kan noteras för Karolinska Universitetssjukhuset (101 mkr), Södersjukhuset AB (111 mkr) samt för Södertälje (-22 mkr). Vid en jämförelse mellan utfallet till och med augusti (142 mkr) och periodiserad budget (12 mkr) kan konstateras att utfallet överstiger den periodiserade budgeten med 130 mkr.

Akutsjukhusens samlade resultaträkning (tabell nedan) visar att verksamhetens intäkter ökat med 1% medan verksamhetens kostnader har minskat med 1% jämfört med motsvarande period 2003. Avskrivningarna har ökat med 13% och finansnettot har förändrats från 8 mkr till -5 mkr.

Personalkostnaderna har ökat med 1% jämfört med motsvarande period föregående år. De enskilda sjukhusens personalkostnadsökningar varierar inom intervallet -3%

(Norrtälje sjukhus AB) till 5% (Danderyds Sjukhus AB). Personalkostnaderna på Karolinska universitetssjukhuset är i stort oförändrade jämfört med motsvarande period 2003.

Lönekostnaderna, vilka utgör den största delkomponenten av personalkostnaderna, ökade med 2%. Lönekostnadsförändringen förklaras av en volymminskning motsvarande 1% samt en löneökning motsvarande 3%. Antal årsarbetare minskade med 338 stycken från 23 180 år 2003 till 22 842 innevarande år.

Kostnaderna för inhyrd personal uppgår till 17 mkr. Detta är en minskning med 159 mkr, d.v.s. 91%, jämfört med samma period 2003. Kostnadsandelen (av de totala personalkostnaderna) för inhyrd personal uppgår till 0,2%, att jämföra med 2,7% för motsvarande period föregående år.

Konsolidering av akutsjukhusens resultaträkningar, mkr	Utfall 2004 jan-aug	Utfall 2003 jan-aug	% Förändring 04-03	Bokslut 2003	Budget 2004	Prognos 2004	% Förändring Pr- Bokslut
Verksamhetens intäkter	10 026	9 889	1	15 259	15 934	15 444	1
Personalkostnader	-6 543	-6 465	1	-9 964	-10 199	-10 127	2
Kostnader för inhyrd personal	-17	-176	-91	-211	-18	-20	-90
Övriga kostnader	-3 061	-3 085	-1	-4 832	-5 275	-4 847	0
Verksamhetens kostnader	-9 620	-9 726	-1	-15 007	-15 492	-14 995	0
Avskrivningar	-259	-230	13	-352	-423	-397	13
Finansnetto	-5	8	-159	10	-19	15	59
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt ¹⁾	142	-58		-90	0	67	

1) Summa resultat, utfall 2004 samt prognos är justerat för HS AB vilande bolag

Akutsjukhusen redovisar en positiv **helårsprognos** motsvarande 67 mkr att jämföra med ett budgeterat nollresultat. Karolinska Universitetssjukhuset och Södersjukhuset AB redovisar båda ett prognostiserat resultat motsvarande 30 mkr. Vidare prognostiserar Danderyds Sjukhus AB ett positivt resultat, 16 mkr. Södertälje sjukhus och Norrtälje Sjukhus AB avviker negativt och har korrigerat helårsprognosen till -8 respektive -3 mkr.

Akutsjukhusens samlade prognos (tabell ovan) visar att verksamhetens intäkter beräknas öka med 1% medan verksamhetens kostnader beräknas vara oförändrade jämfört med utfallet för helåret 2003. Avskrivningarna beräknas öka med 13%. Jämfört med budget minskar både intäkterna och kostnaderna med ca 3%.

Enligt fullmäktiges beslut om budget 2004 skall personalkostnadsökningen begränsas till högst 5%. Akutsjukhusens personalkostnader år 2004 beräknas öka med drygt

2% jämfört med utfall 2003. De enskilda sjukhusens beräknade personalkostnadsökningar varierar inom intervallet noll % (Norrtälje Sjukhus AB och Karolinska Universitetssjukhuset) till 6% (Södersjukhuset AB).

De beräknade sjuklönekostnaderna uppgår till 104 mkr, motsvarande 2%, av de totala lönekostnaderna. Jämfört med utfallet 2003 är detta en ökning med motsvarande 6 mkr. Den tredje sjuklöneveckan infördes i juli 2003, detta påverkar möjligheten till jämförelse mellan åren.

De prognostiserade kostnaderna för inhyrd personal uppgår till 20 mkr. Detta är en beräknad minskning med 191 mkr, d.v.s. 90% jämfört med utfallet 2003. Kostnadsandelen (av de totala personalkostnaderna) för inhyrd personal uppgår till 0,2%, vilket kan jämföras med 2,1% för helåret 2003.

Kommentar per sjukhus

Danderyds Sjukhus AB prognostiserar ett resultat på 16 mkr, att jämföra med budgeterat nollresultat. Prognosen har förbättrats med 10 mkr jämfört med föregående prognos. Ökningstakten avseende patienter med akut omhändertagande vid medicinkliniken överstiger dock budget, vilket innebär en produktion av akuta vårdtillfällen utöver vad vårdavtalet anger. Enligt avtalskonstruktionen (med ett absolut produktions-tak) genererar överproduktionen inga ökade intäkter utan endast ökade kostnader. Sjukhuset beräknar dock att antalet förlossningar kommer att överstiga budget, vilket innebär att intäkterna avseende förlossningar kommer att överstiga budget. Enligt avtalet får sjukhuset ersättning för samtliga förlossningar. Sjukhusets personalkostnader beräknas öka med 5% jämfört med utfallet 2003. Detta betyder att de prognostiserade personalkostnaderna överstiger de budgeterade med 11 mkr, motsvarande ca 1%.

Norrtälje Sjukhus AB prognostiserar ett resultat på -3 mkr att jämföra med budgeterat nollresultat. Prognosen har förbättrats med ca 1 mkr jämfört med föregående prognos. Den negativa budgetavvikelsen beror främst på att intäkterna beräknas komma att understiga budgeterad nivå. Sjukhusets personalkostnader beräknas dock minska något jämfört med utfallet 2003. Sjukhuset har i budgeten för år 2004 ett besparingsbeting på 25 mkr. Av detta avser 20 mkr reducerad vårdersättning och 5 mkr avser indragning av sommarhelikopter. Prognosen indikerar att detta beting kommer att klaras. En sparåtgärd var att antalet årsarbetare under perioden januari-augusti minskade med 31 st, motsvarande ca 5%. En annan sparåtgärd var att 16 vårdplatser stängdes under 12 sommarveckor.

S:t Eriks Ögonsjukhus AB resultat, 7 mkr, är 5 mkr bättre än föregående år. Det positiva resultatet förklaras huvudsakligen av en positiv intäktsavvikelse, vilket beror på en högre produktion av kataraktoperationer och ögonbottenscreening. Antalet operationer kommer dock att minska under hösten då ombyggnation sker av operationsavdelningen. För 2004 prognostiserar S:t Eriks Ögonsjukhus AB ett nollresultat. I detta antagande ingår, som tidigare nämnts, en förväntad minskad operationsproduktion under hösten samt minskade utomlänsintäkter. Verksamhetens intäkter beräknas minska

med 1% och kostnader med 1% jämfört med föregående år. Personalkostnaderna prognostiseras dock öka med 1% jämfört med utfallet 2003. Prognosen för antal årsarbetare har sänkts från 334 till 330 och utfallet ligger på 332.

Det totala sparbetet, -7 mkr som är en följd av landstingsfullmäktiges beslut kommer att uppnås genom;

- a) Omorganisation av ögonbottensscreeningsverksamhet genom nedläggning av Sabatsbergseenheten.
- b) Minskade "drop-in" tid på akutmottagningen.
- c) Övergång från slutenvård till dagkirurgi, vilket medfört att en slutenvårdsavdelning stängts.
- d) Trimning och förenkling av dagkirurgiflödet.

Södersjukhuset AB ackumulerade resultat t.o.m. augusti är 98 mkr, vilket kan jämföras med ett utfall på -13 mkr augusti föregående år. Förlossningarna är drygt 500 fler än i fjol, vilket även medför ökad neonatalvård. Södra BB startade sin verksamhet under april månad. Sjukhuset producerar även i övrigt över volym inom de flesta vårdformer, men har här ett ersättningstak som inte kan överskridas. Prognosen har reviderats från 25 mkr och visar nu på ett överskott på 30 mkr. Detta beror främst på ökade intäkter utanför ersättningstaket samt en kostnadsutveckling under kontroll. Det finns en positiv potential i helårsprognosen beroende på hur pensionskostnadsutfallet blir under 2004. Det skattade årsresultatet innefattar rabatter motsvarande 34 mkr.

Sjukhusets personalkostnader prognostiseras bli 10 mkr (1%) lägre än budgetutrymmet för 2004. Förklaring till detta är bland annat att Hörsel och Venhälsan flyttar ifrån SöS, samt att overtidskostnaden t.o.m. augusti minskat med 31%. Antalet årsarbetare prognostiseras uppgå till 3 518 vid årets slut, vilket är 26 fler än budget. Nyttillkommen vård samt rekrytering för öppnande av tidigare stängda vårdplatser ger ett tillskott på 59 årsarbetare och antalet årsarbetare som prognostiseras flyttas organisatoriskt ifrån sjukhuset uppgår till 32.

Det sparbetet som i enlighet med utbuds- och strukturförändringar i vården ålades Hudkliniken på Södersjukhuset har hittills bara delvis kunnat fullgöras. Orsak till detta är bland annat att besparingen planerades ske inom ramen för ett samarbete med Danderyds Sjukhus AB. Då starten blir först i höst kan inte helårseffekt uppnås. VEN-hälsan (HIV-vård) lämnas över till Karolinska Universitetssjukhuset från och med den 1 november 2004. Sparbetet för VEN-hälsan beräknas vara fullt genomfört till årsskiftet. Hörselkliniken övergick till Karolinska den 1 juli i år. Hörselkliniken sparbetet har genomförts genom i första hand personalreduktion. Redan vid övergången till Karolinska var sparåtgärderna genomförda, som på årsbasis innebär att hela besparingen genomförs. Resultateffekten av dessa förflyttningar är medtagna i prognosen för 2004. Södersjukhuset kommer att överskrida sin beställning avseende akut slutenvård med drygt 700 vårdtillfällen. Vad gäller akut öppenvård så beräknas 11 000 fler besök utöver beställning bli utförda.

Södertälje sjukhus redovisar ett positivt resultat för augusti med 1 mkr. Det är 22 mkr lägre än motsvarande period föregående år. Sviktande intäkter på grund av det vikande förlossningsavtalet är det största enskilda ekonomiska problemet för sjukhuset (-5,4 mkr per sista augusti). Prognosen för helåret 2004 är denna månad förbättrad med 4 mkr till -8 mkr.

Södertälje sjukhus akutsomatiska och geriatriska verksamhet har under året verkställt en kostnadsreducering motsvarande 50 mkr i enlighet med budget 2004. En ny vårdstruktur har etablerats inom kirurg- och kvinnoklinikerna och vårdavdelningarna är numer organiserade utifrån patientens vårdtidsbehov oavsett specialitet. Vårdtiden har sänkts avsevärt och enda undantaget från uppfyllelse av volymmål för produktionen är förlossningen. Sjukhusets personalkostnader prognostiseras överstiga helårsbudget med 9 mkr (2%). Förklaringen uppges vara förändrad personalsammansättning, ökade pensionskostnader samt omställningskostnader avseende januari och februari. Reduktion av antalet årsarbetare under året är 70, av dessa har 16 anställda hittills beviljats särskild ålderspension.

Karolinska Universitetssjukhuset redovisar ett positivt resultat, 1 mkr. Karolinskas utfall är 35 mkr bättre än periodiserad budget. Enheten prognostiserar ett plusresultat, 30 mkr vilket är 138 mkr bättre än utfallet 2003. Verksamhetens intäkter beräknas bli oförändrade medan kostnaderna beräknas minska med 1% mot föregående år. Personalkostnaderna prognostiseras dock ligga i stort sett oförändrade jämfört med utfallet 2003. I prognosen förutsätter Karolinska att kompensation sker för omställningskostnader och att de planerade besparingsåtgärderna verkställs under sista tertialet. Risk finns för viss fördröjning.

Karolinska prognostiserar ingen överproduktion generellt mot vårdöverenskommelsen 2004. Däremot prognostiseras en viss överproduktion av förlossning, neonatal och dialyser som inte har produktionstak. Vidare prognostiseras en överproduktion vid den Geriatriska kliniken motsvarande 25 mkr, vilket också korrigerats genom en prognostiserade ersättningsreduktion.

Antalet årsarbetare har sedan juli minskat med 261 årsarbetare och är nu på 14 571 årsarbetare. I dagsläget har 66 personer beviljats särskild ålderspension. Karolinska har dock höjt sin prognos för årsarbetare från 14 191 till 14 493. Orsaken till detta är att Karolinska under hösten fått en säkrare uppfattning om effekterna av bl. a. strukturerings effekterna som t. ex. flytten av Hörselkliniken Rosenlund och Venhälsan.

Under 2004 har och fortsätter Karolinska Universitetssjukhuset att arbeta med de strukturförändringar som beslutades av landstingsfullmäktige inom ramen för budget 2004. Beslutet genomförs genom följande förändringar;

- a) Samordnad thoraxverksamhet
- b) Samordnad Öron/näsa/halsverksamhet
- c) Samordnad audiologiverksamhet
- d) Samordnad laboratorieverksamhet.

- e) Övrig verksamhet som successivt specificerats under våren är IVF, Venhälsan, koncentration av hudverksamheten, rationalisering av administration.

11 STOCKHOLMS LÄNS SJUKVÅRDSOMRÅDE

Resultat före bokslutdispositioner och skatt, mkr	Utfall 2004 jan-aug	Utfall 2003 jan-aug	Förändring 04-03	Bokslut 2003	Budget 2004	Prognos 2004	Förändring Pr-Bokslut
Södra länets produktionsområde SLPO	78	64	15	68	2	35	-33
Stockholms produktionsområde SPO	142	71	71	27	0	68	41
Norra länets produktionsområde NLPO	60	21	39	5	0	20	15
<i>Koncernjustering ¹⁾</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>				
Summa	280	156	125	101	2	123	22

Ekonomi

Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO) som är en ny förvaltning, bildades genom en sammanläggning av de tidigare tre produktionsområdena fr.o.m. den 1 april 2004. Förvaltningschefen har påbörjat arbetet med att utforma den nya ledningsorganisationen genom att tillsätta sju närvårdschefer, psykiatrisamordnare/biträdande sjukvårdsdirektör samt fyra administrativa chefer. Den nya organisationen kommer att införas successivt under hösten och beräknas vara helt genomförd vid årsskiftet.

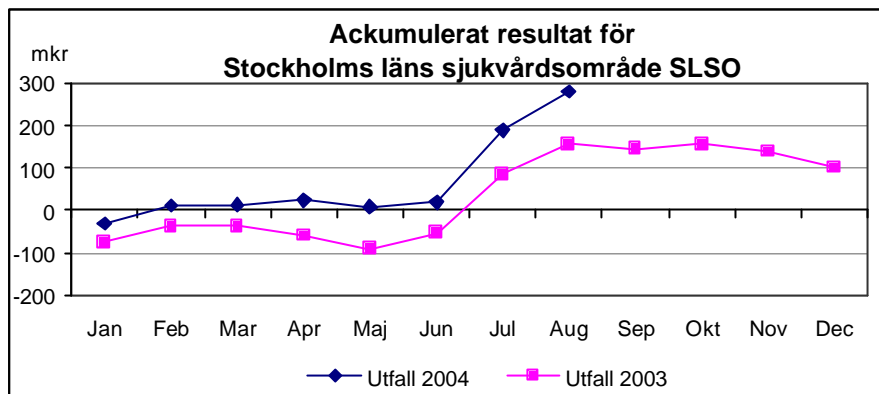
Resultat- och balansräkning för perioden 1 januari – 31 mars för de tre tidigare produktionsområden kommer enligt beslut av landstingsstyrelsen (LS 0403-0646) att övertas av Stockholms läns sjukvårdsområde, som också har fått uppdraget att upprätta månads-, delårs- och årsbokslut för perioden från och med 1 januari till och med 31 december innevarande år. Redogörelsen av sjukvårdsområdets ekonomi kommer därmed endast att göras konsoliderat.

Det sammanlagda resultatet för SLSO augusti månad är 280 mkr. Detta är en förbättring jämfört med motsvarande period föregående år med 125 mkr. Intäkterna minskar med 2% jämfört med augusti 2003 samtidigt som de totala kostnaderna reduceras med 4%.

Personalkostnaderna ökar med nära 4% samtidigt som kostnaderna för inhyrd personal minskar med 69% till 51 mkr (162 mkr). Inhyrd personalkostnadsandel av den totala personalkostnaden uppgår till 1% (5%). Antalet årsarbetare är 12 730 vilket är 171 fler än augusti 2003 och 100 fler än helårsbudget.

Jämfört med periodiserad budget så är de totala intäkterna 1% högre, vilket hänförs till ej budgeterade intäkter för projekt och FoUU-bidrag. Vid jämförelse av verksamhe-

ternas kostnader mot budget framkommer att utfallet är 1% lägre. Bland annat är löneökningen lägre än vad som antagits i budget, likväl kostnader för material och varor.

Utfall och produktion per vårdgren

Av de elva psykiatriska klinikerna uppvisar åtta ett positivt resultat. Antalet vårddygn inom slutenvården är 15% fler än budget. Öppenvårdsbesöken är 18% färre än budget, men 27% fler än föregående år.

Beroendevården har högre intäkter än beräknat bl.a. beroende på en engångsersättning för omställningskostnader. Antalet vårddygn understiger budget samtidigt som antalet besök överstiger både budget och produktionen t.o.m. augusti föregående år.

Barn- och ungdomspsykiatrin har högre intäkter än budgeterat parallellt med att kostnaderna för köpt vård är lägre. En satsning på mellanvårdsformer med hembesök och 5dygnsvård istället för 7dygnsvård har gjorts under året.

Samtliga fem geriatriska kliniker redovisar positiva resultat bland annat genom ökade intäkter hänförligt till ökad produktion. Den totala produktionen visar dock på lägre siffror än föregående år. En av förklaringarna därtill är stängningen av den geriatriska kliniken vid Karolinska sjukhuset den första april i år. Medelvårdtiden har minskat som en konsekvens av att kommunerna i större omfattning tar hand om utskrivningsklara patienter som de har betalningsansvar för.

Av de 117 resultatenheterna inom primärvården redovisar 22 enheter negativa resultat. Överskottet jämfört med budget beror såväl på högre intäkter som på lägre kostnader. Antalet läkarbesök är nära 2% fler än budget och 7% fler än föregående år. Även besök i basal hemsjukvård och avancerad hemsjukvård har ökat.

Konsolidering av produktionsområdenas resultaträkningar, mkr	Utfall 2004 jan-aug	Utfall 2003 jan-aug	% förändring 04-03	Bokslut 2003	Budget 2004	Prognos 2004	% förändring Pr-Bokslut
Verksamhetens intäkter	5 477	5 582	-1,9	8 494	8 081	8 213	-3,3
Personalkostnader	-3 649	-3 518	3,7	-5 446	-5 751	-5 692	4,5
Kostnader för inhyrd personal	-51	-162	-68,6	-220	-27	-73	-66,8
Övriga kostnader	-1 467	-1 717	-14,5	-2 683	-2 244	-2 280	-15,0
Verksamhetens kostnader	-5 167	-5 397	-4,3	-8 349	-8 022	-8 045	-3,6
Avskrivningar	-35	-35	-1,5	-54	-60	-53	-2,1
Finansnetto	5	5	-2,0	10	3	7	-27,4
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt	280	156		101	2	123	

Årsprognosen för **Stockholms läns sjukvårdsområde** på 123 mkr är en förbättring med 45 mkr mot juli månads rapportering. En ytterligare förskjutning mot budget har skett; till ökade totala intäkter (132 mkr mer än helårsbudget) och även ökade totala kostnader (23 mkr mer). De totala bemanningskostnaderna – egen samt inhyrd personal – prognostiseras bli drygt 13 mkr lägre än budgeterat. Orsaken till det positiva resultatet är bl.a. en högre produktion inom prestationsersatta verksamheter, lägre personalkostnadsökningar än beräknat, en korrigerings av semester- och löneskuld på 13 mkr från föregående år samt generella besparingar.

Kostnadsutvecklingen under senare delen av året har en tendens att öka, samtidigt som några verksamheter har prestationsrelaterad ersättning med volymtak och kommer att överproducera samt till följd av detta nå ersättningstaket under hösten.

Inhyrd personal inom Stockholms läns sjukvårdsområde beräknas uppnå en kostnad av 73 mkr, vilket är en minskning med 147 mkr jämfört med årsbokslut 2003.

Antalet årsarbetare prognostiseras till 12 620, vilket är 10 färre än budget och 3 färre än utfall föregående år. Sjukfrånvaron har sjunkit inom SLSO med cirka 2 dagar per anställd.

Verksamhetsförändringar

Geriatriska kliniken vid Karolinska universitetssjukhuset har stängt sin verksamhet från och med 1 april 2004. Personalen har flyttats till Jakobsbergskliniken och Danderydskliniken.

Inom beroendevården pågår en omstrukturering av vården som innebär en koncentration till St Göransområdet.

I Nacka har vårdcentralerna Ektorps och Forum slagits samman till en organisatorisk enhet, som dock fortfarande är lokaliserade på Nacka sjukhus respektive Forums centrum.

BKV/Söder har gjort en upphandling av vård i Nynäshamn. Upphandlingen omfattade geriatrisk slutenvård, rehab-verksamhet och hemsjukvård. SLPO lämnade anbud men BKV valde Nynäsvård AB för vårduppdraget. Det innebär att hemsjukvårds- och rehabiliteringsuppdragen har övergått från primärvården i Nynäshamn till Nynäsvård AB fr.o.m. 1 september 2004.

HSU har beslutat att acceptera SLPO:s förslag att fr.o.m. halvårsskiftet stänga en läkarmottagning i Sorunda och överföra verksamheten till mottagningarna i Ösmo och Nynäshamn.

12 Övriga vårdenheter

12.1 Folk tandvården

Folktandvården Stockholms län AB redovisar ett positivt resultat, 39 mkr vilket är 30 mkr bättre jämfört med samma period föregående år. Folktandvården har en mer gynnsam kostnadsutveckling i år. Det är framförallt personalkostnaderna som är lägre och totalt ligger kostnaderna 7 mkr lägre jämfört med samma period förra året. Prognosen ligger på 35 mkr vilket är 10 mkr högre än det budgeterade resultatet.

Bolaget i stort befinner sig i en gynnsam ekonomisk situation, men vissa tidigare beslutade åtgärder löper vidare, t. ex.;

- a) Generellt anställningsstopp.
- b) Lördagsöppet avslutades den 1 juli.
- c) Personalbemanning per klinik ses kontinuerligt över.
- d) Administrativa rutiner och dimensionering ses kontinuerligt över.
- e) Teamvård implementeras successivt.

Antalet årsarbetare är 1 949 vilket är 87 färre jämfört med samma period förra året. Detta är en följd av de samlokaliseringar som bolaget genomfört samt övergången av huvudmannaskapet för tandkirurgin som övergått till SÖS AB och Karolinska universitetssjukhuset. Prognosen för antalet årsarbetare är 1 960 st.

12.2 Stockholm Care AB

Ekonomi

Resultat för Stockholm Care var för perioden januari – augusti 3,6 mkr, vilket är cirka 50 procent högre än budget för motsvarande period. Prognosen för helåret 2004 är ett resultat på 4 mkr.

Verksamhet

Den totala omsättningen under årets första åtta månader var 49,1 mkr och översteg därmed budget med cirka 7 procent. Merparten av verksamheten avsåg planerad vård av utländska patienter i Sverige. Antalet patienter var i stort oförändrat jämfört med motsvarande period förra året. Den ökade omsättningen för denna verksamhet berodde främst på förändringar i patientstrukturen. Samtliga kunder/patienter som erhållit vård genom Stockholm Cares förmedling hittills under 2004 har varit nöjda med såväl bolagets agerande som vårdgivarens mottagande och medicinska kompetens.

12.3 Ambulanssjukvården i Storstockholm AB (AISAB)

Det ackumulerade resultatet augusti månad för AISAB uppgår till –6 mkr. Det är 2 mkr sämre än motsvarande period föregående år och 2 mkr sämre än periodiserad budget. Prognosen skattas till –8,5 mkr, att jämföras mot ett budgetkrav på –7,7 mkr. Anledning till prognostiserat underskott utöver budget är dels att indexuppräkningen från BKV ser ut att bli lägre än budgeterat, dels att uppdragen för AISAB fortsätter att minska. Den enskilt största osäkerhetsfaktorn i prognosen är personalkostnadernas utveckling.

Antalet uppdrag beräknas i år minska med 9% och uppgå till 67 300 uppdrag. Det är framför allt de två akutbilarnas uppdrag som minskat. Det nya avtalet för AISAB med start februari 2005 innebär bland annat en avveckling av tre ambulanser och två akutbilar och berör ca 30 medarbetare som slutar vid årsskiftet.

13 Trafik

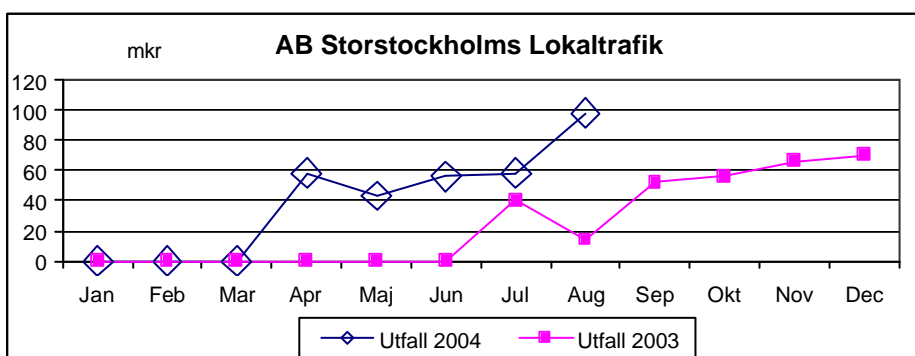
13.1 AB STORSTOCKHOLMS LOKALTRAFIK (SL)

Mkr	Utfall 2004 jan-aug	Utfall 2003 jan-aug	% förändring 04-03	Bokslut 2003	Budget 2004	Prognos 2004	% förändring Pr-Bokslut
Verksamhetens intäkter	6 230	5 976	4	9 079	9 529	9 517	5
Verksamhetens kostnader	-5 484	-5 330	2	-8 113	-8 471	-8 417	4
Avskrivningar	-459	-435	5	-637	-708	-719	13
Finansnetto	-189	-197	-5	-259	-350	-224	-14
Resultat	98	14¹⁾		70	0	157	

1) Redovisningsprincipen avseende ägartillskottet till SL har ändrats per 2003-12-31 och ingår i resultatet före disposition och skatt. Delårsbokslutet för 2003 har ändrats enligt detta.

Ekonomi

Resultatet för perioden är 98 mkr jämfört med 14 mkr vid samma period föregående år. Jämfört med 2003 är intäkterna 4% högre och består av ökade linjetrafikintäkter med anledning av prishöjning den 1 mars 2004, ökade övriga bidrag samt minskade intäkter för uthyrning av fordon. Bidrag från landstinget är lägre vilket kompenseras genom prishöjningen. Kostnaderna är 2% högre än 2003 och består av högre kostnad för personal, förbrukningsinventarier/material, info/PR samt övrigt. Avskrivningarna är 5% högre än föregående år och beror dels på ökade budgeterade avskrivningar dels på högre avskrivningar jämfört med årets budget. Finansnettot är 5% lägre och är hänförligt till lägre ränteläge.

Prognosen för årets resultat är 157 mkr, en förbättring med 17 mkr jämfört med föregående prognos. Jämfört med budget avviker prognosen med lägre intäkter 12 mkr, lägre kostnader 1% 54 mkr, högre avskrivningar 2% 11 mkr samt förbättrat finansnetto 36% 126 mkr. I prognosen har beaktats hyra av nya Regina-tåg (14 mkr), reavinst från fastighetsförsäljningar (65 mkr), fastighetsskatt för Stockholms Terminal (3 mkr), åtagande för Busslinks resultat (25 mkr) samt förändrad redovisningsprincip för kostnaden av anpassning av inhyrda tyska pendeltåg som innebär ökade övriga kostnader (46 mkr, ej budgeterade) och minskade avskrivningar (18 mkr).

Prognos och budgetjämförelse för det verksamhetsinriktade resultatet framgår av nedanstående sammanställning.

Prognosen mkr	Budget 2004	Prognos 2004	% förändring Pr-Budget	Bokslut 2003	% förändring Pr -Bokslut
Linjetrafikintäkter	3 778	3 761	0	3 329	13
Bidrag från SLL	3 820	3 820	0	3 861	-1
<i>Kostnader</i>					
Tunnelbana	-2 290	-2 327	2	-2 298	1
Pendeltåg	-1 108	-1 093	-1	-1 101	-1
Lokaltåg/spårvagn	-515	-482	-6	-465	4
Buss	-2 942	-2 909	-1	-2 885	1
Trafikslagsgemensamt	-146	-197	35	-71	178
Reklamintäkt	89	89	0	83	7
Produktion netto	-6 912	-6 919	0	-6 737	3
Kapitalkostn infrastruktur	-1 132	-926	-18	-851	9
Kapitalkostnader SJ	-350	-341	-3	-356	-4
Reavinst	0	65		85	-24
Övriga intäkter/kostnader	796	697	-12	739	-6
Resultat	0	157		70	
Skattefinansieringsgrad %	49,2	49,3		52,5	

Linjetrafikintäkter i tabellen är periodiserade med 25 mkr för förköp (hams tring).

Prognostiserat resultat bärs upp av ett lågt ränteläge och reavinster. Utan dessa poster skulle resultatet vara negativt i storleksordningen 65 mkr, vilket hänför sig till lägre trafikintäkter, högre trafikproduktionskostnader samt till sämre resultat i dotter- och intressebolag än budgeterat.

Prognos för linjetrafikintäkterna är 17 mkr lägre än budget men 13%, 432 mkr högre jämfört med föregående år, vilket beror på biljettprishöjning och förbättrad intäktssäkring. Försäljning av 30-dagarskort och kontantkuponger prognostiseras att bli sämre än budget medan säsongkort och rabattkuponger förutses att bli bättre än budget. Priskänsligheten efter biljettprishöjningen börjar avta och den ökade försäljningen av rabattremsor tyder på att kampanjen för att minska svinnet har börjat ge resultat.

Prognos för trafikproduktionen ligger i nivå med budget. Kostnaden för pendeltåg, lokaltåg och buss beräknas bli lägre än budget medan kostnaden för tunnelbana beräknas bli högre än budget beroende på ökade kostnader för fordonsunderhåll, drivström och verkstadsutrustning. Bland trafikslagsgemensamma kostnader ingår bl.a. ökade kostnader för uppgörelsen med Tågia. Jämfört med 2003 innebär prognosen en kostnadsökning med 3%, 182 mkr och avser främst trafikslagsgemensamma kostnader 126 mkr, tunnelbana 29 mkr och busstrafik 24 mkr.

Kapitalkostnaderna för infrastruktur prognostiseras att bli 18%, 206 mkr lägre än budget. Orsaken är det nuvarande ränteläget som medför lägre räntekostnader. I prognosen har beaktats finansiering av en partiell bindning av räntan i leasingavtalen 38 mkr. Räntekostnader för SLL-lån beräknas bli 50 mkr lägre än budget eftersom finansiering av vissa investeringar kommer att ske med egna medel. Jämfört med 2003 innebär prognosen en ökning med 9%, 75 mkr beroende på ökade avskrivningar och kostnader för räntebindning.

I prognosen ingår även reavinst sammanlagt med 65 mkr avseende försäljning av fastigheten Icarus i Gamla stan och Igelboda stationshus. Skattefinansieringsgraden prognostiseras öka till 49,3% jämfört med budget 49,2% på grund av lägre intäkter.

Verksamhet

Verksamheten löper i stort sett enligt plan med undantag för resandeutvecklingen som bedöms minska med 0,5-1% jämfört med 2003. Minskningen hittills kan till viss del förklaras med prishöjningen. Inom busstrafiken är minskningen störst i Stockholms innerstad och söderort. Resandet med Tvärbanan har ökat medan resande med pendeltåg och tunnelbana har minskat.

Trafikproduktionen prognostiseras totalt sett bli något mindre än budget men öka något jämfört med 2003. Tunnelbanan och pendeltågen ökar medan busstrafiken och Roslagsbanan minskar. Södra regionens busstrafik förutses minska gentemot budget p.g.a. omdisponeringar för att finansiera ny trafik.

Punktligheten uppvisar förbättrade värden för i stort sett samtliga trafikslag jämfört med 2003. För pendeltågen har punktligheten stigit under sommaren och beräknas i slutet av året att nå upp till ca 88,5%. Tunnelbanans punktlighet ligger på 93,3% trots omfattande arbeten som krävt enkelspår på Gröna linjen. Andelen *ej utförd trafik* har minskat för samtliga trafikslag utom för pendeltågen och Saltsjöbanan. *Antal stopp i tunnelbanetrafiken* har minskat under sommaren och har nu ett utfall som är ca 20% bättre än 2003.

SL har i avtal med staten fått fullständiga ekonomiska garantier för sina åtaganden i samband med planering och genomförande såväl före och under som efter försöket med trängselskatt oavsett om försöket blir av eller ej. SL:s arbete fortsätter i enlighet med avtalet. Finansieringsupphandling för bussarna pågår.

SL har minskat sitt aktieinnehav i vagnbolaget AB Transitio från 54% till 49%. Försäljningen inbringade 1 mkr.

13.2 Waxholms Ångfartygs AB

Ekonomi

WÅAB redovisar ett negativt resultat för perioden på 82 mkr, vilket är en försämring med 1 mkr jämfört med föregående år. Jämfört med 2003 har verksamhetens intäkter ökat med 2,6 mkr och består av lägre trafikintäkter 2,6 mkr, ökade övriga intäkter 1,0 mkr samt reavinst från försäljning av två fartyg 4,2 mkr. Trots taxehöjning med 10% är trafikintäkterna 4% 3 mkr lägre än föregående år, vilket förklaras av minskat resande och minskat trafikutbud. Kostnaderna har endast ökat med 1 mkr vilket hänger samman med genomförda besparingar och rationaliseringar.

WÅAB redovisar en helårsprognos på minus 141 mkr, en förbättring jämfört med budget om 4 mkr. Prognosen består av vinst från försäljning av två färjor, lägre avskrivningskostnader p.g.a. framskjutna fartygsinvesteringar, lägre räntekostnader p.g.a. det låga ränteläget samt högre kostnad för köpt trafik och fartygsbränsle.

En osäker faktor i prognosen är priset på fartygsbränsle, vilket ytterligare kan komma att belasta resultatet med 1-2 mkr.

Verksamhet

Verksamheten präglas av arbete som resulterar i besparingar, rationaliseringar och intäktsförstärkningar. Åtgärderna innebär minskat utbud i både hamn- och skärgårdstrafik. Resandet har minskat med 13%, 458 000 passagerare, jämfört med 2003 och beror främst på den regniga och kalla sommaren under juni och juli. Nedläggningen av Nybrolinjen har också påverkat resandet som 2004 prognostiseras att minska med 6%, 250 000 passagerare.

Ett nytt fartyg M/S Söderarm har levererats under våren. Byggnation av ytterligare två vinterfartyg pågår för leverans i slutet av året.

13.3 Färdtjänstnämnden

Ekonomi

Färdtjänsten redovisar ett positivt resultat med 39 mkr. Detta är en följd av minskade kostnader för köpt trafik som hänger samman med en minskning av antalet utförda resor. Jämfört med 2003 har verksamhetens intäkter ökat med 3%, 17 mkr, vilket förklaras av prishöjning i oktober 2003. Kostnaderna har minskat med 4%, 24 mkr och beror på minskade kostnader för köpt trafik.

Färdtjänsten redovisar en helårsprognos på 20 mkr jämfört med budgeterat nollresultat. Intäkterna beräknas underskrida budgeten med 1%, 7 mkr, främst på grund av minskade resenärsintäkter jämfört med budget. Kostnaderna beräknas underskrida budgeten med 3%, 28 mkr, till följd av en minskning av antalet utförda resor.

Verksamhet

År 2004 har Färdtjänsten övertagit ansvaret och budgeten för SL:s 24 servicelinjer, vilka fortlöpande utvecklas till en Närtrafik som är speciellt anpassad till färdtjänstresenärernas behov av service. Flera projekt för att utveckla mer kostnadseffektiva resor pågår och förslag till nya taxesytem utreds. Nya avtal för transport med taxi gäller från 1 februari och för specialfordon från 1 maj. I avtalen betonas vikten av ett gott bemötande och en god kunskap om resenärernas förutsättningar. Stor vikt har också lagts vid ökade miljökrav. Ett nytt kommunikationssystem för specialfordonen har tagits i drift. Förhandlingar förs med länets kommuner om ett nytt avtal om huvudmannskapet för färdtjänsten i länet.

Det totala antalet resor prognostiseras minska med 6%, 249 000 resor, jämfört med budget 2004. Detta beror på flera orsaker som till stor del har anknytning till det besparingsprogram som påbörjades hösten 2003 med bl.a. höjda taxor, minskad rese-tilldelning och ökad restriktion vid tilldelning av färdtjänstillstånd. Färdtjänstens resandeminskning antas också bero på ett ökat resande med SL-trafiken och med servicelinjerna, som har mycket god tillgänglighet. Det är färdtjänstresor med taxi och förvaltningsresor som minskar, medan antalet resor med specialfordon ökar något.

13.4 Regionplane- och trafikkontoret (RTK)

Ekonomi

RTK redovisar ett positivt resultat med 12 mkr vilket är 4 mkr bättre än föregående år. Jämfört med 2003 är landstingsbidraget 2 mkr lägre vilket medfört besparingar dels inom den beställda verksamheten, dels genom en översyn och minskning av kontorets driftkostnader.

Det prognostiserade resultatet är noll och överensstämmer med budget. Ökad personalkostnad och försämrat finansnetto kompenseras genom tillkommande försäljning av övriga tjänster.

Verksamhet

Verksamhetens arbete med förberedelserna för aktualitetsprövning av RUFS 2001, som ska ske under 2005, har inletts. Därutöver fortsätter arbetet kring utredning av storstadspolitik och utveckling av flerkärnighet. Kontorets uppdrag att medverka i framtagandet av en trafikstrategi för landstinget har fullföljts under året. Kontoret driver tillsammans med länsstyrelsen och KSL en gemensam process för att utarbeta ett regionalt miljöhandlingsprogram, för att aktualisera det tidigare miljövårdsprogrammet. Samarbetet med de baltiska huvudstadsregionerna har pågått inom ramen för landstingets samarbetsavtal och samarbete med Warzawaregionen har inletts. En EU-upphandling av konsulter för utredningar kring regionala planerings- och utvecklingsfrågor inklusive infrastrukturfrågor genomförs under hösten.

14 Landstingsfastigheter

14.1 Landstingsfastigheter Stockholm

Ekonomi

Prognosen pekar på utfall motsvarande 768 mkr vilket är 309 mkr högre än det budgeterade resultatet på 459 mkr men 52 mkr lägre än föregående månads prognos till följd av nedjustering av realisationsvinster från 360 mkr till 260 mkr, vilket delvis pareras av lägre räntekostnader.

Verksamhet

De fastigheter som ägs av landstinget ligger redovisningsmässigt i LFS. Fastigheterna förvaltas av Locum AB och LFS har inga anställda. Periodens resultat uppgår till 507 mkr att jämföra med 360 mkr för motsvarande period föregående år. Interna hyresintäkter ligger oförändrat medan externa har ökat med 60 mkr jämfört med föregående år. Fastighetsunderhållet är återhållsamt i samband med den pågående omstruktureringen av vården medan övriga kostnader ligger i paritet med föregående år. Realisationsvinster uppgår till 52 mkr.

14.2 Locum AB

Ekonomi

Periodens resultat uppgår till 6 mkr vilket ligger i paritet med motsvarande period föregående år. Prognosen pekar på utfall motsvarande 5 mkr vilket ligger i nivå med budgeten. För att klara det budgeterade resultatkravet sker en översyn av både personalkostnader och externa kostnader.

Verksamhet

Locums förvaltningsuppdrag omfattar uthyrning och utveckling av strategiska fastigheter samt försäljning av icke strategiska fastigheter. Under 2004 har

Locum engagerats i utredningen om sjukvårdens nya struktur och har bland annat arbetat med att utreda förutsättningarna för att bygga ett nytt universitetssjukhus i Solna samt att kartlägga närsjukvårdens lokalbehov.

15 Övriga verksamheter

15.1 Kulturnämnden

Ekonomi

Kulturnämndens resultat för perioden januari – augusti är 2,6 mkr. För helåret prognostiserar nämnden ett nollresultat.

Resultatet i delårsbokslutet beror i första hand på att färre distriktsorganisationer än budgeterat kvalificerat sig för stöd samt att bokningarna av utbud inom kultur i vården varit lägre. Avvecklingen av Medicinhistoriska museet har dock inneburit 1,5 mkr högre kostnader än budgeterat för perioden.

Verksamhet

Ett mål för nämnden är att projekt och verksamheter som får stöd ska ha en geografisk spridning i hela Stockholms län. En rapport från kulturförvaltningen har visat att av de 26 projekt som beviljats projektstöd till regional kulturverksamhet 2004 genomförs 18 (69 %) i Stockholms stad. Samtidigt marknadsför sig projekten, bl.a. festivaler, till en publik från hela länet.

Genom att öppna Konserthuset för samverkan med andra arrangörer genomfördes för första gången verksamhet sommaren 2004. Därigenom nås en ny publik.

15.2 Landstingsrevisorerna

Ekonomi

Landstingsrevisorernas resultat för perioden januari – augusti är ca 6,2 mkr vilket är ca 1,6 mkr bättre än periodiserad budget. Prognosen för 2004 visar ett överskott på 0,3 mkr.

Verksamhet

Utfall perioden 2004 i jämförelse med föregående år beror på ökade intäkter vilket kommer av ett ökat landstingsbidrag. Årsprognosen i förhållande till budget 2004 visar på minskade personalkostnader beroende på bl.a. lägre rekryteringskostnader än beräknat. För samma period har övriga kostnader ökat med ca 0,7 mkr beroende på ökade konsultkostnader.

15.3 Patientnämnden

Ekonomi

Patientnämndens resultat för perioden januari – augusti är 0,3 mkr vilket är något sämre än periodiserad budget. Prognosen för 2004 visar ett nollresultat.

En osäker faktor i prognosen har varit utvecklingen av kostnaderna för stödpersoner. Hittills i år har lika många stödpersoner förordnats som under hela 2003. Förvaltningen gör dock bedömningen att budgeterat resultat kan hållas.

Verksamhet

Antalet inkomna ärenden efter åtta månader är 3 292. Detta är 79 fler än motsvarande period föregående år. Prognos för helåret är 4 700, vilket är lika med budget men något färre än utfall 2003 (4 844).

15.4 Medicarrier AB

Ekonomi

Medicarriers AB resultat är 1 mkr vilket är 1,2 mkr bättre jämfört med samma period föregående år. Prognosen för 2004 ligger på 2,1 mkr. Det positiva resultatet förklaras av en låg kostnadsutveckling som uppväger intäkterna som är något lägre. Personalkostnaderna ligger dock högre än budgeterat vilket förklaras av högre övertidskostnader p.g.a. hög sjukfrånvaro, avvecklingskostnader samt rekryteringskostnader. Troligen kan de lägre försäljningsintäkterna förklaras av omstruktureringar och besparingskrav som berör många av sjukhusen, vilket i sin tur minskat deras köpvilja. Detta gäller främst Karolinska universitetssjukhuset och SLSO (NLPO).

Antalet årsarbetare uppgår till 90. Årets prognos beräknas till 90 att jämföras med budget 88.

15.5 AB SLL Internfinans

Ekonomi

Utfallet för perioden januari till augusti 2004 uppgår till 2,8 mkr. Detta är i nivå med föregående år och 1,1 mkr bättre än periodiserad budget. Resultatförbättringen mot periodiserad budget beror på lägre personalkostnader samt ett högre finansnetto till följd av bättre likviditet inom landstinget.

Prognosen för helåret 2004 är ett överskott på 3,3 mkr, vilket är 0,7 mkr bättre än budget. Den positiva budgetavvikelsen beror på ett förbättrat prognostiserat finansnetto till följd av en väntad fortsatt god likviditet inom landstinget. Jämfört med utfallet

2003 innebär prognosen en försämring mot föregående år på 0,6 mkr, främst beroende på högre personalkostnader.

Verksamhet

Internfinans uppgift är att utgöra internbank för Stockholms läns landsting. Bolaget ska på affärsmässiga grunder bistå landstinget med att förvalta koncernens likviditet, låna upp medel på kapitalmarknaden och bedriva utlåning för investeringar till landstingets förvaltningar och helägda bolag. Internfinans ska också erbjuda finansiella tjänster till av landstinget förvaltade stiftelser och delägda bolag. Internfinans administrerar landstingets koncernkontosystem samt administrerar och förvaltar Stockholms läns landstings donationsfonder.

Avtalet med Nordea avseende koncernkontotjänster har förlängts två år. Under hösten kommer också en övergång till Nordeas nya koncernkontosystem att genomföras, vilket berör alla förvaltningar och bolag inom landstinget.

15.6 Landstingshuset i Stockholm AB

Utfallet i delåret 2004 är 151,1 mkr vilket är 190 mkr bättre än motsvarande period 2003 och 185 mkr bättre än periodiserad budget. Det bättre resultatet jämfört med föregående delår förklaras huvudsakligen av återläggning av tidigare gjorda nedskrivningar av aktier i dotterbolag med 190 mkr. Summa övriga poster uppgår till samma belopp båda åren men variationer finns mellan dem. Exempelvis finns det personalkostnader och försäljningsintäkter 2003 men inte 2004.

Resultaträkning, koncernen

		0401	0301	0301	0401
		-0408	-0308	-0312	-0412
mkr	Not	Utfall	Utfall	Utfall	Prognos
Verksamhetens intäkter	2,3	9 741	9 394	14 457	15 120
Verksamhetens kostnader	2,3	-31 662	-31 469	-48 664	-49 549
Avskrivningar		-1 134	-1 057	-1 597	-1 707
Verksamhetens nettokostnader		-23 055	-23 132	-35 804	-36 136
Skatteintäkter		27 267	25 553	38 305	40 901
Generellt statsbidrag		1 235	1 321	2 048	1 950
Inkomst- och kostnadsutjämning		-3 574	-3 586	-5 379	-5 361
Skatteintäkter, generellt stats- bidrag, utjämning och momsavgift		24 928	23 288	34 974	37 490
Finansiella intäkter		59	59	108	76
Finansiella kostnader		-695	-678	-993	-946
Resultat efter finansiella poster		1 237	-463	-1 715	484
Periodens resultat		1 237	-463	-1 715	484

Resultaträkning, landstinget

	0401	0301	0301
	-0408	-0308	-0312
mkr	Utfall	Utfall	Utfall
Verksamhetens intäkter	5 731	5 536	8 490
Verksamhetens kostnader	-28 639	-28 395	-43 835
Avskrivningar	-539	-407	-628
Verksamhetens nettokostnader	-23 447	-23 266	-35 973
Skatteintäkter	27 267	25 553	38 305
Generellt statsbidrag	1 234	1 321	2 048
Inkomst- och kostnadsutjämning	-3 574	-3 586	-5 379
Skatteintäkter, generellt stats- bidrag, utjämning och momsavgift	24 927	23 288	34 974
Finansiella intäkter	112	114	180
Finansiella kostnader	-604	-624	-968
Resultat efter finansiella poster	988	-488	-1 787
Periodens resultat	988	-488	-1 787

Balansräkning, koncernen

mkr	Not	040831	030831	031231
-----	-----	--------	--------	--------

Tillgångar
Anläggningstillgångar
Immateriella anläggningstillgångar

Nyttjanderätter, goodwill		9	2	7
---------------------------	--	---	---	---

Materiella anläggningstillgångar

Mark, byggnader och tekniska anläggningar		24 446	23 582	23 849
---	--	--------	--------	--------

Maskiner och inventarier		3 678	2 265	3 870
--------------------------	--	-------	-------	-------

Pågående nyanläggningar, förskott avseende materiella anläggningstillgångar		4 905	5 720	4 564
---	--	-------	-------	-------

Finansiella anläggningstillgångar

Finansiella anläggningstillgångar		1 099	1 223	1 125
-----------------------------------	--	-------	-------	-------

Summa anläggningstillgångar		34 137	32 792	33 415
------------------------------------	--	---------------	---------------	---------------

Omsättningstillgångar

Förråd mm		232	219	210
-----------	--	-----	-----	-----

Kortfristiga fordringar		4 439	5 427	5 901
-------------------------	--	-------	-------	-------

Kortfristiga placeringar		1 251	364	515
--------------------------	--	-------	-----	-----

Kassa och bank		129	156	275
----------------	--	-----	-----	-----

Summa omsättningstillgångar		6 051	6 166	6 901
------------------------------------	--	--------------	--------------	--------------

Summa tillgångar		40 188	38 958	40 316
-------------------------	--	---------------	---------------	---------------

Balansräkning, koncernen

 mkr Not   **040831**   **030831**   **031231**
Eget kapital och skulder
Eget kapital

Ingående eget kapital		-191	1 520	1 520
Förändring av ingående eget kapital				4
Periodens resultat		1 237	-463	-1 715
Summa eget kapital		1 046	1 057	-191

Avsättningar

Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelse	4	5 194	4 524	4 713
Andra avsättningar		2 173	2 277	2 348
Summa avsättningar		7 367	6 801	7 061

Skulder

Långfristiga skulder		21 216	21 605	22 164
Kortfristiga skulder		10 559	9 495	11 282
Summa skulder		31 775	31 100	33 446

Summa eget kapital och skulder		40 188	38 958	40 316
---------------------------------------	--	---------------	---------------	---------------

---

Panter och därmed jämförliga säkerheter	-	-	-	-
--	---	---	---	---

Ansvarsförbindelser

Pensionsförpliktelser som inte har upptagits bland skulderna eller avsättningarna	4	17 906	17 667	17 418
Övriga ansvarsförbindelser		1 693	1 699	1 696
Summa ansvarsförbindelser		19 599	19 366	19 114

Balansräkning, landstinget

mkr	Not	040831	030831	031231
-----	-----	--------	--------	--------

Tillgångar
Anläggningstillgångar
Immateriella anläggningstillgångar

Nyttjanderätter		0	0	0
-----------------	--	---	---	---

Materiella anläggningstillgångar

Mark, byggnader och tekniska anläggningar		7 917	9 367	8 070
---	--	-------	-------	-------

Maskiner och inventarier		3 038	1 184	2 712
--------------------------	--	-------	-------	-------

Pågående nyanläggningar, förskott avseende materiella anläggningstillgångar		743	521	543
---	--	-----	-----	-----

Finansiella anläggningstillgångar

Finansiella anläggningstillgångar		6 977	6 687	7 069
-----------------------------------	--	-------	-------	-------

Summa anläggningstillgångar		18 675	17 759	18 394
------------------------------------	--	---------------	---------------	---------------

Omsättningstillgångar

Förråd mm		74	47	30
-----------	--	----	----	----

Kortfristiga fordringar		3 408	4 813	4 424
-------------------------	--	-------	-------	-------

Kassa och bank		22	28	40
----------------	--	----	----	----

Summa omsättningstillgångar		3 504	4 888	4 494
------------------------------------	--	--------------	--------------	--------------

Summa tillgångar		22 179	22 647	22 888
-------------------------	--	---------------	---------------	---------------

Balansräkning, landstinget

mkr	Not	040831	030831	031231
-----	-----	--------	--------	--------

Eget kapital och skulder
Eget kapital

Ingående eget kapital		-1 931	-144	-144
Förändring av ingående eget kapital				
Periodens resultat		988	-488	-1 787
Summa eget kapital		-943	-632	-1 931

Avsättningar

Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelse		4 627	3 946	4 081
Andra avsättningar		1 337	1 179	1 461
Summa avsättningar		5 964	5 125	5 542

Skulder

Långfristiga skulder		8 791	9 719	9 790
Kortfristiga skulder		8 367	8 435	9 487
Summa skulder		17 158	18 154	19 277

Summa eget kapital och skulder		22 179	22 647	22 888
---------------------------------------	--	---------------	---------------	---------------

Panter och därmed jämförliga säkerheter	-	-	-	-
--	---	---	---	---

Ansvarsförbindelser

Pensionsförpliktelser som inte har upptagits bland skulderna eller avsättningarna		17 906	17 667	17 418
Övriga ansvarsförbindelser		14 016	12 754	13 721
Summa ansvarsförbindelser		31 922	30 421	31 139

Finansieringsanalys
Belopp i mkr

	Koncernen		Landstinget	
	040831	030831	040831	030831
<i>Verksamhetens kassaflöde</i>				
Resultat efter finansiella poster	1 237	-463	988	-488
Lämnade aktieägartillskott	0	0	0	0
Justering för ej kassapåverkande poster	1) 833	793	363	739
Summa kassaflöde från verksamheten	2 070	330	1 351	251
<i>Förändring av rörelsekapital (exkl likvida medel)</i>				
Ökning(-) resp minskning(+) av förråd	-22	2	-44	-4
Ökning(-) resp minskning(+) kortfris tiga fordringar	1 462	948	1 016	905
Ökning (+) resp minskning (-) av kortfristiga skulder (exkl leasing- och lånefinansiering)	-1 221	-458	-1 638	-1 648
<i>Förändring av rörelsekapital</i>	<i>219</i>	<i>492</i>	<i>-666</i>	<i>-747</i>
Kassaflöde före investeringar	2 289	822	685	-496
<i>Investeringar</i>				
Investeringar (inkl leasing)	-1 970	-2 484	-986	-597
Leasing, avslutade kontrakt och justeringar	13	48	-	33
Försäljningar	135	66	126	14
Förändring av finansiella anläggningstillgångar	26	-39	92	158
Erhållna statsbidrag för investeringar	216	227	0	0
<i>Nettoförändring av investeringsverksamheten</i>	<i>-1 580</i>	<i>-2 182</i>	<i>-768</i>	<i>-392</i>
Kassaflöde efter investeringar	709	-1 360	-83	-888
<i>Lånefinansiering</i>				
Ökning(+) resp minskning(-) av kort- och långfristig upplåning	-600	682	-600	682
Förändring av leasingfinansiering	0	633	119	-20
<i>Nettoförändring av lånefinansiering</i>	<i>-600</i>	<i>1 315</i>	<i>-481</i>	<i>662</i>
<i>Övrig finansiering</i>				
Förändring av pensionsavsättning	481	331	546	216
Förändring av långfristiga fordringar	0	0	0	0
Förändring av långfristiga skulder	0	0	0	0
<i>Nettoförändring av övrig finansiering</i>	<i>481</i>	<i>331</i>	<i>546</i>	<i>216</i>

Förändring av likvida medel	590	286	-18	-10
Likvida medel vid årets början	790	235	40	38
Likvida medel vid periodens slut	1 380	521	22	28
Summa disponibla likvida medel	1 380	521		
Outnyttjad checkräkningskredit	1 500	1 800		
Outnyttjade avtalade krediter	4 000	2 100		
Total betalningsberedskap	6 880	4 421		
1)				
Avskrivningar	1 134	1 057	539	407
Förändring av andra avsättningar	-175	-182	-124	332
Erhållna statsbidrag, intäktsförda	-66	-30	0	0
Realisationsresultat (- Reavinst/+ Reaförlust)	-60	-52	-52	0
Justering för ej kassapåverkande poster	833	793	363	739

Not 1 Redovisningsprinciper

Delårsrapporten är upprättad i enlighet med lagen om kommunal redovisning. Vid upprättandet av denna delårsrapport har, för koncernen, samma redovisningsprinciper använts som i den senaste årsredovisningen.

Sammanställd redovisning

I landstingskoncernen ingår nämnder, styrelser och bolag. Utgångspunkten för koncernbokslutet är de tjänstemannabehandlade balans- och resultaträkningarna för respektive resultatenheter och dotterbolag.

Skatteintäkter

Skatteintäkter har periodiserats i enlighet med rekommendation från Rådet för kommunal redovisning.

Justeringsposten avseende 2003 har periodiserats i 1/12-del per månad 2004, dvs enligt samma princip som i delårsrapporten per 31 augusti 2003.

Not 2 Verksamhetens intäkter och kostnader, koncernen

	0401	0301	0301
	-0408	-0308	-0312
Intäkter			
Patientavgifter, sjukvård	333	313	479
Patientavgifter, tandvård	353	327	535
Trafikantavgifter	2 526	2 256	3 467
Såld hälso- och sjukvård	547	546	876
Såld tandvård	89	69	115
Försäljning av övriga primärtjänster	65	61	98
Hysesintäkter, försäljning övriga tjänster, material och varor	1 723	1 869	2 824
Bidrag för läkemedelsförmånen	2 603	2 485	3 728
Övriga statsbidrag och övriga bidrag	1 231	1 299	2 047
Övriga intäkter	271	169	288
Summa verksamhetens intäkter	9 741	9 394	14 457
Kostnader			
Personalkostnader	11 985	11 642	18 284
Köpt hälso- och sjukvård	5 517	5 254	8 022
Köpt tandvård	104	70	165
Köpt trafik ¹⁾	4 648	4 579	7 033
Köpta övriga primärtjänster	11	14	27
Verksamhetsanknutna tjänster (lab, röntgen m.m.)	754	691	1 148
Läkemedel inom läkemedelsförmånen	2 652	2 662	3 972
Övriga material och varor	1 518	1 548	2 427
Lämnade bidrag	567	668	849
Lokal- och fastighetskostnader, hyra av an- läggningstillgångar	1 309	1 350	2 118
Övriga kostnader ¹⁾	2 597	2 991	4 619
Summa verksamhetens kostnader	31 662	31 469	48 664

¹⁾ Justering har skett år 2003 för kostnader enligt SJ-avtalet, med 240 mkr avseende jan-aug 2003 och med 356 mkr avseende helår 2003.

Not 3 Specifikation över realisationsresultat, koncernen

	0401	0301	0301
	-0408	-0308	-0312
Övriga verksamhetsintäkter			
Realisationsvinst vid försäljning av dotterföretag och intresseföretag	-	52	1
Realisationsvinst vid Landstingsfastigheter Stockholms försäljning av materiella anläggningstillgångar	52	-	5
Realisationsvinst vid SL-koncernens försäljning av övriga tillgångar	5	-	85
Realisationsvinst vid övriga enheters försäljning av materiella anläggningstillgångar	5	-	-
Övriga verksamhetskostnader			
Realisationsförlust vid Landstingsfastigheter Stockholms försäljning av materiella anläggningstillgångar	-	-	5
Realisationsförlust vid övriga försäljningar av materiella anläggningstillgångar	2	-	15
Realisationsresultat netto vid försäljning av företag och materiella anläggningstillgångar	60	52	71

I övriga verksamhetsintäkter och övriga verksamhetskostnader ingår realisationsresultat avseende försäljning av dotterföretag, intresseföretag och materiella anläggningstillgångar.

Not 4 Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser, koncernen

Pensionsskuld - koncernen (inkl. löneskatt)	Pensioner totalt
Pensionsskuld enligt balansräkning per 03-12-31	4 713
Omklassificering	26
Förändring av pensionsskuld inkl löneskatt och räntedel	455
Pensionsskuld enligt balansräkning per 04-08-31	5 194
<i>därav löneskatt 855 mkr</i>	

Koncernens skuld avseende individuell del uppgår 04-08-31 till 280 mkr exkl. löneskatt och redovisas som kortfristig skuld.

Årets pensionskostnad	0401	0301	0301
	-0408	-0308	-0312
Förändring av pensionsskulden under året	256	87	148
Kostnad, individuell del	282	242	377
Utbetalning av pensioner	409	399	612
Löneskatt på pensioner	282	227	360
Övriga pensionskostnader	-57	14	23
Summa pensionskostnad exkl. finansiell kostnad	1172	969	1 520
Tillkommer räntedel på pensionskostnad	147	134	205
Summa pensionskostnad inkl finansiell kostnad	1 319	1 103	1 725
Ansvarsförbindelse	040831	030831	031231
Pensioner	14 410	14 218	14 018
Löneskatt	3 496	3 449	3 400
Summa ansvarsförbindelse inkl. löneskatt	17 906	17 667	17 418

Not 5 Ränteswap

En ränteswap innebär att två aktörer byter räntebetalningsflöden med varandra. Dvs. en part betalar fast ränta men som önskar rörlig ränta och en annan part betalar rörlig ränta men som vill betala fast ränta på sina respektive krediter. Ett av motiven för att träffa avtal om en ränteswap kan exempelvis vara anpassning av räntebindningstid i skuldportföljen för att därigenom ta hänsyn till önskad risk och egna förväntningar på räntemarknaden.

SLL hade per 2004-08-31 tecknat ränteswapavtal om totalt 4 200 mkr i syfte att låsa in en fast ränta och skydda kassaflödet för lån och finansiell leasing med rörlig ränta. Samtidigt förlängs räntebindningstiden på landstingets låneportfölj mot den av landstingsstyrelsen fastställda normen på 3 år. De sammanlagda avtalen om 4,2 miljarder har en genomsnittlig fast ränta på 4,6% genomsnittlig återstående fast räntebindningstid på ca 5,5 år.

SLL har för avsikt att inneha avtalen löptiden ut. Marknadsvärdet kommer att variera under löptiden dock utan resultatpåverkan.

Resultat för samtliga resultatenheter i landstingskoncernen
Resultatutfall för augusti 2004 (mkr)

(Resultat före bokslutsdispositioner och skatt)

	Resultat jan-augusti 2004	Resultat jan-augusti 2003	Differens 2004-2003	Resultat jan-dec 2003
Vård				
Beställare sjukvård	555,8	669,9	-114,1	626,6
Beställare tandvård	11,3	28,2	-16,9	4,4
Stockholms läns sjukvårdsområde	280,4	155,5	124,9	101,0
Karolinska universitetssjukhuset	1,4	-99,7	101,1	-108,3
Södertälje sjukhus	1,1	22,8	-21,7	16,2
Norrtälje Sjukhus AB	8,4	9,2	-0,8	10,2
Södersjukhuset AB	98,4	-13,0	111,4	-22,2
Danderyds Sjukhus AB ³⁾	25,8	20,8	5,0	13,8
S:t Eriks Ögonsjukhus AB	7,3	1,9	5,4	0,0
Folktandvården Stockholms län AB	38,8	9,2	29,6	23,5
Ambulanssjukvården i Storstockholm AB	-6,2	-4,1	-2,1	-8,2
Stockholm Care AB	3,6	3,6	0,0	4,0
Koncernjusteringar ^{1) 4)}	-0,8	10,8	-11,6	-1,6
Totalt vård	1 025,3	815,1	210,2	659,4
Trafik				
AB Storstockholms Lokaltrafik ²⁾	99,3	14,8	84,5	69,9
Waxholms Ångfartygs AB	-82,5	-81,2	-1,3	-128,7
Färdtjänstnämnden	39,2	0,2	39,0	-8,7
Regionplane- och trafiknämnden	12,2	7,8	4,4	1,4
Totalt trafiken	68,2	-58,4	126,6	-66,1
Fastigheter				
Locum AB	5,8	6,6	-0,8	8,0
Landstingsfastigheter Stockholm	507,4	360,3	147,1	420,4
Totalt fastigheter	513,2	366,9	146,3	428,4
Övriga				
Kulturnämnden	2,6	4,8	-2,2	1,4
Landstingsrevisorena	6,2	4,1	2,1	0,6
Patientnämnden	0,3	0,5	-0,2	0,3
Medicarrier AB	0,8	-0,4	1,2	3,0
Landstingshuset Stockholm AB	151,1	-38,8	189,9	-30,7

Totalt övriga	161,0	-29,8	190,8	-25,4
Finansiering				
Skadekontot	-8,4	-4,5	-3,9	-4,8
AB Stockholms läns landstings Internfinans	2,8	2,5	0,3	3,9
Totalt finansiering	-5,6	-2,0	-3,6	-0,9
Koncernfunktioner				
Koncernfinansiering ²⁾	-507,7	-1 705,7	1 198,0	-2 799,4
Landstingsstyrelsen	80,5	23,3	57,2	-98,7
Totalt koncernfunktioner	-427,2	-1 682,4	1 255,2	-2 898,1
Koncernjusteringar ¹⁾	-98,0	127,1	-225,1	187,7
Summa resultat SLL-koncernen	1 236,9	-463,5	1 700,4	-1 715,0

1) Koncernjusteringar består av internförsäljningsdifferenser mm samt återläggning av nedskrivning aktier i dotterbolag

2) Tillskott till AB Storstockholms Lokaltrafik ingår för om årsbokslut 2003 i resultat före bokslutsdispositioner och skatt (ändrad redovisningsprincip). Resultatet jan-augusti 2003 justerat för denna ändring.

3) Inklusivt resultat för dotterbolaget Prima Liv AB 0,1 mkr

4) Koncernjusteringar inkl resultatet för vilande bolaget HS AB med -0,1 mkr

Prognos för samtliga resultatenheter i landstingskoncernen
Budget 2004 jämfört med helårsprognos i delårsbokslutet augusti 2004

(Resultat före bokslutsdispositioner och skatt)

	Prognos helår 2004	Budget helår 2004	Avvikelse Prognos Budget
Vård			
Beställare sjukvård	145,5	0,0	145,5
Beställare tandvård	4,5	0,0	4,5
Stockholms läns sjukvårdsområde	123,3	1,7	121,6
Karolinska universitetssjukhuset	30,0	0,0	30,0
Södertälje sjukhus	-8,3	0,0	-8,3
Norrtälje Sjukhus AB	-3,0	0,0	-3,0
Södersjukhuset AB	30,0	0,0	30,0
Danderyds Sjukhus AB ³⁾	16,0	0,0	16,0
S:t Eriks Ögonsjukhus AB	0,0	0,0	0,0
Folktandvården Stockholms län AB	35,0	25,0	10,0
Ambulanssjukvården i Storstockholm AB	-8,5	-7,6	-0,9
Stockholm Care AB	4,0	3,3	0,7
Koncernjusteringar ^{1) 4)}	2,9	0,0	2,9
Totalt vård	371,4	22,4	349,0
Trafik			
AB Storstockholms Lokaltrafik ²⁾	157,3	0,0	157,3
Waxholms Ångfartygs AB	-140,8	-144,4	3,6
Färdtjänstnämnden	20,0	0,0	20,0
Regionplane- och trafiknämnden	0,0	0,0	0,0
Totalt trafiken	36,5	-144,4	180,9
Fastigheter			
Locum AB	4,7	4,7	0,0
Landstingsfastigheter Stockholm	768,5	458,5	310,0
Totalt fastigheter	773,2	463,2	310,0
Övriga			
Kulturnämnden	0,0	0,0	0,0
Landstingsrevisorena	0,3	0,0	0,3
Patientnämnden	0,0	0,0	0,0
Medicarrier AB	1,8	0,0	1,8
Landstingshuset Stockholm AB	131,1	-51,0	182,1

Totalt övriga	133,2	-51,0	184,2
Finansiering			
Skadekontot	-9,5	0,0	-9,5
AB Stockholms läns landstings Internfinans	3,3	2,6	0,7
Totalt finansiering	-6,2	2,6	-8,8
Koncernfunktioner			
Koncernfinansiering ³⁾	-822,9	-231,5	-591,4
Landstingsstyrelsen	60,2	0,0	60,2
Totalt koncernfunktioner	-762,7	-231,5	-531,2
Koncernjusteringar ¹⁾	-61,9	0,0	-61,9
Summa prognos SLL-koncernen	483,5	61,3	422,2

1) Koncernjusteringar består av internförsäljningsdifferenser och återläggningar för föregående år samt återläggning för nedskrivning av aktier i dotterbolag

2) Tillskott till AB Storstockholms Lokaltrafik ingår fr o m årsbokslut 2003 i resultat före bokslutsdis positioner och skatt (ändrad redovisningsprincip). Resultatet jan-augusti 2003 justerat för denna ändring.

3) Inklusive resultat för dotterbolaget Prima Liv

4) I koncernjusteringar ingår resultatet för vilande bolag HS AB med 2,9 mkr

SLL

Bilaga 1 1(2)

PROGNOS 2004/UTFALL 2003, personalkostnader (augusti 2004)

	Perskostnader (mkr)			Lönekostnader (mkr)			Antal årsarbetare (st)			Lönekostn/årsarbetare/mån (kr)		
	2004	2003	förändr %	2004	2003	förändr %	2004	2003	förändr %	2004	2003	förändr %
Akutsjukhusen	10 127	9 964	1,6	6 704	6 670	0,5	22 680	23 088 ¹⁾	-1,8	24 632	24 073	2,3
SLSO	5 692	5 446	4,5	3 863	3 868	-0,1	12 620	12 623	0,0	25 506	25 535	-0,1
Övriga	2 913	2 874	1,4	1 311	1 167	12,3	4 623	4 568	1,2	23 623	21 293	10,9
SUMMA	18 732	18 284	2,5	11 878	11 705	1,5	39 923	40 279 ¹⁾	-0,9	24 793	24 217	2,4

¹⁾ Antal årsarbetare skiljer sig från årsredovisning 2003 p g a omdefinitioner.

Definitioner:

Personalkostnader:	Utgörs av lönekostnader, sociala avgifter och pensionskostnader, förändring av semesterlöneskuld samt övriga personalkostnader (exempelvis utbildning).
Lönekostnader:	Faktiska utbetalda löner.
Antal årsarbetare:	Anger antal anställda när den den faktiska sysselsättningen för månadsavlönade summerats till heltidsanställningar.
Lönekostnad/årsarb/ månad:	Totala lönekostnader delat med antalet årsarbetare samt delat med antal månader (12).

SLL

Bilaga 1 2(2)

UTFALL januari-augusti 2004/2003 personalkostnader

	Perskostnader (mkr)			Lönekostnader (mkr)			Antal årsarbetare (st)			Lönekostn/årsarbetare/mån(kr)		
	2004	2003	förändr %	2004	2003	förändr %	2004	2003	förändr %	2004	2003	förändr %
Akutsjukhusen	6 543,0	6 465,0	1,2	4 528,0	4 451,0	1,7	22 842	23 180	-1,5	24 780	24 000	3,2
SLSO	3 649,0	3 518,0	3,7	2 560,0	2 454,0	4,3	12 730	12 560	1,4	25 142	24 423	2,9
Övriga	1 792,6	1 658,6	8,1	925,6	911,4	1,6	4 595	4 685	-1,9	25 180	24 317	3,5
SUMMA	11 984,6	11 641,6	2,9	8 013,6	7 816,4	2,5	40 167	40 425	-0,6	24 938	24 169	3,2

Definitioner:

Personalkostnader:

Utgörs av lönekostnader, sociala avgifter och pensionskostnader, förändring av semesterlöneskuld samt övriga personalkostnader (exempelvis utbildning).

Lönekostnader:

Faktiska utbetalda löner.

Antal årsarbetare:

Anger antal anställda när den faktiska sysselsättningen för månadsavlönade summerats till heltidsanställningar.

Lönekostnad/årsarb/
månad:

Totala lönekostnader delat med antalet årsarbetare samt delat med antal månader.

AKUTSJUKHUSEN ÅR 2004

Prognos per augusti och budget, personalkostnader för 2004 samt utfall helår 2003 (mkr).

Avvikelseanalyser i %

Avvikelseanalyser i mkr

	PROGNOS 2004	BUDGET 2004	UTFALL 2003	PROGNOS/ BUDGET	PROGNOS/ UTFALL 2003	BUDGET/ UTFALL 2003	PROGNOS/ BUDGET	PROGNOS/ UTFALL 2003	BUDGET/ UTFALL 2003
DSAB	1 102	1 088	1 045	1	5	4	14	57	43
STEAB	164	168	162	-3	1	4	-4	2	6
NTSAB	269	267	270	1	0	-1	1	-1	-3
SÖSAB	1 575	1 585	1 480	-1	6	7	-10	95	106
Karolinska	6 487	6 568	6 483	-1	0	1	-81	4	85
STS	531	522	528	2	1	-1	9	3	-6
<i>JUSTERING; 1329</i>									
<i>JUSTERING, 145J</i>	0	0	-4						
SUMMA	10 127	10 199	9 964	-1	2	2	-72	160	231

Budgetsiffrorna är hämtade ur rapporteringen av 2004 års budget, per 2004-01-31.

Definitioner:

Personalkostnader:

Utgörs av lönekostnader, sociala avgifter och pensionskostnader, förändring av semesterlöneskuld samt övriga personalkostnader (exempelvis utbildning).

AKUTSJUKHUSEN ÅR 2004

Prognos personalkostnader per augusti för 2004 samt utfall helår 2003

	Perskostnader (mkr)			Lönekostnader (mkr)			Antal årsarbetare (st)			Lönekostn/årsarbetare/mån (kr)		
	PROGNOS	UTFALL	FÖRÄNDRING	PROGNOS	UTFALL	FÖRÄNDRING	PROGNOS	UTFALL	FÖRÄNDRING	PROGNOS	UTFALL	FÖRÄNDRING
	2004	2003	%	2004	2003	%	2004	2003	%	2004	2003	%
DSAB	1 102	1 045	5	735	701	5	2 480	2 485	0	24 693	23 495	5
STEAB	164	162	1	107	108	-2	330	354	-7	26 940	25 522	6
NTSAB	269	270	0	180	181	-1	620	656	-5	24 147	22 981	5
SÖSAB	1 575	1 480	6	1 045	997	5	3 518	3 498	1	24 754	23 760	4
Karolinska	6 487	6 483	0	4 275	4 320	-1	14 493	14 791	-2	24 581	24 337	1
STS	531	528	1	363	363	0	1 239	1 304	-5	24 401	23 180	5
Justering 145J		-4										
		0										
SUMMA	10 127	9 964	2	6 704	6 670	1	22 680	23 088	-2	24 632	24 073	2

Antal årsarbetare 2003 skiljer sig från årsredovisningen p g a omdefinitioner.

Definitioner:

Personalkostnader:	Utgörs av lönekostnader, sociala avgifter och pensionskostnader, förändring av semesterlöneskuld samt övriga personalkostnader (exempelvis utbildning).
Lönekostnader:	Faktiska utbetalda löner.
Antal årsarbetare:	Anger antal anställda när den den faktiska sysselsättningen för månadsavlönade summerats till heltidsanställningar.
Lönekostnad/årsarb/månad:	Totala lönekostnader delat med antalet årsarbetare samt delat med antal månader (12).

AKUTSJUKHUSEN ÅR 2004

Utfall personalkostnader, perioden januari-augusti

	Perskostnader (mkr)			Lönekostnader (mkr)			Antal årsarbetare (st)			Lönekostn/årsarbetare/mån (kr)		
	UTFALL 2004	UTFALL 2003	FÖRÄNDRING %	UTFALL 2004	UTFALL 2003	FÖRÄNDRING %	UTFALL 2004	UTFALL 2003	FÖRÄNDRING %	UTFALL 2004	UTFALL 2003	FÖRÄNDRING %
DSAB	713	678	5	489	466	5	2 479	2 454	1	24 668	23 733	4
STEAB	107	105	2	72	73	-1	332	350	-5	27 172	26 091	4
NTSAB	175	180	-3	120	122	-2	626	667	-6	23 864	22 781	5
SÖSAB	1 003	961	4	696	667	4	3 587	3 454	4	24 247	24 143	0
Karolinska	4 201	4 202	0	2 911	2 884	1	14 571	14 965	-3	24 969	24 086	4
STS	344	342	1	241	239	1	1 247	1 290	-3	24 170	23 205	4
Justering 145J	-2	-2		0								
SUMMA	6 543	6 465	1	4 528	4 451	2	22 842	23 180	-1	24 781	24 001	3

Definitioner:

Personalkostnader:	Utgörs av lönekostnader, sociala avgifter och pensionskostnader, förändring av semesterlöneskuld samt övriga personalkostnader (exempelvis utbildning).
Lönekostnader:	Faktiska utbetalda löner.
Antal årsarbetare:	Anger antal anställda när den faktiska sysselsättningen för månadsavlönade summerats till heltidsanställningar.
Lönekostnad/årsarb/ månad:	Totala lönekostnader delat med antalet årsarbetare samt delat med antal månader (11).

AKUTSJUKHUSEN ÅR 2004

Prognos per augusti och budget, kostnader för inhyrd personal 2004 samt utfall 2003.

Avvikelseanalyser i %

Avvikelseanalyser i mkr

	PROGNOS 2004	BUDGET 2004	UTFALL 2003	PROGNOS/ BUDGET	PROGNOS/ UTFALL 2003	BUDGET/ UTFALL 2003	PROGNOS/ BUDGET	PROGNOS/ UTFALL 2003	BUDGET/ UTFALL 2003
DSAB	1	3	22	-72	-96	-86	-2	-21	-19
STEAB	0	0	0	-32	-50	-25	0	0	0
NTSAB	1	1	4	-1	-66	-65	0	-2	-2
SÖSAB	3	3	49	0	-93	-93	0	-45	-45
Karolinska	10	10	116	0	-91	-91	0	-106	-106
STS	5	0	20	4 500	-77	-100	5	-15	-20
SUMMA	20	18	211	11	-90	-91	2	-191	-193

Budgetsiffrorna är hämtade ur rapporteringen av 2004 års budget, per 2004-01-31.

AKUTSJUKHUSEN ÅR 2004

Utfall av kostnader för inhyrd personal (mkr)
Perioden januari-augusti

	UTFALL 2004	UTFALL 2003	FÖRÄNDRING mkr	FÖRÄNDRING %	UTFALL HELÅR 2003
DSAB	0,8	18,1	-17,3	-95,7	22,3
STEAB	0,1	0,4	-0,3	-70,8	0,4
NTSAB	0,6	2,9	-2,2	-77,6	3,5
SÖSAB	2,4	43,5	-41,1	-94,4	48,5
Karolinska	9,6	97,0	-87,4	-90,1	116,4
STS	3,0	14,9	-11,9	-79,6	20,0
<i>Justering 145J</i>		-0,3	0,3		
SUMMA	16,6	176	-160	-90,6	211,2

Uppdrag givna av landstingsfullmäktige i budget 2004 till landstingsstyrelsen, besvarade av LSF/BKV

Landstingsfullmäktige beslutade i november om 2003 om strukturbesparingar för BKV om 1 018 Mkr för 2004. Nedan visas en bedömning per augusti hur dessa bedöms klaras av. Läget redovisas per objekt och totalt. Totalt beräknas ett underskott 2004 avseende strukturbesparingar om 94 Mkr. Den viktigaste enskilda orsaken till detta är att betinget om remisskrav för sjukgymnaster och specialistläkare beräknas lämna underskott med 75 Mkr.

Objekt i Mkr	Beting 2004	Klaras av 2004	Differens 2004
Förändring av vården vid Norrtälje sjukhus	25,0	22,0	-3,0
Förändring av vården vid Södertälje sjukhus	50,0	50,0	0,0
Sammanslagning av Huddinge sjh och Karolinska sjh	100,0	100,0	0,0
Audiologi	5,0	1,5	-3,5
Ögonsjukvård	7,0	7,0	0,0
Hudsjukvård	11,0	11,0	0,0
HIV	8,0	8,0	0,0
Höjt högkostnadsskydd sjukresor	1,3	1,3	0,0
Införande av patientavgift för medicinsk service	25,0	20,0	-5,0
Höjd patientavgift för telefonrecept	4,0	4,0	0,0
Införande av patientavgift för hjälpmedel	6,0	5,5	-0,5
Borttagande av glasögonbidrag	1,9	1,9	0,0
Sänkning av bidrag till organisationer	1,5	1,5	0,0
Borttagande av vissa anslag	10,0	10,0	0,0

Kostnadsreducering för Vårdguiden	2,3	2,3	0,0
Implementering av läkemedelsstrategin	142,0	142,0	0,0
Reduktion av sjukgymnastik	13,8	13,8	0,0
Avtal medicinsk service inom företagshälsovården	2,0	0,0	-2,0
Remisskrav för sjukgymnaster och specialistläkare	100,0	25,0	-75,0
Vårdgarantin upphör tillfälligt	50,0	50,0	0,0
Effekter av åtgärdspaketet 2003	393,3	388,3	-5,0
Nytt gemensamt besparingsbeting	58,9	58,9	0,0
Summa	1.018,0	924,0	-94,0

Kommentarer:

Som framgår av tabellen beräknas i nuläget 924 av betingets 1.018 Mkr kunna klaras av. Det betyder att ett underskott avseende strukturbesparingarna beräknas med 94 Mkr. Den största underskottsposten avser remisskrav för sjukgymnaster och specialistläkare. Även om förutsättningarna för strukturbesparingarna har klarnat sedan första åiterrapporteringen per april skedde, råder fortfarande viss osäkerhet kring läget.

Nedan ges en kortfattad lägesbeskrivning per objekt avseende strukturbesparingarna.

Förändring av vården vid Norrtälje sjukhus beräknas ge en reduktion med 20 Mkr eftersom avtalet med sjukhuset är neddraget med detta belopp. Vårdvolymerna påverkas inte. Besparingen sker via effektiviseringar på sjukhuset. Därutöver beräknas en besparing om 2 Mkr kunna genomföras avseende sommarhelikoptern. Eftersom besparingarna uppgår till 22 Mkr mot betingets 25, beräknas ett underskott med 3 Mkr för objektet.

Förändring av vården vid Södertälje sjukhus beräknas ge en besparing om 50 Mkr. Det betyder att betinget beräknas klaras av. Betinget har inneburit avtalade sänkta volymer. Per augusti ligger slutenvårdsvolymer över beställning medan öppenvården ligger under.

För objektet **sammanslagning av Huddinge sjukhus och Karolinska sjukhuset** gäller att hela betinget ingår i avtalet 2004 med Karolinska Universitetssjukhuset. Betinget bedöms därmed klaras av.

För **audiologi, förändring vid Karolinska Universitetssjukhuset och Södersjukhuset** gäller att ett underskott med 3,5 Mkr mot betinget väntas. Tyngre hörselutprovningar från Danderyd, Karolinska och Södersjukhuset slås ihop och lokaliserar till Rosenlund.

Sammanläggningen sker först i september mot planerat i juli. Det är den huvudsakliga orsaken att besparingen för 2004 inte beräknas kunna genomföras fullt ut.

För **ögonsjukvård vid S:t Erik** gäller att hela besparingsbetinget ingår i avtal med sjukhuset. Därmed bedöms det klaras av.

För **hudsjukvård** beräknas hela betinget kunna hämtas hem. 5 Mkr faller på KS, 3 Mkr på SöS resp 3 Mkr på privata specialister.

För **HIV, förändring vid Karolinska Universitetssjukhuset och Södersjukhuset** gäller att betinget ingår i avtalen med sjukhusen och därmed kan hämtas hem. de fördelas med 4,2 Mkr på KS resp 3,8 MKr på SöS.

För **höjt högkostnadsskydd sjukresor** gäller att hela betinget beräknas klaras av.

För **införande av patientavgift för medicinsk service** gäller att inte hela betinget beräknas klaras av. Av betinget på 25 Mkr beräknas 20 Mkr kunna klaras av för 2004. Det är erfarenheter från hittills influtna intäkter som ligger bakom bedömningen. Underskott beräknas även för 2005, då med ca 15 Mkr.

För **höjd patientavgift för telefonrecept** beräknas att hela betinget beräknas klaras av.

För **införande av patientavgift för hjälpmedel** gäller att nästan hela betinget på 6 Mkr beräknas klaras av. Ett underskott på 0,5 Mkr beräknas uppstå.

För **borttagande av glasögonbidrag** gäller att bidraget avskaffades 2004-01-01. Besparingen är således redan genomförd.

Sänkning av bidrag till organisationer har budgeterats på gemensamma funktioner och beräknas klaras av.

Borttagande av vissa anslag har budgeterats på gemensamma funktioner och beräknas hämtas hem.

Kostnadsreducering för Vårdguiden har lagts in på gemensamma funktioner och beräknas klaras av.

För **implementering av läkemedelsstrategin** gäller att hela betinget beräknas hämtas hem. Det förutsätter att kostnadsökningstakten dämpas svagt de återstående månaderna av året.

För **reduktion av sjukgymnastik** gäller att hela betinget på 13,8 Mkr beräknas klaras av. Det beräknas ske framför allt med hjälp av tydligare prioritering av patientgrupper. Därutöver har i vissa fall avtal med kommunerna om samrehabilitering sagts upp.

För **avtal om medicinsk service inom företagshälsovården** gäller att besparingen har senarelagts till 2005 p.g.a. bristande uppföljningsmöjligheter. Ingen del av betinget genomförs 2004 och underskottet beräkna till 2,0 Mkr.

Objektet **remisskrav för sjukgymnaster och specialistläkare** beräknas ge underskott med 75 Mkr. Endast 25 av budgeterade 100 Mkr beräknas kunna hämtas hem. Det är därmed den största enskilda underskottsposten i strukturbesparingarna. Underskottet fördelar sig med 50 Mkr för läkare resp 25 Mkr för sjukgymnaster..

Därtill kan läggas att det kan vara svårt att skilja på två olika typer av underskottsposter för sjukgymnaster och specialistläkare. Den ena består av om antal besök inte minskar till följd av remisskravet. Den andra utgörs av ökade genomsnittskostnader per besök till följd av mer komplicerade och tidskrävande besök. Det är den första typen av underskottsposter som är kopplade till strukturbesparingarna.

Det samlade underskottet för sjukgymnastik beräknas bli ännu större, men hela underskottet bedöms inte kunna härledas till remisskravet, utan viss del beror på en trend med ökade genomsnittskostnader per besök

Objektet **Vårdgarantin upphör tillfälligt** har budgeterats på gemensamma funktioner och beräknas klaras av.

För **effekter av åtgärds paketet 2003** beräknas ett underskott om 5 Mkr. Underskottet är hänförligt till utomlänsvård avseende in vitro fertilisering. Det beror huvudsakligen på att patienter som beviljades behandling före den 17 juni 2003 har rätt att fullfölja den. Fortfarande kommer fakturor för dessa patienter.

Objektet **nytt gemensamt besparingsbeting** har lagts in på gemensamma funktioner. Det är en effekt av att vissa delar av strukturåtgärderna inte kunde klaras av på beställaravdelningarna. Det rör sig om 30 Mkr till följd av att reduceringarna blev mindre än ursprungligt avsett på Södertälje och Norrtälje sjukhus, 23,7 Mkr avseende patientavgifter för hjälpmedel samt 5,2 Mkr avseende reduktion av sjukgymnastik. Det är sammantaget 58,9 Mkr som avses finansieras genom att ianspråka reserver på gemensamma funktioner och effekter av lägre kostnader för administration av sjukresor samt inkontinenshjälpmedel. Betinget beräknas klaras av i sin helhet.

Avrapportering av uppdrag enligt landstingsfullmäktiges beslut om budget 2004

Inledning

Nedan avrapporteras uppdrag enligt landstingsfullmäktiges beslut om budget 2004. Uppdragsredovisningarna ingår i de beslut om delårsbokslut som fattats av respektive nämnd/styrelse/utskott. Resultatenheter som redovisar uppdrag är; HSU, KN, RTN, FtjN, SL, WÅAB och Locum.

1. HSU

I budget 2004 har landstingsfullmäktige beslutat om en rad förändringar i vården. Delårsbokslutets förvaltningsberättelse med tillhörande bilagor och i uppföljningen av Beställarkontors vårds verksamhetsplan ges lägesrapporter för merparten av beslutade förändringar. I denna bilaga beskrivs läget för de förändringar och uppdrag som inte redovisats i ovan nämnda dokument.

Förslag till vårdgaranti from januari 2005

Enligt beslut i Hälso- och sjukvårdsutskottet är arbetet med vårdgarantin nu knutet till det nationella projekt som initierats av Landstingsförbundet. De erfarenheter som finns och det förarbete som gjorts inom BKV kommer att kunna ge ett viktigt bidrag till det nationella arbetet.

Remiss/hänvisningskrav införs successivt.

I budget 2004 har landstingsfullmäktige fastställt att remiss från husläkare i princip ska vara en förutsättning för vård av specialistläkare och sjukgymnast. Landstingsstyrelsen fick i uppdrag att fastställa principer och regler för remisskravet. Efter beslut i LS gäller remisskrav från den 1 april för besök hos sjukgymnast från det nionde besöket i en behandlingsserie. LS har också beslutat att remisskravet för besök hos specialistläkare ska genomföras successivt och från den 1 maj 2004 gäller krav på remiss för besök inom specialiteten öron- näsa- och halssjukdomar samt hudsjukdomar. Förvaltningen har samtidigt fått ett uppdrag att återkomma med förslag om remisskrav för andra specialiteter och den frågan bereds fn.

Nytt miljöledningssystem infört

Arbetet med att certifiera systemet innan årsskiftet följer tidsplan.

Samlat högkostnadsskydd

I buget 2004 uppdrog landstingsfullmäktige åt förvaltningen att undersöka förutsättningarna för ett samlat högkostnadsskydd för kroniker, multisjuka och funktionshindrade. Frågan kommer att utredas under hösten.

Ny patientavgift för inkontinentartiklar införd

Landstingsfullmäktige har i budget 2004 beslutat om patientavgift för inkontinensartiklar och samtidigt uttalat att det med förtur bör utredas om avgiften kan inordnas i ett högkostnads-skydd. Hälso- och sjukvårdsutskottet beslöt den 16 december 2003 att fastställa patient-avgiften för inkontinensartiklar till 200 kronor per tolv månadersperiod och att avgiften inordnas i högkostnadsskyddet för läkarbesök och sjukvårdande behandlingar.

Framtida katastrofmedicinsk organisation

Fullmäktige uppdrog i budget 2004 åt förvaltningen att utreda den framtida katastrofmedicinska organisationen. Genomförd utredning kommer att presenteras inom ramen för 3S.

Genomförandet av läkemedelsstrategin har påbörjats

Kostnaderna första halvåret 2004 för öppenvårdsläkemedel ökade med 2 % jämfört med motsvarande period förra året. Denna historiskt sett måttliga kostnadsökning är i första hand en följd av patentutgångar för ett fåtal stora läkemedel i kombination med generikareformen då apoteken nu lämnar ut den billigaste av originalet och kopiorna av de tidigare patent-skyddade läkemedel. Effekten på priserna av patentutgångarna har nu börjat avta. Den underliggande kostnadsökningstakten, d v s exklusive patentutgångar beräknas till 6 %.

En dämpande effekt på kostnadsutvecklingen har även arbetet med genomförandet av läkemedelsstrategin. Kvalitetsutvecklingsavtal finns tecknade för majoriteten av husläkarna. En värdering av användningen av specialläkemedel har påbörjats. Förskrivningen av läkemedel till äldre är föremål för en bred genomgång. IT-stödet på läkemedelsområdet utvecklas snabbt i nationell samverkan. E-recept används i 29 % av förstagsrecepten. IT-baserad nationell kvalitetssäkring av källor på läkemedelsområdet är snart i drift. Läkemedelslista testas på ett tiotal vårdenheter.

Arbetet med att precisera hälso- och sjukvårdens uppdrag har inletts

Arbete pågår kopplat till det nationella arbetet med indikationsgränser och vårdgarantin.

Förutsättningar för uppföljning av rehabiliteringsinsatser på väg skapas

I fullmäktiges budget 2004 anfördes att ett systematiskt arbete för kvalitetskontroll, uppföljning och utvärdering av rehabiliteringsinsatserna skall inledas. En samordning av såväl det försäkringsmedicinska arbetet, som arbetet med medicinsk rehabilitering pågår. Dessa åtgärder kommer att stärka arbetet kring sjukskrivningsproblematiken likväl som rehabiliteringsarbetet. På sikt skapar dessa förändringar också bättre förutsättningar för uppföljning och utvärdering av såväl sjukskrivningar som medicinsk rehabilitering.

Utvärdering av tre samarbetsprojekt inom området psykisk ohälsa är snart klar.

En utvärdering av de tre samarbetsprojekt som riktats mot unga vuxna presenteras för HSU i november 2004.

Samverkan i BUS-grupperna fördjupas

Samverkan med kommunerna i de s.k. BUS-grupperna pågår och vidareutvecklas. På en del håll har samverkan mellan landstinget och kommunen formaliserats i överenskommelser (t.ex. Täby, Vallentuna och Nynäshamn) och på andra håll har samarbetet fördjupats i lokala riktlinjer kring BUS-barnen (t.ex. Tyresö, Haninge och Värmdö). Betydelsen av kontinuitet och långsiktighet framförs som en framgångsfaktor av de lokala BUS-grupperna.

Kompetensutveckling sker kring nya psykiatriska behandlingsformer

Arbetet med att implementera de regionala vårdprogrammen (självmod, psykos, depressionssjukdomar, ångestsyndrom, alkoholproblem, läkemedelsberoende) och fokusrapporter (psykiskt sjuka missbrukare) pågår hos vårdgivare och vårdgrannar på flera olika sätt. Intresserade psykiatriska kliniker deltar i ett implementeringsprojekt och utbildning erbjuds också till somatiken. Närsjukvårdssamverkan inom MPA har inletts med syfte att anpassa vårdprogrammen för användning också inom primärvården. Med medel från Kompetensfonden i Stockholms stad har planeringen av en stor utbildningssatsning inletts som bl.a. riktar sig till personal inom psykiatri och socialpsykiatri med vårdprogrammet om psykos i fokus.

Nya former fastställda för samverkan med brukarorganisationer, patientorganisationer och anhörigföreningar.

I fullmäktiges budget för 2004 fanns med ett uppdrag att utveckla samverkan. Ett förslag till ny modell för samverkan mellan Stockholms läns landsting och länets handikapporganisationer behandlas på fullmäktige i september. Modellen föreslås införas från 1 oktober 2004. Förslaget återremitterades av fullmäktige.

Särskild fokusrapport utarbetas som belyser genusperspektivet inom missbrukarområdet

I fullmäktiges budget 2004 anfördes att det är viktigt att uppmärksamheten på genusperspektivet ökar inom missbrukarområdet. En fokusrapport har framtagits för behandling av personer med komplexa vårdbehov pga psykisk störning och missbruk. I denna rapport anfördes:

”I arbetet med fokusrapporten har kvinnoperspektivet inte särskilt uppmärksamats. Frågan om behandlingen av psykiskt störda kvinnliga missbrukare är av en sådan dignitet att den bör belysas särskilt. Dessa kvinnor har i allmänhet en problembild som avviker från männens i synnerhet som offer för våld, både sexualiserat och annat, liksom prostitutionen. Många kvinnor har mått väl av särskilda vårdinsatser skilda från de manliga insatserna. Området är av sådan art att det rimligen borde belysas i en särskild fokusrapport med en något annorlunda sakkunniggrupp med representation från olika verksamheter representerande olika typer av behandling för utsatta missbrukande kvinnor.”

Fokusrapport tas fram för den neuropsykiatriska patientgruppen

Vuxna med neuropsykiatrisk problematik utreds och kommer att presenteras i en särskild fokusrapport för att kunna precisera vilka behandlingsinsatser som är lämpliga för denna målgrupp.

Särskild utredning om rättspsykiatri klar i slutet av året

I fullmäktiges budget 2004 framhölls att en utveckling bör ske av samarbetet mellan landstingets psykiatri och missbrukarvård samt kriminalvården och kommunerna när det gäller patienter med dubbeldiagnos och kriminalitet. Behandlingen av denna patientgrupp övervägs i en särskild utredning av den rättspsykiatriska vården som blir klar i slutet av året. Förslagen från denna utredning kommer att kunna behandlas i arbetet med 2005 års budget i enlighet med beställarplanen för 2005-2007.

I gruppens uppgift ligger att utreda och lägga förslag kring såväl den slutna vården som den öppna. Arbetet sker mot bakgrund av rådande situation med platsbrist och överbeläggningar. Målgruppen har definierats och innefattar förutom LRV-patienterna även bl a psykiskt sjuka missbrukare och vissa gravt svårskötta psykiatriska patienter.

Tandvården utvecklar nätverk lokalt för att stärka tandhälsan.

Beställaren/Tandvårdsenheten har tecknat avtal med leverantör om kollektiv förebyggande verksamhet inom allmäntandvård för barn och ungdom. Denna verksamhet innebär intensiv samverkan mellan Beställare och landsting-/kommunpolitiker samt på det lokala planet mellan leverantören och skolans rektorer/lärare/elevföreträdare och annan personal. Detta nätverk är under uppbyggnad.

Patienter med besvär från dentala material skall erbjudas alternativ och ett gott omhändertagande.

Omhändertagande av patienter och alternativa terapier orsakade av dentala material, bearbetas i det Medicinska Programarbetet, MK2.

Tandvårdspersonal skall i högre utsträckning få kunskap om hur man omhändertar patienter med sjukdomar orsakade av olika tandfyllningsmaterial.

Frågan om utbildning av tandvårdspersonal berör såväl grundutbildning som vidareutbildning. Kravet på kunskap och åtgärder kring utveckling av densamma diskuteras i Branschrådet med företrädare för Odontologiska institutionen (grundutbildning) samt med Folk tandvården och privattandvården.

2. KN

Verksamhetens regionala spridning

Kulturnämnden eftersträvar att projekt och verksamheter som erhåller stöd skall ha en spridning i hela Stockholms län. Enligt kulturförvaltningens rapport om genomförda projekt kommer flertalet ansökningar från kulturorganisationer som är verksamma i Stockholms stad. Kulturorganisationer i Stockholms stad är därför också överrepresenterade och svarar normalt för mellan 50 och över 60 procent av de beviljade stöden samtidigt som stadens befolkning utgör ca 40 procent av länets invånare. Samtidigt utgår förvaltningen ifrån att projekt som äger rum i Stockholms innerstad lockar publik även från andra kommuner i högre grad än projekt som genomförs i kranskommunerna. I möjligaste mån har kulturförvaltningen försökt att beakta en spridning inom länet.

Varierat utbud inom Kultur i vården

Under senare år har programutbudet inom kultur i vården vidgats med bl a teater. Högläsning har funnit sedan tidigare. Flertalet utbud erbjuder dock musik. Här eftersträvas att alla musikgenrer är representerade. En särskild programkatalog produceras för barn och ungdomar.

Ändamålsenliga lokaler till Länsmuseum

Kulturnämnden har tecknat hyreskontrakt för lokaler å Stockholms läns museum (Länsmuseum) i Sickla, Nacka kommun. Lokalerna kommer att upplåtas till Länsmuseum utan hyra. Inflyttning planeras till februari/mars 2005. Lokalerna är moderna och erbjuder såväl ändamålsenliga arbetsplatser för museets medarbetare som ytor för utställningsverksamhet som museet hittills saknat.

Hälften av kulturnämndens budget skall gå till barn och ungdomar

Det är mycket svårt att mäta i vilken grad stöden går till verksamhet som vänder sig till den prioriterade målgruppen barn och ungdomar. Barn tar vanligtvis del av kultur i vuxnas sällskap. Vad gäller stödet till idrottens distriktsorganisationer, baseras stödet på organisationernas verksamhet för barn och ungdom. Eftersom merparten av medlemmarna i organisationerna är vuxna ger statistiken felaktigt intryck av att stödet i första hand går till vuxenverksamhet. Förvaltningen har sedan 2003 sammanställt uppgifterna om målgruppernas ålder. 2004 utgör andelen barn och unga totalt ca 44 procent de totala externa stödet till regional kulturverksamhet och regionala distriktsorganisationer. Det är exklusive scenkonststödet och stödet till studieförbunden, vilka inte rapporterar deltagarnas ålder till förvaltningen.

Konserthusets verksamhet

Genom att öppna huset för samverkan med andra arrangörer genomförde konserthuset för första gången verksamhet sommaren 2004. Därigenom kan konserthuset även nå en ny publik. Sommarverksamheten hade naturligtvis en betoning på musik men innehöll även t ex en konstutställning. Konceptet innefattade även aktiviteter på Hötorget. Kulturnämndens stöd till konserthuset är oförändrat 2004 jämfört med 2003, d v s 86 mnkr.

Lika villkor för flickor och pojkar vid fördelning av nämndens bidrag
Redovisning saknas.

3. RTN

"Landstingsfullmäktiges har uppdragit åt Regionplane- och trafiknämnden att fullfölja arbetet med RUFs aktualisering och genomförande i nära samarbete med kommuner och andra aktörer."

En årsrapport behandlades av nämnden i februari och under våren har en underlagsrapport tagits fram för det remiss- och samrådsförfarande som inleds under hösten 2004.

"Landstingets roll som regionplanmyndighet och aktör för den regionala utvecklingen stärks genom ett utvecklat samarbete med kommunerna. Detta ses som särskilt angeläget mot bakgrund av att vårt län inte har bildat något regionförbund."

Ansvarskommitténs och PBL-kommitténs arbete har följts under året och nämnden har yttrat sig över ansvarskommitténs delbetänkande Utvecklingskraft för hållbar välfärd. Erfarenheter av förändringar i den regionala arbetsfördelningen i andra svenska regioner har studerats och en studie av Västra Götalands och Skånes arbete med de regionala utvecklingsfrågorna har tagits fram. Internationella erfarenheter av samspelet med den nationella nivån har beskrivits i rapporter om storstadspolitik och trafikpolitik.

”En hållbar utveckling förutsätter att Stockholmsregionens framtid planeras i samarbete med de omgivande länen.”

Kontorets målsättning är att hållbarhetsfrågorna integreras och genomsyrar den regionala utvecklingsplaneringen. Ett utvecklingsarbete har bedrivits under året för att fördjupa kunskapen om regionala aspekter på hållbar utveckling vilket resulterat i hållbar utveckling vars resultat gett underlag till den pågående aktualitetsprövningen av RUFSS 2001 och har integrerats i den samrådsremiss som nämnden genomför under hösten 2004.

”Samarbetet i Mälardalsregionen skall stärkas.”

RUFSS utgör även grunden för en rad delregionala och storregionala processer. Resultatet från remissen om projektet Funktionella regioner har inneburit följande ställningstagande när det gäller det fortsatta agerandet på storregional nivå; samarbete med Mälardalsrådet och regionförbunden i Sörmland och Uppsala län, samarbete i trafikstråken.

”Effekterna av Stockholmsförsöket med trängselavgifter skall löpande följas upp.”

Förberedelsearbetet för genomförande av försöket har hittills under året varit inriktat på upphandling av ett tekniskt system för genomförandet samt planering av uppföljning och utvärdering.

”Möjligheterna till utbyggnad av energieffektiv fjärrvärme och kraftförsörjning skall utredas.”

Ett arbete har inletts med syfte att översiktligt analysera brister och flaskhalsar i energiförsörjningssystemet. I samverkan med KSL, länsstyrelsen och branschen har en utredning påbörjats kring möjligheterna till utbyggnad av energieffektiv fjärrvärme och kraftförsörjning.

”Dagens och morgondagens rekryteringsbehov i den offentliga sektorn i länet ska utredas.”

Arbete pågår kring kompetens- och arbetskraftförsörjningen, inklusive den offentliga sektorns rekryteringsbehov. Detta arbete tar också upp utbildningskapacitet, ohälsa, integration och jämställdhet som har stor betydelse för tillgången på arbetskraft och för behovet av offentliga tjänster

”Ett nytt skärgårdspolitiskt program skall tas fram som skall ha sin utgångspunkt i det nuvarande.”

Inom ramen för arbetet med skärgårdsplaneringen har det framkommit en delvis ny bild av skärgårdens läge och möjligheter inför framtiden. Arbetet med att ta fram ett förslag till skärgårdspolitiskt program för landstinget sker därför parallellt med den fortsatta skärgårdsplaneringen under hösten 2004. Tidplanen för arbetet fastställdes av Regionplane- och trafiknämnden våren 2004, innebärande att skärgårdsplaneringen och ett nytt skärgårdspolitiskt program kan behandlas av Regionplane- och trafiknämnden före sommaren 2005 och av fullmäktige under hösten 2005.

”Fraktrafiken och fraktstödet konstruktion skall utredas, särskild vikt läggs vid båttyper, tvärförbindelser och definition av skärgårdsföretag. Fraktstöd och övriga fraktvillkor skall ges på lika villkor till alla företag med säte och huvudsaklig verksamhet i skärgården.”

Under 2004 sker en översyn av behovet av fraktstöd och dess effektivitet samt legala aspekter på stödet. Detta kan utgöra underlag inför beslut om fraktstöd 2005. Det vidare utredningsuppdraget av fraktrafikerna görs inom ramen för den pågående skärgårdsplanering och arbetet med ett nytt skärgårdspolitiskt program.

”Som ett komplement till kollektivtrafik på land skall möjligheterna prövas med miljöanpassade båtar på Stockholms inre vatten, inklusive Mälaren. SL, WÅAB och RTN ges jämlika förutsättningar i detta utvecklingsarbete”.

En studie är under färdigställande rörande kollektivtrafik på de inre vattenvägarna.

”En mer balanserad Stockholmsregion med olika tillväxtcentra skall eftersträvas.”

Nämnden har under våren beslutat att rapporten *Flera Kärnor* ska ligga till grund för det fortsatta arbetet att utveckla regionala kärnor.

4. FtjN

Färdtjänstens ekonomi måste säkras

Som en del i åtgärdspaketet fick färdtjänstförvaltningen i uppdrag att tillsammans med brukarorganisationerna inleda ett förutsättningslöst rådslag om hur färdtjänstens ekonomi på kort och lång sikt skall kunna säkras – *Genomfört. Samverkan med intresseorganisationerna om Färdtjänstens ekonomi sker löpande.*

Färdtjänstens strategiska inriktning för att säkra ekonomi och kvalitet är att fler resor skall ske i en tillgänglig SL-trafik och närtrafik – *Genomförande pågår. Uppdraget utgör en del av Färdtjänstens utvecklingsidé.*

Ökad tillgänglighet för funktionshindrade

Arbetet för kvalitetshöjningar i färdtjänstresans alla led skall utvecklas – *Pågår ständigt såväl i den löpande verksamheten som i utvecklingsarbeten.*

Färdtjänsten skall sträva efter ett utökat samarbete med länets kommuner och i samverkan med dessa åstadkomma ett enklare och mer funktionellt resande – *Pågår. 2003 träffade Färdtjänsten länets samtliga kommuner tillsammans med SL. Samarbete med Stockholms gatu- och fastighetskontor kring tillgänglighet pågår. Överläggningar om nytt färdtjänstavtal med kommunerna pågår.*

Dialogen med färdtjänstresenärerna skall utvecklas och lyhörddheten öka. Nya metoder för att fånga upp synpunkter och åsikter från den enskilde resenären utreds – *Genomfört. Resedagböcker, SLTF:s kundbarometer, fokusgrupper, enkät i resenärstidningen m.m. prövas.*

Samarbetet med rehabiliteringen skall utvecklas – *Färdtjänstens samarbete med rehabiliteringen gäller den egna personalen. Utveckling av det samarbetet pågår.*

Samarbetet med SL, för att hitta alternativt resande för färdtjänstens kunder, skall fortsätta – *Pågår inom ramen för samverkan med SL.*

Arbetet med övertagandet av SL:s servicelinjer skall fortsätta för att framöver kunna ge en bättre trafik för färdtjänstens kunder och personer som har svårt att röra sig – *Pågår. Ett av Färdtjänstens stora satsningsområden de närmaste åren.*

Nya resformer skall utvecklas. Färdtjänstresandet skall över huvud taget underlättas för dem som gör resor som är kombinationer av allmän och särskild kollektivtrafik – *Utvecklingsarbete pågår och kommer att intensifieras inom ramen för arbetet med den övergripande trafikstrategins olika strategier och handlingsinriktningar.*

Bättre samordning mellan färdtjänst och SL i länets glesbygdsområden bör på sikt bli mer kostnadseffektivt för både SL och färdtjänsten. Resandet från och till Norrtälje är ett bra exempel på detta och konceptet skall, där det är möjligt, utvidgas till andra delar av länet – *Utvecklingsarbete har påbörjats och kommer att fasas in i arbetet med den övergripande trafikstrategins olika strategier och handlingsinriktningar.*

Utdrag ur SL:s budget som även gäller Färdtjänsten

Ett nytt handlingsprogram för ökad tillgänglighet för funktionshindrade har tagits fram och skall genomföras. SL och Färdtjänsten skall samarbeta – *Samarbete pågår och kommer att ytterligare intensifieras vid genomförandet av den övergripande trafikstrategin.*

SL och Färdtjänsten skall under första hälften av år 2004 gemensamt lämna förslag till hur samarbetet skall förstärkas och utvecklas för att öka tillgängligheten för funktionshindrade till kollektivtrafiken. Bland annat skall samarbetet mellan styrelserna utvecklas. Det politiska ansvaret skall bli tydligare – *Politiskt samarbete har inletts. Gemensamt förslag till förstärkt samarbete har ej presenterats, utan hänskjuts till genomförandet av den övergripande trafikstrategin.*

SL och Färdtjänsten skall tillsammans utveckla en gemensam reseplanerare, som skall göras tillgänglig under år 2004 för resenärer med olika typer av funktionshinder – *Påbörjat. En första kravspecifikation har tagits fram från Färdtjänstens sida och presenterats för SL.*

Färdtjänsten och SL skall gemensamt utreda hur resurserna till färdtjänst kan utökas för den grupp funktionshindrade som inte heller i framtiden kan använda den allmänna kollektivtrafiken. Färdtjänstresandet skall över huvud taget underlättas för dem som gör resor som är kombinationer av allmän och särskild kollektivtrafik – *Uppdraget överensstämmer med pågående utvecklingsarbete inom Färdtjänsten. Fasas in i arbetet enligt trafikstrategin.*

I Landstingsstyrelsens budget:

Miljökrav skall ställas vid all upphandling och ställda miljökrav skall följas upp så att de förverkligas – *Genomfört i upphandling. Krav på regelbunden miljörevision i avtalen med transportörerna.*

År 2006 skall minst en fjärdedel av landstingets person- och varutransporter utföras med förnybara drivmedel – *Enligt Färdtjänstens taxiavtal ger användning av miljöbilar bonus. Ett*

projekt har nyligen startat för att utveckla specialfordon med biogasdrift. Sådana saknas idag. Samarbetet sker mellan Färdtjänsten, fordonstillverkare och två transportörer.

Effektivare energianvändning och minskad användning av fossila bränslen skall eftersträvas –
Samma svar som föregående uppdrag.

5. SL

Resenärernas behov och krav på kollektivtrafiksystemet skall vara styrande för utvecklingen av kollektivtrafiken i Stockholms län samt Öka det kollektiva resandet

Vision, affärsidé kärnvärden och övergripande mål m.m. framgår av förslag till Strategisk plan 2005-2010 som behandlas i SL:s styrelse 040921. Den Strategiska planen föreslås översändas till landstingsfullmäktige för godkännande.

Kollektivtrafiksatsningar skall binda ihop regionen. En översyn skall göras om var i kollektivtrafiksystemet som behoven av förstärkning är störst. Alla möjligheter att öka kapaciteten skall undersökas.

Utbudet av SL-trafik prövas varje år inom ramen för utbudsplaneringen, så även 2004. Utbudsplanerna för 2005 beslutas av styrelsen resp. regionstyrelserna i november-december 2004. Översyn av järnvägs- och övriga kollektivtrafik avseende investeringsbehov och andra kapacitetshöjande åtgärder har genomförts under de senaste åren i samband med Stockholmsberedningens arbete, de statliga infrastrukturplanerna samt statens och Stockholms stads försök med trängselskatt. Arbetet har redovisats och beslutats i styrelsen under 2003-04.

SL:s nuvarande investeringsprogram skall om möjligt påskyndas och utökas, vagnbehovet i pendeltågssystemet och tunnelbanan inventeras och planeras bättre och möjligheterna att öka kapaciteten genom att förlänga befintliga pendeltågsperronger skall utredas

Redovisades för styrelsen i maj 2003 samt kontinuerlig information i samband med verksamhetsrapporter till styrelsen. Investeringsprogram för kommande år tar styrelsen ställning till den 21 september 2004.

SL skall stärka sin roll som aktiv opinionsbildare för kollektivtrafikens nytta och behov

SL arbetar ständigt med aktiv opinionsbildning och marknadsföring, bl.a. inom ramen för branschorganisationens SLTF:s arbete, men också via egna initierade kampanjer m.m. Aktiv marknadsförsäljning är också en av strategierna i den nya strategiska planen.

Från och med 2004 skall en årlig kollektivtrafikvecka arrangeras

Genomförs under september 2004.

Resenärernas behov och krav skall vara styrande

Se första punkten.

Medel för investeringar som ökar pålitligheten skall avsättas under mandatperioden.

En särskild information lämnades till styrelsen i maj 2003. Styrelsen informeras fortlöpande om pålitligheten i trafiken samt hur medel för investeringar används.

SL skall stärka sin förmåga att under en övergångsperiod ta över verksamhet i egen regi samt en utvärdering skall göras av de senaste årens konkurrensutsättningar och privatiseringar inom kollektivtrafiken

Oberoende utvärderingar av genomförda trafikhandlingar har gjorts under hela SLs upphandlingsperiod under 1990- och början av 2000-talet. Styrelsen informerades i oktober 2003 om detta arbete. Även förutsättningarna att överta verksamhet i egen regi redovisades vid detta tillfälle.

SL skall samråda med Stockholms stad och andra berörda kommuner om åtgärder som kan vidtas för att förbättra framkomligheten och därmed tillförlitligheten för stombussarna

Ett samarbete i denna fråga pågår sedan många år tillbaka. Frågan är även aktuell vid de regelbundna kontakterna mellan SLs VD och gatu- och fastighetsnämndens förvaltningschef. Styrelsen informeras fortlöpande om det aktuella läget i trafiken.

Pålitligheten skall ökas genom förbättringar i informationen till resenärerna

En prioriterad fråga. Under 2002 beslutade styrelsen om den första fasen av två för det s k realtidsprojektet. JustNu (projektet för IT-stöd till kundkommunikation) är en regelbundet återkommande punkt på styrelsens föredragningslista. Vidare är kundkommunikation och störningsinformation en av strategierna i den nya strategiska planen.

Tryggheten skall stärkas genom en fortsatt satsning på personal nära resenärerna och samarbete med frivilligorganisationer

Ett pågående arbete sedan många år tillbaka. Frivilligorganisationerna utgör ett viktigt inslag i detta arbete. Ny trygghetsstrategi avseende organisation, ordningsvakter/värdar, ordningshållning, skalskydd m.m. är under utarbetande.

Som en del i arbetet mot hot och våld skall kunskaper och erfarenheter från andra länders projekt på området samlas in och analyseras för att kunna utgöra grund för ytterligare åtgärder

Pågår.

Ett särskilt program för att utveckla och stärka komforten skall tas fram. Trängsel och annan otrivsel skall successivt byggas bort.

Genomförs i alla former av nyinvesteringar och /eller moderniseringar/reinvesteringar.

Arbetet med att hålla fordonen hela och rena skall utvecklas

Utvecklingsfråga som trafikentreprenörerna ansvarar för.

Erfarenheter som vunnits när det gäller komfort, tillgänglighet, arbetsmiljö och miljöprestanda skall utnyttjas i samband med att krav ställs i upphandlingar

Vunna erfarenheter, externa utvärderingar, genomförda och pågående utvecklingsprojekt, nya strategiska förutsättningar är alla inslag när strategier läggs fast för hur fortsatt avtalsutveckling och upphandling ska ske. Styrelsen beslutade i augusti 2004 om inriktning för SLs upphandling av trafik- och stationstjänst.

Särskild uppmärksamhet skall riktas mot arbetet med att sätta in stänger, öglor och stroppar för tunnelbaneresenärerna att hålla sig i. Även i bussar och pendeltåg skall det finnas ordentliga möjligheter för resenärerna att hålla sig fast under färd. Utrustningen för att hålla sig fast under färd skall vara anpassad till resenärernas förutsättningar, bland annat vad gäller kroppslängd. Särskild uppmärksamhet skall riktas mot arbetet med att installera väl fungerande klimatanläggningar och luftkonditionering

Ingår i pågående arbete med fordonsutveckling.

Enhetstaxan skall behållas. Priset på SL-kortet höjs med 100 kr/månad från och med 1 mars 2004

Beslutades av styrelsen i december 2003. Prishöjningen med 100 kr genomfördes 040301.

Ett nytt biljettsystem skall införas i slutet av 2005. Kontrollen av färdbevis skall utvecklas i samband med införandet av det nya biljettsystemet. En platt taxa – dvs en tids- och avståndsberoende taxa med högkostnadsskydd – skall utredas och zonsystemet ses över. Slutleverans av nytt biljettsystem sker i slutet av 2006 enligt ny reviderad tidsplan som beslutats av styrelsen i augusti 2004. En förutsättningslös utredning gällande nytt prissystem utreds och beräknas preliminärt redovisas för styrelsen vintern 2004/05.

Dialogen med resenärerna skall förbättras genom att de synpunkter som kommer till SL Kundtjänst eller andra delar av SL samt entreprenörerna, systematiskt skall samlas in och analyseras. Detta material skall utgöra ett viktigt underlag i den fortsatta beslutsprocessen inom SL

Redovisning för styrelsen angående arbetet inom SL Kundtjänst avseende kundåterkoppling m.m. sker i september 2004.

Utifrån resenärsperspektivet skall SL utveckla kunskaps- och erfarenhetsutbytet inom ramen för sitt medlemskap i den internationella kollektivtrafikorganisationen UITP

SL deltar sedan många år tillbaka aktivt i UITP.

Resenärernas inflytande över kollektivtrafiken skall stärkas genom ett tydligare politiskt ansvarstagande för kollektivtrafiken. Det politiska ansvaret för kollektivtrafiken skall göras tydligare och det får inte råda några oklarheter om att SL:s styrelse har det yttersta ansvaret för hur trafiken fungerar. Styrelsen måste utveckla sitt ansvar som beställare och för att strategiska krav ställs i anbudsunderlagen

Styrelsebeslut 2004-08-30—31 ang. inriktning för upphandling av trafik- och stationstjänst.

Ungdomars och barns åsikter bör tas mer på allvar. En särskild strategi skall tas fram. SL skall utveckla detta arbete genom att närvara där ungdomar finns. En del i detta skall vara en kampanj riktad till länets förskoleelever

För SL är det avgörande inför framtiden vilken bild barn och ungdomar får av SL. För närvarande förbereds en utökad satsning på skolinformationen. Hur SL ska agera i övrigt på detta viktiga område måste noggrant utredas.

Avtalen skall användas för att höja trafikens kvalitet. Trafikavtalen skall betona kvalitetsfrågor och kunna innehålla inslag av stimulans- och bonussystem. Uppföljningen av avtalen skall skärpas

Dagens moderna trafikavtal innehåller de efterfrågade faktorerna. Förbättring och utveckling av uppföljningen är en ständigt pågående process.

Det är särskilt viktigt att järnvägsinfrastrukturen genom Stockholm utökas så snart som möjligt. För att denna investering skall få maximal effekt måste satsningar även göras på omgivande banor

Ingår i Strategisk plan 2005-2010. Behoven och SL:s önskemål om utökningar av exempelvis spårtrafiken är betydligt större än vad befintlig investeringsplan kan inrymma. Vi anser det ändå prioriterat att arbeta vidare med de mest angelägna spårinvesteringarna så att det finns en hög planeringsberedskap när det ekonomiska utrymmet förbättras.

Ett underskrivet avtal, om att intäkterna från de eventuella försöken med trängselavgifter skall tillkomma kollektivtrafiken i Stockholms län, måste träffas i god tid för att SL skall planera för hur extra trafikresurser och andra kapacitetshöjande åtgärder skall kunna sättas in

Avtal med staten om försök med trängselskatt undertecknades i juli 2004.

Goda arbetsvillkor skall vara en utgångspunkt i det fortsatta utvecklingsarbetet SL skall ta initiativ till ett samarbete med entreprenadföretagen i syfte att inrätta en "SL-akademi" för ny- och vidareutbildning av kollektivtrafikens personal En strategi skall utarbetas för att utforma avtalen så att byte av entreprenör inte leder till övertagandeproblem för personal och resenärer. Strategiska arbetsmiljökrav skall kunna ställas vid upphandlingar. Risken för hot och våld är en viktig arbetsmiljöfråga som skall prioriteras

Vid trafikupphandlingar är goda arbetsvillkor/arbetsmiljö viktiga aspekter i upphandlingsunderlaget.

SL arbetar med att utveckla en samarbetsform med trafikentreprenörerna och deras branschorganisationer som medverkar till att säkra kompetensen hos personal i SL-trafiken.

Hot och våld mot personal är en högt prioriterad fråga hos entreprenörerna mot bakgrund av utvecklingen under senare år.

Den allmänna kollektivtrafiken skall bli mer tillgänglig. Handikappanpassningen av fordon, hållplatser och terminaler skall förbättras

Det skall vara enkelt att få trafikinformation för alla

Ett nytt handlingsprogram för ökad tillgänglighet för funktionshindrade har tagits fram och skall genomföras. SL och Färdtjänsten skall samarbeta

SL och Färdtjänsten skall under första hälften av år 2004 gemensamt lämna förslag till hur samarbetet skall förstärkas och utvecklas för att öka tillgängligheten för funktionshindrade till kollektivtrafiken. Bland annat skall samarbetet mellan styrelserna utvecklas. Det politiska ansvaret skall bli tydligare

En utökad samordning skall utredas inom ramen för den övergripande trafikstrategi för landstinget som håller på att utarbetas

SL och Färdtjänsten skall tillsammans utveckla en gemensam reseplanerare, som skall göras tillgänglig under år 2004 för resenärer med olika typer av funktionshinder

Färdtjänsten och SL skall gemensamt utreda hur resurserna till färdtjänst kan utökas för den grupp funktionshindrade som inte heller i framtiden kan använda den allmänna kollektivtrafiken. Färdtjänstresandet skall över huvud taget underlättas för dem som gör resor som är kombinationer av allmän och särskild kollektivtrafik

SL har ett handlingsprogram för ökad tillgänglighet för funktionshindrade. Översyn av programmet görs inom ramen för arbetet med ny Strategisk plan.

För sex år sedan etablerade SL och Färdtjänsten en samverkan på tjänstemannanivå. I september 2003 beslutade styrelsen i enlighet med ovanstående punkter om att förstärka och utveckla samarbetet, bl.a. på politisk nivå.

Som ett komplement till kollektivtrafik på land skall möjligheterna prövas med miljöanpassade båtar på Stockholms inre vatten, inklusive Mälaren. SL, WÅAB och RTN ges jämlika förutsättningar i detta utvecklingsarbete

Inom ramen för arbetet med trafikstrategin skall också utredas möjligheterna att bättre försörja glesbygden med kollektivtrafik, SL:s samverkan med kommunerna vid etableringen av infartsparkeringar samt hållplats- och stationslägen, utökad samordning mellan den allmänna kollektivtrafiken och färdtjänsttrafiken, möjligheterna att knyta samman länets kollektivtrafik med trafik från näraliggande län så att regional- och pendeltrafiken på sikt integreras över länsgränserna

SL har under 2003 varit resresenterade i såväl ledningsgruppens som arbetsgruppens arbete med förslag till övergripande trafikstrategi för Stockholms läns landsting (SLL). Styrelsen behandlar landstingsstyrelsens remiss Förslag till övergripande trafikstrategi för SLL i september 2004.

Det är en viktig uppgift för alla med ledningsansvar inom kollektivtrafiken att gemensamt utveckla arbetet så att det blir tydligt för alla att intäkterna från taxorna är nödvändiga för kollektivtrafiken. Betalningsmoralen hos resenärerna skall ökas genom bättre service, bättre kollektivtrafik och fler kontroller av SL-personal. Kontrollen av färdbevis skall utvecklas så att fler personalgrupper kan genomföra kontroll

Färdbeviskontrollen har utvecklats under 2004. Kontrollverksamheten har skärpts. Styrelsen lämnas kontinuerlig information om verksamhetens utveckling

*En utvärdering av öppna spärmlinjer skall genomföras under mandatperioden
På stombussarna i innerstaden skall resenärer med giltiga kort, om säkerheten inte äventyras,
kunna använda alla bussarnas dörrar utom de bakersta för på- och avstigning i
rusningstrafik*

Försök med öppen spärmlinje vid Slussen Norra pågår t o m den 31 december 2004 i enlighet med styrelsens beslut från oktober 2003. En utvärdering av försöket med erfarenheter från andra städer med öppna system ingår i uppdraget och kommer att redovisas styrelsen.

Styrelsen beslutade i augusti 2004 om försök med påstigning i flera dörrar på stombussarna i Stockholms innerstad. Försöket genomförs under perioden november 2004 – juni 2005.

Möjligheterna att i vissa fall ersätta sjukresor med fri resa inom kollektivtrafiken skall utredas

Reglerna för sjukresor skall ses över

När nya vårdinrättningar skall byggas skall kollektivtrafikförsörjningen tidigt ingå i planeringen. För befintliga vårdinrättningar skall linjesträckningen anpassas i möjligaste mån

SL är positivt till att i första hand erbjuda sjukreseersättning med kollektivtrafiken. Det nya resekortet utvecklas bland annat med hänsyn till att underlätta sådan administration.

SL är mycket angeläget om att vara med tidigt i planeringen av nya vårdinrättningar. Det är helt avgörande inför möjligheterna till en god kollektivtrafikförsörjning. Initiativet måste komma från landstingssidan men SL bör kunna gå ut med information i landstingskanalerna om vikten av tidigt samarbete.

Undvik tekniska sär lösningar

SL undviker tekniska sär lösningar utan arbetar med känd och beprövad teknik.

SL skall bedriva sitt miljöarbete på två fronter, dels genom att locka till sig fler resenärer och dels genom att arbeta för att göra kollektivtrafiken mer hållbar

SL skall miljöcertifiera sin verksamhet och ställa strategiska miljökrav vid upphandlingar

SL arbetar kontinuerligt med att minska miljöbelastningen och på två parallella vägar mot ett hållbart resande. 1, Fler resenärer. 2, Göra kollektivtrafiksystemet hållbart. Detta är en del av SL:s miljöprogram. Miljökrav ställs och följs upp vid all upphandling av trafik.

I SL:s årsredovisning för år 2004 skall kollektivtrafikens samhällsnytta belysas. Det betyder att den nytta som kollektivtrafiken genererar inom olika samhällssektorer skall redovisas

Redovisas i SL:s årsredovisning 2004.

År 2006 skall minst en fjärdedel av landstingets person- och varutransporter utföras med förnybara drivmedel. Det måste ställas fortsatta krav på entreprenörerna om utbyte till bussar med förnybara drivmedel

Effektivare energianvändning och minskad användning av fossila bränslen skall eftersträvas

Ekonomiska konsekvenser av högre miljökrav än idag kommer att redovisas för styrelsen under 2004/2005. SL har idag en av världens största etanolbussparker och ingår i EU-projektet kring bränslecellsbusar, CUTE (Clean Urban Transport for Europe)

6. WÅAB

WÅAB:s planering skall beakta den utveckling som anges i den regionala utvecklingsplanen (RUFs)

Beskrivs i förvaltningsberättelsen

WÅAB skall utvecklas till att bli ledande i branschen vad gäller miljöanpassning
Miljöarbetet beskrivs i förvaltningsberättelsen

Miljökraven skall skärpas vid inköp av nya båtar, drift och underhåll skall miljöanpassas i högre grad än idag och miljökrav skall ställas på bolagets entreprenörer

De nya fartyg som nu byggs har miljövänligare maskiner.
Inventering av Entreprenörernas fartygs miljöprestanda har gjorts.

Miljökraven på bolagets entreprenörer skall systematiskt följas upp
Uppföljning formaliseras i WÅAB:s miljöledningssystem.

Vid köp av de två nya fartygen skall modern, miljöanpassad dieselektrisk eller likvärdig drift väljas

Likvärdig drift har valts.

Som ett komplement till kollektivtrafik på land skall möjligheterna prövas med miljöanpassade båtar på Stockholms inre vatten, inklusive Mälaren. WÅAB, SL och RTN ges jämlika förutsättningar i detta utvecklingsarbete

Stockholms Stad och RTK utreder för närvarande frågan. WÅAB har deltagit med synpunkter och beräkningar.

År 2006 skall minst en fjärdedel av landstingets person- och varutransporter utföras med förnybara drivmedel. WÅAB skall i hela sitt trafikutbud övergå till att använda drivmedel av miljöklass 1.

WÅAB utreder förutsättningarna för att övergå till MK 1. Lägesrapport finns i budgetunderlag 2005.

Effektivare energianvändning och minskad användning av fossila bränslen skall eftersträvas.

Försök med ECO-driving beskrivs i förvaltningsberättelsen. Välja bränslesnålaste fartyg i första hand i trafiken.

7. Locum

Arbeten med syfte att minska energiförbrukningen pågår inom samtliga fastighetsområden. Energiberedningen samordnar den s.k. åtgärdslistan där föreslagna åtgärder från Negawatt-projektet och åtgärder fastighetsområdena lämnat in återfinns. Specifika beslut över åtgärder och paket av åtgärder som ska genomföras tas löpande av respektive fastighetsområde.

Sanering av kvicksilver pågår på Karolinska sjukhusområdet. På Södersjukhuset pågår en utredning om varför utgående avloppsvatten vid vissa oregelbundna tidpunkter innehåller för höga halter av kvicksilver.

Danderyds sjukhus har sanerats avseende PCB och inventeringar av Bromma- och Sabbatsbergs sjukhus har genomförts. Planering inför PCB-saneringar på Handens- och Nynäshamns sjukhus pågår. Insatser för att åtgärda miljöskulden vid Nynäshamns och Handens sjukhus planeras påbörjas under hösten.

I bifogade delårsuppföljning av Miljöhandlingsplanen ges en detaljerad redovisning av miljörelaterade frågor.

Fastighetsområdena har i uppdrag att aktivt arbeta med närmiljön på sjukhusområdena med fokus på miljön i och runt entréhallar samt parkeringsplatser.